Digitized by the Internet Archive
in 2025

https://archive.org/details/posies0000unse_i4f5

Imp. Tatjé.— Dr. Robert, 37.
Telèf. 32. — Arenys de mar.

OBRES COMPLETES

DE

JOAN MARAGALL

VOL. I

OBRES COMPLETES DE JOAN MARAGALL

EDICIÓ DEFINITIVA

DIRECCIÓ: JOAN ESTELRICH

VOLUM I

POESIES

EDICIÓ DELS FILLS
DE JOAN MARAGALL

POESIES

VISIONS I CANTS
LES DISPERSES - ENLLÀ
SEQÜENCIES
ETC.

Amb un pròleg
de
Josep M.ª Capdevila

SALA PARÉS LLIBRERIA
BARCELONA
1929

Reservats tots els drets

COPYRIGHT BY FILLS DE JOAN MARAGALL

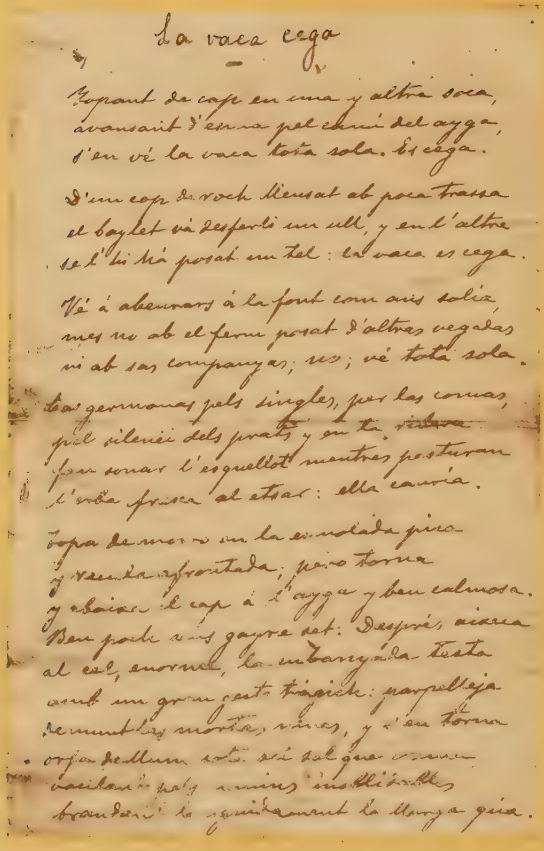

La vaca cega

Topant de cap en una y altra soca,
avansait d'esma pel camí del aygua,
d'un vé la vaca tota sola. Es cega.

D'un cop de roch llensat ab poca traça
el baylet vá despertá un ull, y en l'altre
se l'hi ha posat un tel: la vaca es cega.

Vé á abeurarse á la font com anis solia,
mes no ab el ferm posat d'altres vegadas
ni ab sas companyas; res; vé tota sola.

Las germanas pels singles, per las comas,
pel silenci dels prats y en la ribera
fan sonar l'esquellot mentres pasturan
l'herba fresca al atzar: ella camina.

Topa de morro en la envolada giva
y rauda esfrontada; pero torna
y abaixa el cap á l'aygua y beu calmosa.
Bon poch vas gayre ara! Després, aixeca
al cel, enorme, la embarrejada testa
amb un gran cantic tragich: parpalleja
de mudas morrias, ronca, y s'en torna
orfa de llum cega vers el sol que crema
cauhlant pels camins inestablerts
brandant la aguilonant la llonga giva.

Manuscrit de "La vaca cega"

LA POESIA
DE JOAN MARAGALL

I

La poesia d'En Maragall no es limi[tada] a la seva obra escrita: era al seu esperit obert i [viu] a tota la

> [Jo que] oldria
> [tots] aquells moments de cada dia
> per fer-ls eterns a dintre del meu cor!

per
i en
era
ra la
llesa
ment
el ritme de la bellesa sentida per l'home.

elar,
món.
que
iralli
erce-
ens
con-

LA POESIA
DE JOAN MARAGALL

I

La poesia d'En Maragall no es limitava a la seva obra escrita: era al seu esperit obert i franc, a tota la seva vida:

> Jo que voldria
> aturar tants moments de cada dia
> per fê'ls eterns a dintre del meu cor!

La bellesa de la vida, la bellesa del món era per ell en primer lloc; la bellesa de l'art en procedia, i en aquest sentit era secundària: en depenia. Primer era l'home, després venia l'artista. Primer que l'art era la bellesa, la paraula era bella si sabia revelar la bellesa de la vida; el ritme poètic havia de reflectir fidelment el ritme de la bellesa sentida per l'home.

La poesia per En Maragall havia de revelar, doncs, amb el sentiment del poeta, la bellesa del món. I la seva poesia de tal manera ho feia, que, més que no tenir l'aire d'un objecte bell, sembla que emmiralli coses belles, sembla que ens desperti els sentits a percebre la bellesa de fora: és purament evocadora; no ens distreu del món duent-nos a un món de somnis; al con-

trari, diríem que ens distreu dels nostres somnis i ens acosta a la bellesa de les coses com són. No ens circumscriu la bellesa en un objecte d'art, ens la mostra en la vida.

I d'aquesta realitat de la vida provenia la poesia, i de la poesia, reflexivament, el pensament estètic, com del fet de la vida depèn també l'ètica i, més amplament, la metafísica.

I ell, aquests principis els duia a l'extrem de repugnar-li que mai la teoria pogués revenir sobre la vida: temia que, volent-la guiar, l'esmortís. I així, per seguir el seu pensament, hauríem de seguir primer la seva poesia, escampada en la seva obra entera, que ens dóna una imatge fidel dels moments vius que el poeta d'alguna manera hi aturava:

jo que voldria
aturar tants moments de cada dia!

I els reflectia tan exactament, que no hi ha poetes que hagin pogut dir amb una exactitud més íntima llurs visions; i no hi ha qui les hagi dit amb més de llibertat ni més intensament ni amb més poques paraules: amb poques paraules inspirades o, si voleu, «paraules vives».

II

«Poesia, deia En Maragall, és dir bellament les coses» [1]*; i per dir bellament les coses s'havien d'haver*

(1) *Proleg al «Llibre que conté les Poesies d'En Francesc Pujols». 1904. Tobella & Costa, imp.*

vistes bellament. I no solament això: entenia que la paraula poètica porta en ella un ordre, una música, un ritme que no és indiferent; una cosa durà el seu ritme, i una altra cosa un ritme distint; i creia que per trobar el ritme propi i expressiu de la bellesa dels moments, el poeta havia de sentir-lo intensament, i sense aquest sentiment era inútil voler descobrir el ritme de la bellesa: només obtindríem que soroll de paraules buides, cadències d'artifici, tan ajustades a una mètrica com inexpressives. En la poesia inspirada, en canvi, el poeta podia trobar el ritme més avinent i viu en la mateixa visió vehement d'una bellesa. El moviment emotiu aleshores també és bell perquè amb el seu desplegament ens mostra la bellesa: i és bella la manera com anem descobrint-la. Amb el ritme, en certa manera, reproduïm aquest descobriment. I així si una cosa bella ens commovia, ens duia naturalment un vague desig expressiu: despertava un desig de reproduir-ne les formes (i la manera d'arribar a descobrir-les) en el dibuix, en la música, en la paraula. I si aquest desig és prou intens, d'ell mateix brolla la paraula rítmica, i aleshores neix la poesia. Però en aquest moment ha d'haver-hi en el poeta una gran fidelitat a la seva visió i al ritme que li duia. I aleshores, vé a dir En Maragall, ha d'acudir la sinceritat poètica. La sinceritat del poeta ha de consistir abans que tot en saber esperar l'aparició de les paraules vingudes amb el ritme originari, «i dir-les tal com elles li han esclatat. L'acció de la voluntat i la de l'enteniment són molt importants en l'obra poètica, però en un sentit negatiu; la de la voluntat ha d'ésser reprimir el desig prematur de parlar, la de l'enteniment conèixer les

paraules vives entre la volior de les que la pruïja de parlar hagi evocat impurament. Perquè hi ha tres graus de sinceritat en el parlar: el primer és dir lo que es pensa per voluntat de dir-ho; el segon és dir-ho per una necessitat d'expressió forta, però no prou encara per determinar per si sola l'expressió mateixa: aquest és el principi del veritable estat expressiu, que enganya a molts fent-los precipitar a la cerca de paraules i produint l'abort poètic; el tercer grau, que és el de la veritable sinceritat poètica, consisteix en aquell diví barbosseig a través del poeta, amb aquell mateix ritme originari que ell sentí en la forma que l'encisà...» I *En Maragall diu que la paraula rítmica és «un diví barbosseig», no perquè cregui que no surti enfora clara i neta, sinó perquè diu que el poeta, en aquella embriaguesa, no ha de triar els conceptes, sinó obeir el ritme, la música de la paraula bella, mesclada indestriablement amb conceptes, amb sentiments, amb sons, i tot en harmonia. El concepte, diu, en poesia ve pel ritme.*

Aquesta era l'estètica d'En Maragall, sortida de la seva experiència de poeta. Ell no partia d'aquesta doctrina; hi venia endut pel fet vivent d'ell mateix: de com veia les coses, de com les veia belles, i de com les sabia dir.

III

On el duia aquesta sinceritat en la poesia? Com més l'extasiava la bellesa, més temia deformar el ritme que l'exprimia. «Heu dit paraules sagrades, no les toqueu! Un cop passada la febre divina, les repas-

sareu i les trobareu potser incompletes i potser no prou ben cantades. No les toqueu. És tot lo que us ha sigut donat i tot lo que vosaltres podíeu donar: siau agraïts i, si convé, humils. Els qui les sentin de fora estant, potser us diran que podrien ésser paraules més clares i boniques i més ben cantades. No els ho negueu: siau humils: digueu-los que sí, que podrien ésser millors, i que vosaltres així les voldríeu; però que tal com són, són sagrades. Arreglar-les, pintar-les amb una exterior boniquesa (cosa fàcil per massa que es diuen poetes), és obra de vanitat, obra de mort»[1]. *A un anhel així de sinceritat i puresa en la poesia, heu d'afegir-hi la seva manera d'ésser, que ell coneixia bé. «Procedeixo per intuicions ràpides—escrivia a Josep Pijoan—així en el percebre com en el dir. D'un llibre me'n queden sols unes quantes pàgines lluminoses, d'un fenomen viu me'n queda una esgarrifança, i tot lo que així adquireixo me va corrent per dins fins al moment que amb una mena d'inspiració m'ho sento meu, i ho dono amb quatre frases encantades... i després ja no sabria què més dir-ne, perquè hi va tota la substància de la meva possessió».*

Així us explicareu que obrint el llibre de poesies d'En Maragall us sobti de trobar-n'hi tantes d'un caient fragmentari, com inacabades. «Hi ha en mi—també escrivia a Josep Pijoan—aquesta irresistible propensió meva a suggerir un món amb una sola paraula intensa, que per mi és l'ideal de la poesia. Ara la qüestió és tenir força per a tal intensitat. Es té? Doncs

---

(1) *Pròleg a les poesies de Francesc Pujols.*

cal sols la paraula inspirada. No es té? Doncs endebades s'estiregassen els versos per a assolir-la».

En els seus llibres aplegava aquells moments de poesia de manera que formessin conjunts: Els ametllers, Vistes al mar, Quaresma, Nadal, Corpus, Pirenenques. *A més d'aquest aire fragmentari d'una partida de la seva obra poètica, la trobem molt sovint irregular en la mètrica, un vers lliure que sembla incurós, i estranya de moment a l'orella i a la vista avesades a la simetria.*

II

Penetrem aquesta poesia que de primer moment semblava incurosa, imperfecta de forma. Mirem-la ben aprop, atentament, seguim-ne el sentit; i la paraula ens va prenent a poc a poc, i es va ensenyorint de l'esperit amb un poder meravellós: tot en aquella paraula tenia un fi, tot era forma: el vers que es rompia com el més fluid, la vocalització com el so suau o aspriu de cada consonant; la lentitud, la rapidesa, tot el ritme exterior s'avenia detalladament amb el ritme més íntim de visions i sentiments que ens suggeria. Ho havia dit En Ruyra: «si en la poesia maragallenca, deia, es pretereixen les raons d'igualtat o de simetria, no és per incúria, sinó per introduir-ne d'altres que l'autor considera més poderoses. Vegin-se alguns exemples. En El Comte Arnau, *poesia* L'ànima, *s'hi troben els dos versos següents:*

Només fa mil anys que corre
el Comte Arnau... i està cansat.

Indubtablement el segon és desmesurat en el ritme, feixugós i recarregat d'ans tòniques; però repari's que, com més recalcadament se'n pronuncien les síl·labes i els accents, més clarament es percep en ell una música que expressa la fadiga i els «ha, ha» repetits d'una respiració esbufeganta. En la poesia La Sardana, *d'una sonoritat prodigiosa, el vers novè de cada estrofa sofreix una regirada de ritme sorprenedora. Cal tenir en compte que imita el contrapunt, el qual, segons l'autor, «el bell ritme estrella». Podríem multiplicar les cites acompanyant-les d'observacions similars; mes basten les indicades per donar idea de la finalitat que es persegueix en aquesta mena de poesia. Tal com fins d'orella eren aquells follets de la mitologia escandinava, els quals diu que sentien l'inaudit créixer de les herbes, tal així el nostre poeta era fi de percepció; i no podem menys d'admirar-lo, àdhuc quan, per massa minúcia en el sentir, ens sembla que s'extravia». (1) És una mena de poesia en la qual heu de parar més esment a la veu que no a mirar-la escrita; heu de sentir-ne les paraules internament, totes vives, expressives. Alfred de Vigny deia que veiem la paraula tan escrita que ens arriba a perdre gairebé la seva valor primària de veu viva, sembla que les grafies ofeguin la música; mes no en la poesia d'En Maragall on la grafia, la paraula culta, llegida, escrita, és poca cosa, només un mitjà per la paraula viva. La fonia de cada mot no li cantava en ell isoladament; eren les frases enteres, i ja aleshores és el vers, en*

---

(1) Pròleg al Volum I «Poesies». Primera edició de les obres completes de Joan Maragall. G. Gili. Barcelona. 1912.

ritme lliure: amb el ritme del sentiment i de la visió d'on provenia.

Carles Vildrac i Jordi Duhamel deien en defensa del vers lliure [1] *que seguia el ritme intern, que li era propi «desplegar-se dòcilment seguint el fons». Això feia En Maragall. El vers lliure és un vers d'una harmonia que no es compta amb la rigor d'una mètrica feta; no es lliga a cadències fixades, és d'una harmonia més flotant i lliure. I encara En Maragall en la preceptiva de Vildrac i Duhamel, hauria trobat un vestigi de la retòrica vella, on diuen, per exemple: que «si per atzar la rima es ve a oferir gairebé necessària, ben rica, evidentment esperada, quina gràcia no hi ha en el gest que fins aleshores la refusa!» Això li haguera semblat un deix de l'antiga violència. Si no ens hem de lligar a la mètrica vella ¿per què ens lligaríem a la nova? En Maragall amb el seu vers lliure introduí en la música del vers, fins en versions com la dels* Himnes Homèrics, *una gran riquesa de formes noves i nades, sembla del mateix geni de la llengua. Però, no per un prurit inventiu. Ell tenia per les formes velles una mena de respecte i no les rompia vanament. «Hem de confessar—diu—que en la nostra realitat poètica, el vers és generalment d'imitació, i tota la nostra mètrica una tradició que va canviant molt lentament per petites invencions que hi van restant, i petits desafegiments que van esborrant-se en l'oblit». «Per predicar en nom de la sinceritat poètica una resolta rebel·lió, i rompre d'una vegada els motllos tradicionals, emancipant-se de l'instint de*

---

(1) *Notes sur la technique poétique. Paris - Ed. Champion. 2.ª edició 1925.*

imitació i proclamant l'anarquía mètrica i la improvisació absoluta del ritme en cada moment de la inspiració; o per predicar i proclamar, al contrari, la submissió escropulosa als ritmes tradicionals fent-hi entrar per força la vida de les paraules que la inspiració ens doni lliures, caldria el poder de determinar si les variades formes de la mètrica usual són només que una rutina, una convenció, una llei externa que per debilitat o peresa deixem imposar al ritme intern de la paraula viva; o bé si aquelles formes tradicionals són ja en si inspiracions comunes del ritme natural en el sentit poètic de l'home i, per tant, com unes lleis internes del cant poètic evolucionant amb el temps i segons el geni de cada llengua». Deixem, conclou, que les paraules «passin i repassin amb el va-i-ve de la inspiració per dintre del metre en que s'ens presenten, de modo que resti dintre d'aquell motllo tot lo que puga restar-hi sense detriment de vida... pero res més. Perquè si la paraula forta trenca el motllo, val més que ella trenqui el motllo que nosaltres les paraules: axís és com justament els motllos se van renovant amb el temps. Si hi ha expressions que per la vivor que porten salten per damunt de la canal, que saltin, més aviat que, encongides, perdin la gracia natural: aixís comencen a obrir-se les regueres de l'esdevenir». [1]

I en els metres fixats a la retorica hi cap també tanta varietat de formes! En aquella breu elegía En la mort d'un jove, *tota en endecasíl·labs, oíu el ritme anguniós de l'agonia, el silenci de la mort, els*

(1) *Elogi de la Poesia.*

plors, la serenor darrera: tot en poquíssimes paraules:

l'alè anava i venia
suaument emperesit, fins que esperàrem...
I no tornà... Llavores esclataven
més alts els plors al Cel... Ell ja no hi era.
Prô a fora, al camp, era un ponent dolcíssim.

Abans de dir que l'alè era «suaument emperesit», ja ho suggeria a l'orella amb l'expressió: «l'alè anava i venia»; i la frase entera en dóna el ritme complet: «l'alè anava i venia—suaument emperesit». ¿No sentiu en els dos moments d'aquesta frase aquell anar i venir tan lent? I comencen els silencis de respir a respir del moribund; comencen també els silencis en el ritme, cada vegada més llargs: «fins que esperàrem... I no tornà...» Les as repetides, com en l'exemple d'En Ruyra, donen l'angoixa d'aquells silencis.

Llavores esclataven
més alts els plors al Cel.

El mot «esclataven» suggereix el plor que ve: «esclataven més alts els plors al Cel». *Després, sola entre silencis, ve la serenor i ens torna a nosaltres mateixos; alguna cosa s'era canviada en aquell món on ell ja no hi és: «Ell ja no hi era». El ritme serè d'aquestes paraules prepara el vers darrer:*

Prô, a fora, al camp, era un ponent dolcíssim.

I en aquest vers, els dos mots: «al camp», donen la vastitud encalmada entre el rependre la serenitat i la dolcesa del ponent amb que termina, com en una nota

de violí que es perd indefinidament, tota la passada agitació: «un ponent dolcíssim».

Per aquesta paraula directa, musical, no escrita, ni impresa, fora del paper, viva en la veu humana, En Maragall admirava les cançons de poble, les cançons i la paraula dita vivament, i collida viva: sense cap mena de literatura. Així volia els versos i la poesia. Se l'escoltava ànima endins, si la sentia néixer en la visió, si veia que el ritme de la visió se li tornava ritme de paraules. I retenia aleshores el vers intacte. De vegades la poesia restava com un fragment, un vers sol de vegades. Algun cop era una vinguda més abundosa; aquell detallament es perd, el ritme és més numèric, regular i simètric, com en els Goigs a la Verge de Núria o La vaca cega; el poeta no canta tant un moment, un estat íntim fugitiu, com una visió més permanent. Així aquestes poesies, fins als més propers espiritualment al poeta, com En Soler i Miquel, els semblaven més acabades. En aquestes poesies: La vaca cega, Nuvial, Les minves de Gener, Ella parla i la Glosa de la cançó pirenenca, els mots són més traduïbles amb el sentit que ens en darien els diccionaris, no dóna tant a les suggestions mig amagades de sons i conceptes, no sembla que el poeta es parli només a si mateix, sembla que ja us parla; és més narratiu, ja pot ser el poeta de les llegendes d'El Comte Arnau, d'En Serrallonga, d'El mal caçador. I és el poeta de Nausica. Però entre aquesta mena de poesia hi veieu l'altra ben sovint; una donzella conta com Nausica rentava al riu, i que a moments s'embadalia

tot sovint s'embadalia

guaitant l'aigua de fit, i, com suspensa
restava així una estona, mentres l'aigua
li lliscava entre els dits, i l'ona fresca
li banyava escorrent-se el braç immòbil
fins que tornava al seu quefer, i amb aire
se posava a cantar...

O bé, parlant a la seva amada, vora estrofes arrodonides com aquesta:

Anit eixí de casa teva, aimia,
tot neguitós i malcontent de mi.
Que coses que et vaig dir, que no volia!
Que coses vaig callar, volent-les dir!

hi ha aquest vers amarat d'encís, parlant de la primera oreneta d'aquella primavera:

Jo l'he vista arribar, vola que vola

Aquesta mescla és ben pròpia de la poesia d'En Maragall; però la seva tendència era més a la paraula extasiada que a la paraula diserta: aquell cap-vespre en Del Montseny, *les* Vistes al mar, La nit de la Puríssima, *aquella poesia de* Les muntanyes *de Camprodon; una tendència a les visions extàtiques, a l'encantament, que la trobem, a moments, fins a les poesies que per la mena llur més se n'allunyarien.*

V

A més de poder-hi haver en una poesia uns fragments inspirats i uns fragments defectuosos, s'esdeve també que els moments millors, si culminen, és ben

sovint perquè els han precedit uns altres moments preparatoris més planers. Una paraula o una escena altament tràgiques no ho foren sense la preparació de les escenes i els mots precedents. I uns i altres, els més alts i els més planers, són part de la visió inspirada. La llum fa harmonia amb les ombres. Alesshores la davallada no és una caiguda, és la línia mateixa del ritme emotiu. En Maragall tenia aquest moviment ràpid, breu, intens, de manera que a ell mateix li semblava com si no existís gairebé, i en aquesta major intensitat i rapidesa hi veia la puresa de la poesia.

Però també té poesies amb una desplegada gradació de llum i ombres, i tal vegada per aquesta harmonia de conjunt La vaca cega *feia l'efecte a En Soler i Miquel, com cap més poesia del primer llibre, «d'una plenitud i propi domini del poeta». Se'ns apareix als ulls, en mig d'un bosc, camí de la font, la vaca cega:*

Topant de cap en una i altra soca,
avançant d'esma pel camí de l'aigua
se'n ve la vaca tota sola.

Vénen unes paraules més planeres per dir la causa d'aquell pas vacil·lant, la ceguera. Mentre avança ja sentim el patètic: abans hi anava amb «ses companyes»; ara hi va sola. Girem la vista al voltant: tot es veu tranquil i pacífic, tot en una calma benhaurada:

Ses companyes, pels cingles, per les comes,
pèl silenci dels prats i en la ribera,
fan dringar l'esquellot mentres pasturen
l'herba fresca a l'atzar.

El poeta amb els ulls va seguint la vaca cega, la veu com arriba a la font, com s'hi atura:

Topa de morro en l'esmolada pica
i recula afrontada... Però torna,
i abaixa el cap a l'aigua i beu calmosa.
Beu poc, sens gaire set.

La tragèdia es mostra en les mateixes coses; diríem que només de mirar-les la sentim; que elles ja parlen. I quin sentit més just de la mesura, quines paraules més precises i més clares! Aquella resignació de la pobre bèstia sembla rompre's un moment:

Beu poc, sens gaire set. Després aixeca
al cel, enorme, l'embanyada testa
amb un gran gesto tràgic; parpelleja
damunt les mortes nines.

Continua aquella tragèdia interminable, fatal i més viva que mai:

se'n torna
orfe de llum sota del sol que crema,
vacil·lant pels camins inoblidables.

I la visió desapareix bosc endins; seguim la vaca cega allunyant-s'hi:

vacil·lant pels camins inoblidables,
brandant llànguidament la llarga cua.

La línia dels Goigs a la Verge de Núria *es desplega amplament amb una simplicitat meravellosa.*

I un ordre també vingut amb la mateixa visió primera originària, un ordre exigit per la poesia té La fi d'En Serrallonga. *El poeta fa parlar el bandoler. Aquell estil d'En Maragall del primer llibre de* Poesies *en què el poeta, cultíssim, parlava espontàniament un llenguatge refinadament literari i de vegades subtilíssim: quan diu, per exemple, de les primeres verdors primaverals en els arbres de l'avinguda ciutadana:*

> Vaporosa com boirina
> llarg a llarg de l'avinguda
> on el sol se comença a esblanqueir,
> en la tímida verdor s'hi endevina
> una fresca rialla retinguda
> que està a punt de somoure's i esclafir;

aquell estil d'una duresa neta, i el vers marmori d'alguna de les poesies que aplegava sota el títol Claror; *i aquell mateix estil més ablanit i dòcil a la música interna de la poesia, potser no el reconeixeríem en aquesta* Fi d'En Serrallonga, *on el bandoler parla amb maneres populars i desimboltes amb les quals el poeta va seguint i mostrant amb una profunda força evocadora aquella figura llegendària. La llengua catalana és extremadament flexible, i així poetes com En Maragall i En Verdaguer sembla a moments que tinguin estils diferents.*

En Serrallonga primer confessa els pecats seus més altívols: l'orgull i l'ira, i davalla després a l'enviliment de l'enveja i de l'avarícia; i a l'últim, en mig d'una ombra de luxúria, passa a una amor a punt de redimir-lo de baixeses, i amb una paraula cínica s'acaba el dibuix d'aquesta superba figura de bandoler. En

Maragall posa en llavis d'En Serrallonga unes imatges populars d'orgull, de crueltat, d'enveja:

moltes vegades
m'he delitat veient rajar la sang;
he vist alçar-se a mi mans ajuntades
i segar-se genolls caient al fang.

L'avarícia hi és descrita amb una desimboltura i una amplor d'estil de gran mestre. El poeta posa en llavis d'En Serrallonga un llenguatge pintoresc i que sent el gest de desdeny, alhora gran i miserable, alhora de valent, d'orgullós i d'home que va al patíbul; alhora pagès i agut de tan intens, alhora rústic i precís. El poeta descriu una ànima, un home, i el representa amb vigoria dantesca. Un cop més troba el verb més expressiu.

VI

Un cop més s'emprengué la poesia de llarg alè en la tragèdia Nausica, *evocada per la lectura d'Homer i suggerida per un fragment del* Viatge a Itàlia *de Goethe. Temperaments i maneres hi són descrits amb mà segura, i els dóna el fons mariner de la costa catalana, una poesia dolça i clara. Nausica és una noia agraciada i emotiva, «de mena somniosa». En mig de claredats marines vola un esbart d'illusions entorn d'aquella ànima pura i sensible. És com una Graziella en mans d'un artista més sobri; és com una Mireia, que el poeta ha vestit amb túnica grega i l'ha voltada de la llegenda antiga. Però la gent i el*

país, bé que fidels a l'origen homèric, són ben de Catalunya. En aquest drama ha volgut unir el llenguatge corrent del país a la magestat i a l'eloqüència antigues; tot és plé de dites i maneres de poble, i tot hi té noblesa; el lèxic, el vers i la sintaxi fins es ressenten d'algun defecte del dialecte barceloní; ningú no parla acadèmicament; de vegades hi ha una mica d'èmfasi graciós en algun indret: són els moments retòrics de la vida; en tot hi ha una comprensió molt fina dels defectes humans i de la grandesa humana: dels defectes fins en els moments més solemnes, de la grandesa fins en els moments més insignificants. De les figures d'aquesta obra es podria dir el mateix que el poeta deia de les escultures de Josep Clarà:

> ...ara, a la veu del nostre evocador
> s'han alçat a la llum, i se les troba
> amb aquella mateixa serenor
> del geni antic, prô amb una tendror nova.

El poeta hi humanitza la mitologia i li lleva tota la crueltat originària de déus en lluita jugant amb els destins humans. En la temença als déus hi posa també l'amor, una força generosa palpita del començament a la fi de la tragèdia. Hi ha també aquella susceptibilitat antiga, profundament religiosa, que tot ho atribuïa als déus intervenint en els afers dels homes, segons els homes fossin mereixedors de premi o de càstig.

El poeta ha sabut engrandir de tal manera les coses, que n'ha fet un drama heroic. És la sensibilitat i la gràcia d'una donzella dominades exaltadament per la presència passatgera d'un heroi. El poeta exal-

ta l'heroicitat difonent-li entorn la simpatia admirativa i fins amorosa, i amb el mateix llenguatge simple, gairebé popular, i ennoblit amb què traduïa Píndar i els Himnes Homèrics. *La ideologia d'En Maragall en les seves deus primeres, es troba en aquest drama. A* La fi d'En Serrallonga *i el* Comte Arnau, *al contrari, descriu el temperament i el viure més oposats als seus: l'home només actiu, l'home de lluita i desordre, de voluntat àvida, i que no té ni vol la calma contemplativa ni el plaer de l'harmonia.*

VII

Al poema del Comte Arnau, després d'escrit i acabat, afegí dues parts més. I així conté tres parts, i les dues últimes tenen un aire ben diferent de la primera. Aquesta és un poema de l'home que no s'atura davant del mal i el sacrilegi, però tot és vist per un contemplatiu que s'en commou i se n'admira. «La lluita —deia el poeta—repugna a la meva naturalesa que en tot cerca un centre d'harmonia i serenitat; però els lluitadors m'interessen fortament perquè frueixen de la vida un aspecte que m'és desconegut». El pais muntanyós i un xic àrid de Sant Joan de les Abadesses és present a cada paraula. La llegenda hi pren vida palpitant i crua. En el primer diàleg del Comte i Adelaisa hi ha aquell mateix estil de La fi d'En Serrallonga. *El Comte és un poderós violent i que no vol aturador en el seu desig. I Adelaisa es veu mig seduïda i mig forçada per la violència del Comte llegendari. Hi veiem la llegenda com surt i es forma de la vida.*

La segona part del poema és d'una poesia ideolò-

*gica a què propendia el poeta ja en l'*Oda infinita, Excelsior, Cant de novembre *i, per ci per lla, en moltes poesies. Aquest caient ideològic, que potser l'havia dut una mica del seu culte a Goethe i l'Alighieri, té en l'*Escolium *de la segona part del poema, la forma que després havia de florir admirablement en el* Cant Espiritual, *el darrer de les seves inquietuds filosòfiques.*

A la tercera part d'aquest poema, on tot hauria de resoldre's, encara la inquietud hi és més gran. El Comte ha traït l'amor. L'instint desfermat es confonia amb un desig de vida forta, i ve la tragèdia que s'imposa a l'home, i el doblega de dolor. Potser a la primera part del poema hi havia alguna influència de Nietzche. La doctrina passa per la vida, s'hi encarna, i acaba en la fallida del remordiment, de la dolor, de «l'ànima damnada». Les memòries familiars, les seves filles, l'esposa, el país, la casa, tot li és un retret, i el mal fet el volta i no el deixa. L'impuls s'és esvanit i el Comte només sent el pes a l'ànima de la seva vida passada amb el fruit que hi collí:

Mos camins, al capdavall
se m'han tornat tenebrosos.

El poeta creu que la redempció de l'ànima del Comte es troba en el plor i en la serenitat nouvinguda amb la bellesa: en la «paraula viva». La cançó del mal, la mala cançó del Comte es va endolcint per virtut de la paraula, i la donzelleta que la canta la va amorosint fins que dóna a la cançó tenebrosa la llum de la seva ànima innocent:

El Comte Arnau tenia l'ànima
a la mercè d'una cançó.
Lo que la mort tanca i captiva
sols per la vida és deslliurat:
basta una noia amb la veu viva
per redimir la humanitat.

VIII

La mort era de més en més una inquietud pel gran poeta. La dolor dels homes amb el terme misteriós de la mort, era un problema insoluble amb les teories estètiques soles. La bellesa de l'art antic, està com pensativa i melangiosa davant d'aquest problema. Calia un ritme més gran, un moviment que anés de mort a vida:

Sia'm la mort una major naixença!

La filosofia del poeta, primer cenyida a l'estètica, inclinada al panteisme, es va estenent més a tot, i aleshores el poeta dubta i vacil·la, i es dóna de més en més a la filosofia. Diu En Puig i Ferrater que un dia En Maragall va dir-li: «No sé si faré gaires poesies més. El que ara m'apassiona és l'ordre metafísic, més aviat místic. Em preocupa en gran manera l'home interior. Si segueixo escrivint poesies seran molt diferents, en tot cas, de les que he escrites fins avui. Però això no lliga gaire amb la meva manera de veure la poesia. Crec que escriuré, més que res, assaigs en prosa, a la manera dels místics castellans...» Fou la dar-

rera vegada que vaig sentir la seva veu càlida i amorosa. La mort estroncà els seus propòsits». (1)

Aquell panteisme filosòfic que abans donava com a segur, i li explicava la seva teoria estètica, en el Cant espiritual *no el veu tan cert i fàcil. El poeta dubta i vacil·la. S'atura més al seu convenciment moral exprimit poèticament en la tragèdia* Nausica, *i la seva teoria social es concreta en el seu* Elogi del poble *i alguns articles: aquesta esdevé clara, plena de cordialitat, denunciadora de les vaguetats on s'amaga la hipocresia. La influència panteista de Spinosa i de Goethe esdevé més inquieta i només s'esplaia en el sentit profundament religiós de la bellesa, que el poeta tingué sempre. Adorava Déu en les coses del món, i demanava que la mort no esvanís en ell la bellesa vista, sinó que la fes més gran:*

sia'm la mort una major naixença!

IX

En Maragall potser rebia les primeres influències ideològiques del seu amic Soler i Miquel que li era amic i mestre. En dóna una petita semblança que diríem que és talment la seva en aquell temps. Diu: «La reacció espiritualista vinguda després del corrent del naturalisme positivista, trobà en plena creixença l'ànima d'En Soler i Miquel, i va fer-se-la seva. És a dir, ja ho era; perquè no hi ha gaires que siguin tan homes del seu temps com el nostre amic ho era, per la

(1) *Algunes idees sobre Maragall.* La Publicitat, *16 d'octubre de 1927.*

fermesa de la seva orientació vers un misteriós, però immutable, pol del seu esperit, pel seu sentiment gairebé místic de la naturalesa, pel seu concepte moral de la vida consistent en una certa bondat lliure i forta, deslligada de tota imposició i de tota convenció, per la seva meravellosa penetració a les entranyes de les coses, i la seva impressionabilitat a les suggestions de l'Etern que brollen d'elles».

«L'esplendor de tot això es trasllueïa a les seves converses, d'una valor inapreciable, i en les quals, no per la intenció, però sí per la força incontrastable de la seva superioritat, ell era el mestre i nosaltres, els seus amics, érem deixebles encantats; nosaltres divagàvem i ell ens formava: ens formava i les nostres ànimes sentien la delícia de la formació segura en els motllos eterns... que no són motllos». (1)

---

(1) *Pròleg als* Escritos *de Soler i Miquel. Mirem albora l'article d'En Soler i Miquel sobre el llibre* Poesies *d'En Maragall i ens semblarà veure-hi l'ideari i fins el lèxic del poeta:*

«En la labor literaria y poética de Maragall, en la frase, en el ritmo, la cesura, la modulación del pensamiento y la efusión del sentimiento, en la expresión en suma, hay tal fuerza de condensación y penetración, tal belleza y riqueza, que la producción artística por si sola atrae, absorve, *nos insta* a que volvamos a considerarle, a admirarle y respirarle. Pero hay más que esto y lo que es causa eficiente de esto, hay lo que dá cierto tono singular y un fondo siempre presente a su libro, que, más que una colección de poesias és un *poema*; hay un alma y los movimientos de un alma que tiene en alto grado el dón de descubrir la poesia real; hay el manantial y el germen fecundo y esencial de todas aquellas bellezas cuya vitalidad ha de sentirse viéndolas surgir, cogiéndolas enteras desde su raiz, sorprendiendo el vagido en que se exhalan. Esto yo no puedo conseguirlo; pero es lo que naturalmente persigo, aquello a que me siento más inclinado.

Y con tanto más motivo en cuanto esta poesia tiene sus mayores titulos en el grandiosisimo valor de lo inefable de la realidad que nos hace aspirar y sentir. Aqui no hay nada *imaginado*, nada que sea puro desvaneo y re-

Aquesta influència d'En Soler i Miquel, deixeble predilecte de Don Francesc Giner, com les diverses influències de Guyau i de Nietzche, de Carlyle i Rousseau, arribaven en el poeta fins on s'avenien amb els fets i les coses que aprenia per experiència directa. Rousseau no li deixava aquella seva mollesa sensual, sinó el sentit de la natura. Nietzche no li encomanava una jactància de la força, sinó una embranzida contra la feblesa. En les seves teories només volia reflectir els fets vius i allunyar-se més i més de l'artifici. Volia un art que apropés a la bellesa del món, de la vida, i no que ens hi posés un vel més; volia una civilització on fos sentit més intensament l'home i no una civilització deshumanitzadora. I poc li importava cap teoria si no havia de servir per acostar a la vida —tràgica, alegre, com fos!—i desfer l'artifici que amb una aparent bonicor ens allunya o priva de la gran bellesa: el vers ben fet i buit, aquell ordre que s'oposa al gran ordre de l'amor i de la igualtat dels homes: la hipocresia vestida d'ordre. No volia la serenitat si era una forma de la fredor.

En alguna de les seves poesies sembla que s'aboqui a l'alegria no volent saber res de l'adoloriment

---

creación de la fantasía, sinó que todo es *invención*, hallazgo emocionado de la realidad y la vida. Pondérese la inusitada o transportada potencia expresiva de las palabras, háblase y dígase lo que se quiera de procedimientos artísticos nuevos; todo esto está dado de más, coincidente y estimulado también si se quiere por actuales corrientes literarias. Como la misma metrificación, accidentada y variadísima, con suspensión o ruptura del ritmo, en la palabra destacada, caída y perdida a veces *(al Misteri)*, no es hija de caprichoso afectismo, sino de algo que sale de muy adentro y que prueba la gallardía en que se mueve el poeta que ya no ha de luchar en busca de la forma porque sus concepciones afluyen ya moldeadas, hasta musicalmente*.

del món: Cant de novembre, Cant de maig, cant d'alegria. *Cal entendre-les. Eren escrites en un temps en què abundaven les dolors d'artifici, literàries, sense gaire motiu, provinents de teories que abaltien l'esperit i l'esllanguien fins a la desesperança. I quan les coses apareixien belles, alegres, palpitants de vida, s'hi giraven contra, i les tenien com una il·lusió, més vana com més alegre. En Maragall cregué que la il·lusòria era tota aquella tristesa, i que era més motivat sentir l'alegria d'uns arbres en primavera, d'una amor al carrer, d'un dia de sol, la serenitat que prenia la dolor mateixa si es deia poèticament, que volia dir també cordialment. I era aleshores que el nostre poeta exaltà l'alegria i el plaer. Eren unes realitats aleshores negligides, volgudament oblidades; i ell hi revenia, i així cantava que calia fruir el dia d'avui*

sense mirâ endarrera
sense pensar en els dies que vindran.

Més que no el sentit literal de les paraules, hem d'entendre'n la música, el sentiment, la tendència que exprimien, ben clara i entenedora. Era la mateixa tendència que trobem en Els tres cants de la guerra: *la tristesa somorta i estèril, la tristesa de la mort sense esperança en la vida; la tristesa envilida per un cert empedreïment, era la que el poeta prenia com un fantasma d'angoixa malaltissa: calia plorar, calia viure:*

Espanya, Espanya—retorna en tu,
arrenca el plor de mare!

En les poesies on En Maragall exalta més l'alegria i el plaer, no hi sentiu la companyia d'Epicuri, no hi ha la morbidesa de la decadència pagana, tota ella d'artifici calculat, inhumà. És una poesia més verament alegre, sempre expansiva, amorosa, innocent, sempre plena de coses. I era aquest fort impuls al món de fora que equilibrava el poeta. Aquest viure contemplatiu enfora és el que devia plaure-li en la poesia de Goethe. I era en aquest viure on cercava la pau i l'harmonia. Si hi havia dolor, també hi havia esperança:

Senyor, deu consol al qui plora
i torneu-li el plor al qui no pot plorar,
i doneu-li pau a l'ànima inquieta
perquè us sàpiga esperar.

La seva crítica era molt intuïtiva, no mirava tant, en un llibre, fins on aquest persuadia com el que feia veure i sentir. I així en la Commedia *dantesca estimava les visions i era indiferent a la doctrina. Temia sempre la doctrina morta; temia que les idees allunyessin de la vida. «Al revés de Plató—escrivia a Josep Pijoan—mai no he anat cercant la Bellesa, l'Amor al través de les coses belles o dels sers a qui he estimat, sinó que la cosa bella ha sigut per a mi la bellesa, la dona estimada ha sigut per a mi l'amor; de manera que quan aquella o altra cosa individual, viva, no la he tinguda al davant, o quan una dona estimada ha deixat d'ésser-m'ho, Bellesa i Amor han sigut per a mi vagues idees sense eficàcia».*

De les realitats extreia les seves doctrines, però li desplaïa que aquestes mai volguessin governar la

vida. Oblidava que a la vida hi ha moments febles (i, per això, de més perill) i que els hem de regir amb unes doctrines admeses, examinades abans, ben vistes en els moments de llum i vigoria; que les doctrines han de sortir de la vida, i que també han de revenir-hi. I en aquest anar i venir, les doctrines i la vida prenen vigor i amplitud. És com el nostre anar i venir de les coses que voldríem a les que entenem, i d'aquestes a les primeres. La intel·ligència i el voler, es vigoritzen mutuament així; la vida sola de vegades és feble i s'erra; la raó distanciada de la vida és buida i roda perduda. Una voluntat que ha estat il·luminada pot enfortir en els moments en què la raó es veu entenebrida; una raó aclarida i robusta pot guiar en uns moments de voluntat decaiguda. El poeta es desentenia d'aquesta correspondència entre el pensament i la vida, entre la teoria i el voler. Confiava en la intel·ligència intuïtiva, i en la gràcia de l'instint. No creia gaire en la malicia nativa de l'home. L'art i la raó li semblaven la malícia; i temia que no deformessin la vida espontània. Amava només aquells moments inspirats en què l'intel·lecte és tan clar que discorre sense adonar-se'n; en què l'amor vola sense fadiga; aquells moments en què tot esforç d'artifici o de raó només seria un obstacle. I ell temia que l'art i la raó no els impedissin, entrant gaire en la vida.

I el poeta aquests moments els trobava mirant el món, que ell veia com un paradís:

Si el món és tan formós, Senyor, si es mira
amb la pau vostra dintre de l'ull nostre
¿què més ens podeu dar en una altra vida?

El poeta estava sempre, diríem, de cara a les coses, a la vida i a la bellesa que hi veia. I semblava que li resplendís a la mirada. Primer per ell era la vida i la seva bellesa; la poesia, l'art de dir-les bellament, venia de més a més. I en ell era tan viu aquell impuls irreflexiu, per modum inclinationis, *a descobrir i embadalir-se de la bondat i la bellesa de qualsevol cosa, que li donava un aire de simpatia. Jo l'havia vist per primer cop un matí inoblidable. Era un diumenge d'estiu al Firal d'Olot. Sota els plàtans que ombrejaven el passeig hi havia sardanes, en aquella hora, com cada festa. I em senyalaren el poeta, entre el remolí de la gentada en el moment que les rodones es desfeien. Anava amb dues nenes, filles seves, vestides d'un blanc enlluernador. Un moment vaig veure la seva faç emmorenida, la seva mirada negra i lluminosa. Jo tenia quinze anys. I veia en aquella testa inspirada una ombra fresca de llorer.*

Josep Maria CAPDEVILA.

POESIES

PRÒLEG

L'ODA INFINITA

Tinc una oda començada
que no puc acabar mai:
dia i nit me l'ha dictada
tot quant canta en la ventada,
tot quant brilla per l'espai.

Va entonar-la ma infantesa
entre ensomnis d'amor pur;
decaiguda i mig malmesa,
joventut me l'ha represa
amb compàs molt més segur.

De seguida amb veu més forta
m'han sigut dictats nous cants;
prô cada any que el temps se'n porta
veig una altra esparsa morta
i perduts els consonants.

Ja no sé com començava
ni sé com acabarà,
perquè tinc la pensa esclava
d'una força que s'esbrava
dictant-me-la sens parar.

I aixís sempre a la ventura,
sens saber si lliga o no,

va enllaçant la mà insegura
crits de goig, planys d'amargura,
himnes d'alta adoració.

Sols desitjo per ma glòria
que, si algú aquesta oda sap,
al moment en què jo mòria,
me la digui de memòria
mot per mot, de cap a cap.

Me la digui a cau d'orella,
esbrinant-me, fil per fil,
de la ignota meravella
que a la vida ens aparella
el teixit ferm i subtil.

I sabré si en lo que penses
—oh poeta extasiat!—
hi ha un ressò de les cadences
de l'aucell d'ales immenses
que nia en l'eternitat.

CLAROR

LES MINVES DEL GENER

Com al mig de l'hivern la primavera
aixís el cel avui, i el sol i l'aire,
obre de bat a bat balcons i portes
i omple la casa de clarors, aimia.
Glòria dels ulls el cel, del pit les aures
són avui. Fins a cada moment sembla
que han d'esclatâ en verdor les branques nues,
que l'horitzó ha d'omplir-se d'orenetes,
i que s'ha d'embaumar tota la terra.
No sents una frisança, dona? Digues:
no et sents la primavera a les entranyes?
Llença't, doncs, al carrer: si t'hi trobesse,
te donaria un bes al mig dels llavis,
al davant de tothom, sense vergonya
de besâ i ser besat, que avui n'és dia.
Som al mig de l'hivern: ahir glaçava,
demà les neus blanquejaran la serra.
La primavera és lluny del temps endintre,
prô un dia com avui n'és la promesa.
Si promesa tu em fosses, estimada,
ja caìp mena d'hivern en mi cabria,
ni ara, ni després, ni mai, que portes
tu a dintre els ulls la primavera eterna.

Que obri el jorn els seus ulls de clarô immensa
i jo daré a l'aimat la bona nova.
I que és llarga la nit! Quant temps encara
d'apagar-se i encendre's l'esperança!
Decau i defalleix ell cada estona
i menysprea el dormir per recordar-me;
prô el dematí li portarà alegria,
com n'hi duia la tarda, encar que incerta
quan, passant ell dessota ma finestra,
jo hi anava estenent mes mellors robes,
les de colors més vius, per alegrar-lo.
Ell ho veia estranyat... veia... i passava
girant el cap encar tot allunyant-se;
i jo, abocada an el empit llavores,
llançant enfora el cos fins la cintura,
també el 'nava mirant mentres podia,
tot resguardant-me els ulls, amb la mà estesa,
del sol ponent que m'encenia el rostre.

. . . . . .

Com me pots estimar si no em coneixes?
Què has vist en mi per a arribâ a estimar-me?
Mai m'he adonat d'aquests esguards que em contes,
ni d'aquests tremolors, d'aquestes basques.
Ben d'amagat an el amor servies!
Tu no feies com fan els que enamoren:
tu no em donaves flors, tu no em mig reies,
ni m'anaves a prop en els esbarjos.
Dins del pit, solitària i silenciosa,
duies encesa l'amorosa brasa;
mes ara jo també, d'amor vençuda,
captiva humil, de tot lo meu despresa,
t'he donat mon somrís i les mirades,
i els meus sospirs d'amor; de nit, els somnis,

i a més els pensaments de tot lo dia:
t'he donat lo millor que jo tenia.

ELL PARLA

Anit eixí de casa teva, aimia,
tot neguitós i malcontent de mi.
Que coses que et vaig dir, que no volia!
Que coses vaig callar, volent-les dir!
Al matí el malestâ encara em durava.
Era un matí emplujat com pel febrer.
Déu meu, aquest hivern que mai s'acaba!
I aquesta primavera que no ve!
He trobat els passeigs arreu fangosos,
sadollats per la pluja de la nit;
els brots tendres brillaven temorosos
al bell damunt del fosc brancatge humit;
i tot d'una, volant a la ventura,
com lleu companya de mon greu afany,
he vist creuar l'espai, balba, insegura,
la primera oreneta d'aquest any.
Jo l'he vista arribar, vola que vola,
fins al balcó del blanc palau discret,
i allí aturar-se arrupideta i sola,
guaitant poruga i tremolant de fred.
Guaitant poruga les desertes planes
del cel desemboirant-se lentament,
enyorant-hi el volar de ses germanes,
que ha deixat endarrera incautament.

ELLA

També ha vingut—pobre aucellet,
tot arraulit,
a mon balcó—cercant redós.

Mes jo li he dit:
—No temis ja—lo que és passat,
aixeca el vol:
el cel és blau,—els arbres verds,
i brilla el sol.—
Així mateix—dic a l'aimat:
—Oblida ahir:
diga'm avui—amb cor lleuger
lo que em vols dir.

ELL

Com asserenes mon neguit,
com fuig mon dol!
Ets el cel blau,—ets l'arbre verd,
ets el meu sol.

ENVIANT FLORS

Veig flors, i penso en tu. Faré portar-les
a tu pel dolç camí de cada dia;
que omplin d'aromes davant meu la via,
després a vora teu vindré a olorar-les.

Grat ens serà tenir-les davant nostre,
a l'hora de parlar de l'amor meu:
vers el gerro florit baixaré el rostre,
tot alçant els meus ulls al somrís teu.

Tu triaràs una poncella encesa,
al damunt del teu pit la clavaràs,
i, amb moviment de cígnia bellesa,
arquejant el teu coll l'oloraràs.

Al sentir l'alè tebi amb què la mulles,
al frec constant del teu bell rostre ardent,

la rosa adreçarà totes ses fulles
i es badarà desesperadament.

I encara em mig riuràs; mes quan me veges
de tu a la flor, mentres jugueu aixís,
moure l'esguard guspirejant d'enveges,
fugirà en sec ton confiat somrís.

FESTEIG

VORA LA MAR CANTÀBRICA

I

Per lla a la migdiada resplendenta,
des de la platja a la llunyana bruma,
canta i s'adorm al sol la mar brunzenta,
descabdellant i cabdellant escuma.

II

Mira avançar-se cap a tu les ones
formant graons festonejats d'escuma:
la immensa escala va acostant-se ràpida,
temptadora als teus peus. Oh, no! No fugis:
els graons menyspreuats se desvaneixen
per l'oblidat sorral; prô ¡quants ne vénen
de l'inflamat ponent, interminables!
Seguim la llum per sobre el mar. ¡Que onades
hi deuríem trobar endintre, endintre!
Les que eixa nit han d'arribâ a la platja,
les de demà, i encar les d'altres dies,
les que encara són lluny i que s'afanyen
caminant cap aquí, les sents que vénen?
. . . . . .
La nit s'estén pertot, la mar ressona.

III

Sota les estrelles, d'espatlles al mar,
una galta humida, fresca de serena,
una galta suau i plena
és ben dolça de besar.
Entre dos silencis, bes silenciós,
com vares deixar-nos tremolant tots dos
dins la nit quieta, amb deixos ardents
de la migdiada i dels terrals vents.

El reberes silenciosa.
Mos llavis, dolços encar,
te van preguntâ una cosa,
i tu no em vas contestar.
Què vaig preguntar-te?... Sols recordo el bes
i que se sentia la plena mar alta.
Tu, tota caiguda, semblaves malalta...
Oh! No hi tornaré mai més.
Prô la flonja galta ruixada amb serena,
sota de ma boca, d'espatlles al mar;
prô la xafogosa nit d'agost serena
ai! com la podré oblidar?

IV

Quin rebolcar-se avui totes les ones
escumejant sorroses, desiguals!
Com s'estiren i s'alcen tant com poden
per a fugir el gran turment del mar!
Tot el mar s'ensombreix i se sorolla,
ones vénen arreu, onades van,
corrent cap a la platja clamoroses,
l'escabellada escuma al vent donant.

V

ADÉU

Per què avui ets tan hermosa,
tan blavosa i aplanada,
mar cantàbrica febrosa,
tan sovint tan agitada?
Tu, que saps llançar al cel
tanta escuma lluminosa,
en els jorns de tes grans ires;
tu que avances i et retires,
governant pluges i vents,
amorosa avui t'estens,
en tos llavis la lleugera
i blanquíssima bromera,
en tos llavis l'himne suau,
el teu llom ratllat d'esteles,
damunt teu, sota el cel blau,
blanc eixam d'alegres veles...
Bé recordo ta inquietud
quan un dia i altre dia
en ton llit te removia
un turment desconegut.
Jo he escoltat ton etern ai
solitari de la nit,
aquell enrogallat crit
que no s'acabava mai.
I t'he vist brau i joiós
de ta escuma que enlluerna,
esborronat i negrós
sota el cop de la galerna,
inflat d'immensos sospirs
d'un fatic que mai no para,
verd i blanc com prat amb llirs...
Prô mai tan hermós com ara.

DONANT LES JOIES

De joies vull cobrir ta cabellera,
el teu coll i el teu pit, braços i mans,
en memòria de totes les carícies
que vagi fent-te i t'hagi fet abans.

Com a pluja els joiells damunt tos membres,
també com pluja els besos meus d'amor;
dessota cada bes vull que s'encengui
com un astre una nova resplendor.

Un joiell cada bes, que resplendeixi,
nit serena, lo noble del teu cos;
prô després el gran jorn, després el dia:
l'esposa sens joiells, tota a l'espòs.

NUVIAL

Resplendenta, sencera, arrodonida,
s'alça per sobre el mar la lluna plena:
així sento pujar la meva vida,
astre sense minvant en nit serena.
Dels braços dels amics als de l'aimada,
un moment vaig sentir l'esgarrifosa
gran buidor de l'espai...
Sota l'arcada
del temple, ressonanta i tenebrosa,
davant del nostre *sí* l'altar floria,
revestint-se de llum i d'alegria.
Però una gran tristô, a l'esposa honesta,
a l'espòs pensatiu, els inundava:
que darrera d'aquell altar en festa
quelcom, cantant, fugia i s'allunyava.

Jo me la vaig endû, en la nit confosa,
de l'enclòs maternal, com presonera,
i ella girava el cap tota plorosa,
fins a ser-ne ben lluny, sempre endarrera.
Anàrem per la nit. Fou agonia
d'una vida, i d'una altra fou naixença.....
Després se'ns va aclarir vermell el dia
per les severes planes de Provença.
Llavors, la vida nova ben resolta,
de fit a fit els ulls, les testes altes,
ens vam mirar per la primera volta...
i no hi hagué vergonya en nostres galtes.
—I, ara, vers sol ixent. La Itàlia ens rebi
hostes devots,—vam dir. I, de passada,
inquiets travessarem l'hivern tebi,
sobredaurat, de Niça aviciada.
Un moment va cobrir Gènova airosa
amb son llampant mantell nostres delícies;
rebérem de la plana marismosa
de Pisa melancòliques carícies;
mes com acer a qui l'imant demana
i sent, com més a prop, més influència,
creuàrem per la plàcida Toscana
emportats pel teu màgic nom... Florència!
A Florència ja som. Desperta, aimada!
Contemplem, en Florència, la florida
que treu el món quan l'hora és arribada
de les grans primaveres de la vida;
mira la gran iglésia assoleiada,
amb la volta amplament arrodonida;
mira marbres florir de tota espècie,
i mira en els altars el déu de Grècia.
¿No veus l'Apol·lo aquí d'un antic temple
en la forma d'eix sant, blanca i serena;
i com en els seus peus avui contempla,
mig rient, aquest culte d'altra mena?

Veu flors i marbre blanc; sent a tota hora
perfums en l'aire i notes d'harmonia;
i té la llum del sol que l'acalora,
virolats raigs que el finestral destria.
La catedral, al sol estarrufada,
triomfadora en colors clars s'ostenta;
i allà en la *Sacrestia* retirada
la immensa *Notte* blanca jau potenta.
Mes quan la negra nit pausada arriba
damunt les florentines meravelles
s'aixeca una figura pensativa
que porta el front tot coronat d'estrelles.
Gibelí per qui l'Arno encar murmura
tornaveus d'una lluita sens clemència,
viatgê estrany de l'encontrada obscura...
És el trist Dante que ensombreix Florència.

. . . . . .

Anem'ns-en ja d'aquí, que jo m'enyoro:
a la terra tornem dels amors nostres,
on jo retrobi amb l'alè usat que adoro,
l'inoblidat caient dels amics rostres;
perquè l'escalf de l'última encaixada
ha covat en ma sang com una pira,
que avui s'alça brillant i incendiada,
i el vent d'amor cap a ponent la tira.
Allí la casa nuvial espera
a l'espòs que captiva hi duu l'esposa.
Captiva sols d'amor..... reina que impera,
al posar-hi les mans, en cada cosa;
i reina del sentit de l'home encara.
Mes no encongim l'amor: campi i rumbegi,
i a quants m'han estimat ara i ans d'ara
al meu entorn, al teu entorn els vegi.
No sols d'amor han batejat mos polsos:
altres afanys han governat ma vida,

i em seran tos esguards als ulls més dolços
si els tinc oberts a una claror sens mida.....
Mes, en tant, tu descansa, refiada,
sobre els genolls del teu marit, que espia
en el tomb de ta cara esbarrellada
la inquietud de l'infant que s'anuncia.

CONJUGAL

La flor de l'abraçada ja ha granat
i ets com el cep que duu la dolça carga:
tota tu t'has estès i reposat
com ple de pàmpols el sarment s'allarga.

Com en una visió misteriosa
ta mirada sovint fixa s'extàsia:
la teva mitja rialla és majestuosa
i en la boca et floreix plena de gràcia.

En el teu si fecond ¿què pot haver-hi
que et llença una llum viva pel semblant?...
Els dies són comptats del gran misteri.
Oh dona, do'm el fill que estimo tant!

PATERNAL

Tornant del Liceu en la nit del 7 de novembre de 1893

Furient va esclatant l'odi per la terra,
regalen sang les colltorçades testes,
i cal anâ a les festes
amb pit ben esforçat, com a la guerra.

A cada esclat mortal—la gent trèmula es gira:
la crudeltat que avança,—la por que s'enretira,
se van partint el món...
Mirant el fill que mama,—a la mare que sospira,
el pare arruga el front.

Prô l'infant innocent,
que deixa, satisfet, la buidada mamella,
se mira an ell,—se mira an ella,
i riu bàrbarament.

PIRENENQUES

I

A dalt del Pirineu
les flors són esblaimades
les flors són d'un blau clar,
blavoses o morades;
són tristes dels alts monts
les crestes emboirades,
i tristos els ramats
estesos per les prades,
i la del dret pastor
figura solitària.
El sol esblanqueït
no treu color ni escalfa;
el bosc mesquí i llenyós,
i l'herba curta i clara;
pedrosos i grisencs
els cims de les muntanyes,
tots ditejats de neu
d'eternes clapes blanques
i fumejant arreu
la boira corre i passa.
Al tard, de dins les valls
la boira va aixecant-se,
i amb ella emmantellant
se va solemnement l'alta muntanya.

II

Tot està immoble dalt del Pirineu,
tot, menys la boira diàfana i lleugera
que corre com fumera
per valls, faldes i cims, arreu, arreu.
És la freda carícia d'eixes terres,
la nina aviciada de les serres
trista jugant per l'ampla soletat,
lliscant per les quietes serralades
que enormes li mig riuen, arrugades
amb un somrís eixut tot esblaimat.

III

Ben ajagut a terra, com me plau
el veure davant meu en costa suau
un prat ben verd sota d'un cel ben blau!
I en les albes la gran bellugadissa
de les fulles d'acer que el vent eriça
amb tants reflects de llum enlluernadissa.

I el sol estès pertot.
I el rec com cau
escumejant avall la costa suau
del prat ben verd sota del cel ben blau.

Tots els membres caiguts, tot jo per terra,
buidat de tota força i sens desig,
la pensa a poc a poc se'm desaferra...

I em vaig trobant tan bé an allà entremig,
i em va invadint com una immensa pau,
i vaig sent un tros més del prat suau
ben verd, ben verd sota d'un cel ben blau.

IV

Els núvols blancs i flonjos van caient
lliscant per la ferrenya serra avall;
del cel a grans bocins se van desfent
i baixen al silenci de la vall.
El sol en mig del blau, victoriós,
fa vibrar els colors de quant se veu.....
Dels núvols l'estol blanc silenciós,
va caient, va caient, pertot arreu.

V

Acabada la pluja de la tarda,
els núvols lentament s'han esquinçat;
s'ha obert el cel blau tendre tot mullat;
jeu en la serra nuvolada parda.
A la llum que reneix ja ponentina,
rosseja el camp fangós,
verdeja el coll humit,
i a la freda alenada de la nit
alegre vermelleja el jorn que fina.

VI

Plau-me, el bastó del caminant al puny,
abraçâ els horitzons d'una mirada,
fer-me entrâ a dins la immensitat del cel
i el gran adormiment de les muntanyes,
sentî el riu invisible per les valls
i el llunyedà ressò de la tronada;
a cavall de la serra veure immoble
altra serra de núvols molt més alta,
cotonosa i inflamada pel Ponent.

. . . . . .

Després, quan sense el sol la llum és balba,
descoloríʼs la terra an els meus peus,
del cel descoloríʼs tota l'amplada.....
Les primeres tristeses de la nit
sentí entrar-me en els ossos llavors plau-me;
i al baixar de l'altura tot corprès,
creuar-me amb les tenebres que sʼhi alcen.

LA VACA CEGA

Topant de cap en una i altra soca,
avançant d'esma pel camí de l'aigua,
seʼn ve la vaca tota sola. És cega.
D'un cop de roc llançat amb massa traça,
el vailet va buidar-li un ull, i en l'altre
se li ha posat un tel: la vaca és cega.
Ve a abeurar-se a la font com ans solia,
mes no amb el ferm posat d'altres vegades
ni amb ses companyes, no: ve tota sola.
Ses companyes, pels cingles, per les comes,
pel silenci dels prats i en la ribera,
fan dringar l'esquellot, mentres pasturen
l'herba fresca a l'atzar... Ella cauria.
Topa de morro en l'esmolada pica
i recula afrontada... Però torna,
i abaixa el cap a l'aigua, i beu calmosa.
Beu poc, sens gaire set. Després aixeca
al cel, enorme, l'embanyada testa
amb un gran gesto tràgic; parpelleja
damunt les mortes nines, i seʼn torna
orfe de llum sota del sol que crema,
vacil·lant pels camins inoblidables,
brandant llànguidament la llarga cua.

GOIGS A LA VERGE DE NÚRIA

Verge de la vall de Núria,
voltada de soletats,
que immòbil en la foscúria
i en vostres vestits daurats,
oïu l'eterna cantúria
del vent i les tempestats.
Verge de la vall de Núria,
a Vós vénen les ciutats.

Vers Vós avancen incertes
per les altes quietuds
i els camins desconeguts
de les grans serres desertes.

Troben rius que naixent van
en els regnes dels pastors,
i ramats esquellejant
lentament pasturadors.

Van pels cims celestials
sobre les muntanyes nues...
Les congestes brillen crues
amb blancures immortals.

Van per augustes carenes
on del buit amb els afanys
troben, abocant-s'hi a penes,
al fons de les valls serenes
les mirades blavoses dels estanys.

I del vent sota la fúria,
menyspreuador dels sentits,
amb els sentits desmaiats,
se'n baixen a la foscúria
de la vostra vall de Núria
voltada de soletats.

Aquí ens teniu, Verge tosca,
vagament cercant redós
en el clos misteriós
de vostra capella fosca.

Cau la nit pertot arreu.....
nostre cor torna's psalteri
pressentint el sant misteri
tremolós de vostra veu.

Per què ens mireu, Verge santa,
amb aquests ulls tan oberts?
Doneu-nos l'esgarrifança
dels vells miracles complerts!

Castigueu nostre sentit
amb tant d'oblidades febres!
Deu ànima a les tenebres!
Deu-nos la fe de la Nit!.....

Que demà, quan surti el sol,
tornarem a pendre el vol
per les serres encantades,
i els camins de les cascades
seguirem de sol a sol.....

Les cascades, que s'estan
allà lluny canta que canta,
tot trenant i destrenant
llur blancura ressonanta
sobre el negre mur gegant.

Copsats per negres alçàries,
eixordats de la remor,
anirem avall com l'aigua
per les goles solitàries
plenes d'abims i frescor.

Quan a l'última portella
tot el cel s'eixamplarà,
amb alegria novella
veurem la plana més bella
i la verdor que s'hi fa.

. . . . . .
. . . . . .

A l'hivern, quan neva i plou,
i la ciutat se remou
brillant d'insomnis i fúria,
nostres ulls enlluernats
veuran, allà en la foscúria,
la immòbil Verge de Núria
voltada de soletats.

TRÍPTIC DE L'ANY

QUARESMA

I

Al mercat hi ha avui per vendre
dues branques de flors clares
tot just enrosades:
són les flors del Dimecres de Cendra
cendrós en ses boires mig assoleiades.

Ja s'escorren els vels celestials...
El cel no riu encara, i la terra somnia;
però de dalt a baix; de baix a dalt,
hi corren tremolors de pròxima alegria.

II

Arriba Sant Josep
amb la vara florida...
Riuen els horitzons.
Fressegen i cimbregen de seguida
rams de llorê i palmons.

III

Al Dijous Sant encara—una antiga tristesa
pels aires s'esllangueix.

La cançó llastimera,—i d'any en any represa,
de dins la quietud s'alça i reneix.

De lluny, ja esvanits vénen—sos mots i les pregà-
les notes sento sols del místic cant... [ries,
Alça les seves notes solitàries,
la Passió en la Nit del Dijous Sant.

Del dematí en la calma va fonent-se,
asserenant-se va el tenebrós dol...
El verd naixent dels arbres va encenent-se
entre els ruixats freqüents i els raigs de sol.

IV

Aquest verd tendre—de primavera—me té ullprès,
se me'n porta la mirada,
me la clava extasiada
en la glòria de les branques
on espurna el colô encès.

Vaporosa com boirina
llarg a llarg de l'avinguda
on el sol se comença a esblanqueir,
en la tímida verdor s'hi endevina
una fresca rialla retinguda
que està a punt de somoure's i esclafir.

Obro els ulls al matí i corro amb fal·lera
a reveure el color que m'enamora,
i el trobo que m'espera, immoble, estès...
Oh la muda verdor que em desespera!
Serenà me mig riu, prometedora...
Aquest verd tendre—de primavera—me té ullprès.

V

Nit d'abril de lluna plena,
nit lluminosa i serena
alegre com migdiada
temperada...
Oh! L'alegria d'una nit serena!

La cançó neix tota sola
i se'n vola
cap al cel i a les estrelles...
La cançó neix a breus tirs,
a sospirs,
i se'n vola tota sola
cap al cel
amb anhel.

Qui dirà lo que és el cel
d'una nit d'abril serena?
És un vel
que llumena.
Un vel blau tot penetrat
d'una immensa suavitat.

Oh celístia de l'abril,
¡que serena m'has entrat
en el sentit obert de bat a bat!

CORPUS

I

Toquen les trompetes,—vénen els soldats
avançant en amples—rengles virolats.
Alta la bandera—lluu sobre l'estol;
altes lluen totes—les armes al sol.

Travessen la ciutat al mig del dia
en una revolada d'alegria.

Tots van a la una;—rítmica se'n va
la feixuga marxa—i el fort alenar.
Llencen les trompetes—alts crits triomfants,
i al voltant se'n porten—un estol d'infants.

II

Els gegants, els gegants
ara ballen, ara ballen;
els gegants, els gegants
ara ballen com abans.

Llur alta mirada immòbil
ullprèn a tota la gent
que se'ls mira i els rodeja
sense fer cap pensament:
se'ls mira perquè són grans
i duen vestits llampants
i ballen cada moment...
Els gegants, els gegants
són joves eternament.

En llur dansa encarcarada
hi ha riallera majestat;
flabiol i tamborino
escau bé an el llur posat;
raigs de ginesta olorosa
no els arriben ni a mig cos;
l'arruixada tremolosa
de papers de tots colors
cau damunt llurs testes reals,
què en resten glorioses i irisades.

Prô ells passen alts i serens,
balançant-se tot fent via

entre florida alegria...
I els aires ne resten plens.
La geganta i el gegant
ara ballen, ara ballen,
la geganta i el gegant
ara ballen, i sempre ballaran.

III

De lluny, de lluny s'avancen—les testes tonsurades,
els filets de veus blanques—que regalimen psalms...
Al sol de maig l'or pàl·lid—tremola en les casulles,
i cremen groc els ciris—en mans dels capellans.

Les Misses de tot l'any—se'n van totes plegades
enfora... i la Tenebra—esperant-les se consum...
Se'n van marmotadores,—se'n van enlluernades
per les obertes vies—i els aires plens de llum.

Ai, Professó, i que et tornes—blanca i esgrogueïda
llançant les lleus fumeres—d'encens blau per l'espai!...
Què duus, que ja pressento—el segament de cames,
l'esllanguiment de testes,—i aquell Suprem Desmai?

IV

UNES FLORS QUE S'ESFULLEN

Què hi ha en aquestes flors silencioses
que s'esfullen tant?
Cauen les fulles d'una a una,
sense queixa, sense plant:
immòbils, fredes, dolcíssimes,
se van esfullant.
Ni un alè d'aire les toca,
ni un tremolor:

s'esfullen sense raó,
sense remor.
Sense raó? Què tenen eixes fulles?
Els calzes, van tornant més miserables!
Oberts, buits, admirats,
desconsolats.
Les tiges són colltortes,
i al voltant del gerro hi ha les fulles mortes.
Què hi ha en aquestes flors? Se'n van sense dir res,
sense els estremiments de l'agonia,
sense perdre el colô encès.
Amb tota cortesia,
i a poc a poc, s'esfullant,
se'n van, se'n van,
sense queixa, sense plant,
no volent destorbar cap alegria.
Deixem-les estâ, anem'ns-en, i ans de gaire
trobarem en el gerro les òrfenes verdors
i un sospir olorós suspès en l'aire...

. . . . . .

i el camp tot estrellat de noves flors.

NADAL

Caieu, fulles; caieu, fulles,
que ja s'acosta Nadal
i el cor el vol nu i glacial.....

—

Neix l'hivern cantant les glòries
d'una Verge amb manto blau
que al sentí's plena de gràcia
baixa els ulls, junta les mans

i es posa a adorar a Déu
en son ventre virginal.....
Caieu, fulles; caieu, fulles,
que ja s'acosta Nadal.

—

En les nits de desembre—tan llargues!—
els pastors s'estan sols entre el vent,
contemplant la foscor de la terra...
I en el cel hi ha l'estrella d'Orient.
En les nits de desembre—tan llargues!—
entre el vent i invisibles remors,
que n'hi caben de vols d'àngels
en els sòmits dels pastors!
Van els àngels per la terra
i pel cel les resplendors.

—

Prova el fred de fer-se etern,
la tenebra també ho prova,
prô al cor de la nit d'hivern
se bada la Bona Nova;
i al punt de la mitja nit
tot aucell ha refilat,
i tota l'herba ha florit,
i Jesús és nat.

—

Oh Jesús de ma infantesa!
Oh petit Nostre Senyor!
Bon Jesuset de les panses i figues,
i nous i olives i mel i mató!
Que alegre es torna la nit de desembre!
Quina alegria d'infants i pastors!
Tot timbaleja, tot cascabelleja,
tot se trontolla al vaivé d'un bressol.....

«Què n'hi darem an el Noi de la Mare?
Què n'hi darem que li sàpiga bo?»

Al davant del vostre altar
jo veig els fidels pregar
amb les boques rialleres,
perquè us deuen demanar
cosetes gracioses i lleugeres
com un nen les sol donar.
Com el demanar-ne esqueia
als pastors en l'establia,
que fins la Verge Maria
en mig reia!

—

La Verge mig reia, i la bona gent
trobaren-la bella;
mig reia la Verge, i els Reis d'Orient
per la nit seguien l'estrella
que els duia a Ponent...
al Misteri.

EPILEG

EXCELSIOR

Vigila, esperit, vigila,
no perdis mai el teu nord,
no et deixis dû a la tranquila
aigua mansa de cap port.

Gira, gira els ulls en l'aire,
no miris les platges ruins,
dóna el front an el gran aire,
sempre, sempre mar endins.

Sempre amb les veles suspeses,
del cel al mar transparent,
sempre entorn aigües esteses
que es moguin eternament.

Fuig-ne, de la terra immoble,
fuig dels horitzons mesquins:
sempre al mar, al gran mar noble;
sempre, sempre mar endins.

Fora terres, fora platja,
oblida't de tot regrés:
no s'acaba el teu viatge,
no s'acabarà mai més.....

VISIONS I CANTS

VISIONS

EL MAL CAÇADOR

La missa matinal
la diuen allà dalt
així's que es fa de dia.

La missa de l'estiu
el capellà la diu
amb les portes obertes.

S'oeix de tots costats
quan enflaira els serrats
el ginestar de Corpus.

El caçadô es daleix.
De fora estant l'oeix
amb un genoll a terra.

Al bell punt d'alçar Déu,
li bota allà al bell peu
la llebre endiastrada.

S'esventa el gos lladrant,
la llebre fuig botant,
i el caçadô al darrera.

«Corres i correràs.
Mai més t'aturaràs».
Aquesta és la sentència.

«Doncs, corro i correré.
Mai més m'aturaré.
Alegre és la sentència».

S'allunyen amb el vent,
perdent-se en un moment
els crits, la fressa, el rastre...

Passen dies i nits...
Pels marges reflorits
ha tornat Corpus Christi.

La missa matinal
la diuen allà dalt,
les portes són obertes.

En un vent de visió
passa el mal caçador
entre lladrucs i fressa.

Se gira i veu l'altar,
i al peu el capellà,
i en alt veu l'Hòstia càndida.

Passa i es perd al lluny...
La boirina de juny
cenyeix l'horitzó immòbil.

Roden les estacions,
revénen els plançons:
cada any, cada any ve Corpus.

Cada any torna a passar;
cada any torna a mirar,
cada any, la missa augusta.

Cada any els capellans
tenen més cabells blancs
i aixequen més els braços.

Cada any l'Hòstia es va alçant,
el temple es va aixafant
i l'Hòstia puja, puja...

Passen més anys i més,
el capellà no hi és:
l'Hòstia va sola en l'aire.

Amunt... amunt... amunt...
La volta perd el junt,
la llum del cel s'hi filtra.

L'Hòstia s'hi va acostant...
El temple es va esquerdant...
El caçador no para.

Ve un any, la volta cau
i s'obre el gran cel blau
damunt de l'Hòstia blanca,

que s'alça lentament...
Al ser l'estiu vinent
floreix el temple en runes.

Se'n va pujant al cel...
El caçadô, amb anhel,
cada any, cada any la mira.

L'Hòstia per'nâ al zenit,
té l'espai infinit,
i ell, per caçâ, encisat,
té el temps, l'eternitat.

JOAN GARÍ

I

A la muntanya miracle,
una llegenda ha florit:
la llegenda del diable
i de Fra Joan Garí.
Fra Joan fa penitència
enfilat a dalt d'un cim.
Li duien una donzella
que tenia els mals esprits.

Montserrat, muntanya santa,
la muntanya de cent cims.

II

Fra Joan dintre la cova
estava fent oració:
Riquilda se li presenta
vestida de temptació.
Fra Joan clou les parpelles,
mes la veu contraclaror.

Montserrat és ple de boira:
Riquilda és un raig de sol.

III

Després del pecat tan gran
ell resta bocaterrosa.
Riquilda és timbes avall,
Montserrat és net de boira.
Fra Garí veu els abims
i les cames li tremolen.

Si prova de redreçà's
cau de mans una altra volta.
Joan Garí ja no és un sant,
Joan Garí ja no és un home,
que és una fera dels camps
que per Montserrat pastora.

IV

Al cap d'anys de terrejar
sent una veu d'innocència:
«Aixeca't, Joan Garí,
la teva sort és complerta:
ja pots alçâ els ulls al cel,
que ja els tens prou plens de terra».

Joan Garí s'alça de mans
com un ós quan se redreça.

EL COMTE ARNAU

I

Els timbals de l'orgia ofenen l'aire
de l'hora matinal, que encara guarda
les quietuds de l'aire de la nit.

I surt dalt de cavall el comte Arnau,
que porta la capa blanca,
i va a veure l'abadessa
del convent de Sant Joan.

Els pastors, per les muntanyes,
tots de lluny guaiten com passa;
els pagesos tots tremolen...
«És el comte Arnau!»

II

Adalaisa, l'abadessa,
l'espera mig desmaiada.
Ell travessa la capella
amb la barba escabellada
de l'orgia de la nit.
Passa, i la deixa tota profanada...
I entra rialler en la cambra d'Adalaisa.

Adalaisa mig riu i està contenta:
té la cara carnosa i molt afable,
i un xic de sotabarba arrodonida,
i un clot a cada galta.

III

—Treu-te la capa,—li demana ella.—
Treu-te la capa, que et veuré més gran.
—Treu-te tu el manto, que et veuré més bella.
—No, que só l'abadessa de Sant Joan.—

Canta una alosa de la part de fora,
per la finestra entra el sol brillant,
el cel és blau i resplendenta l'hora:
el comte i l'abadessa es van mirant.

—Treu-te tu el manto, que et veuré més bella:
sense toca et voldria i sense vel.
—De genolls jo et voldria en la capella:
tan gloriós, faries goig al cel.

—Prô a mi el cel no em fa goig més que si el miro
des de la terra sobre meu obert:
me plau trobar-lo, quan els ulls hi giro,
buit i silenciós com un desert.

El cel és el repòs de la mirada,
i és el repòs del braç i el pensament;

perxò, ajagut a terra, el cel m'agrada
i m'adormo mirant-lo fixament.

—Altre cel és per mi la tenebrosa
capella on un altar brilla tot sol:
el cos humiliat sobre una llosa,
l'ànima deslliurada aixeca el vol.

I de la terra i d'aquest món s'oblida,
sospirant per la mort que ha de venir.
—En tos llavis gruixuts, de mort al dir,
com hi oneja suaument la vida!

—Mes, són fang. Quan per sempre s'hauran clos,
vindran els cucs i se'n faran pastura.
Vull amagrî els meus llavis i el meu cos
per fer-me tornar l'ànima més pura.—

Canta una alosa de la part de fora,
per la finestra entra el sol brillant,
el cel és blau i resplendenta l'hora:
el comte i l'abadessa es van mirant.

—Adalaisa, tu que ets tan vividora
i que els ulls els tens plens de voluntat,
i aquesta àvida boca prenedora,
i en els teus aires tanta majestat,

¿com és que ara malparles de la vida,
per la que estàs tan fortament armada?
No t'escau la mirada esmortuïda
sota l'arc de la cella ben poblada.

Escaurà bé a tes pàl·lides germanes,
tristos cossos per sempre immaternals:
per elles són les fantasies vanes
de vagues resplendors celestials.

Però tu, performada criatura,
delícia de la terra, torna al món!

Romp el cordó que injuria ta cintura!
Arrenca't, Adalaisa, els vels del front!—

I avança Arnau hermosament; prô es gira
airosa ella an el Sant Cristo nu,
i signant-lo an el comte, li diu:—Mira:
aquest encara és més hermós que tu!—

Canta una alosa de la part de fora,
per la finestra entra el sol brillant,
el cel és blau i resplendenta l'hora:
el comte i l'abadessa es van mirant.

IV

Totes les veus de la terra
criden contra el comte Arnau
perquè, volent Adalaisa,
sense ella se n'ha tornat.

—«Fill de la terra,—fill de la terra,
comte l'Arnau:
per una imatge
t'has deturat,
per un cadavre,
tu que en fas tants!»
—«Com el Sant Cristo—no n'he fet cap.»
—«Què té el Sant Cristo? Què té el Sant Cristo,
comte l'Arnau?
És fusta morta:—no pot brotar.»
—«Ai, sí, que brota!—Ai, sí, que brota!
Valga'm Déu val!
Quina mirada—ella li ha dat!»
—«Quina mirada,—quina mirada,
comte l'Arnau,
quina mirada—deu havê estat!»
Ell vol esclafir la rialla,

fa un gran crit i arrenca el plor.
Al rugit del plor que arrenca
clamorós el comte Arnau,
totes les veus de la terra
se dispersen udolant.

V

Nit!... Tota l'hermosura d'Adalaisa
jeu adormida als peus del Cristo nu.
Arnau segueix pacient un camí negre
per dins de les muntanyes silencioses.
Per damunt de la volta hi passa un riu
una estona... Després se perd i calla...
L'Arnau de sota terra surt al porxo.

Va cercant Adalaisa entre les celdes
i la veu que adormia sa hermosura
tota ajaguda als peus del Cristo nu,
sense vels, sense toca, sense manto,
sens gesto ni defensa... Allí, adormida.

Té una gran cabellera molt frondosa.

«Quins cabells més sedosos, Adalaisa!»,
pensa Arnau. Però calla i se la mira.

Ella dorm, ella dorm, i a poc a poc
se li amoroseix tota la cara
com reflectant el pas serè d'un somni,
fins que mig riu molt dolçament. Li vola
una estona el somrís entorn dels llavis.

«Quins llavis amorosos, Adalaisa!»,
pensa Arnau. Però calla i se la mira.

Un gran sospir travessa el dormir d'ella
com onada del mar, i s'aquieta.

«Quin pit sospirador tens, Adalaisa!»,
pensa Arnau. Però calla i se la mira.

Mes, quan ella obre els ulls, ell desencanta's
la pren amb un braçat i se la emporta.

Quan surten a camp ras se fa de dia.

VI

Totes les veus de la terra
aclamen el comte Arnau
perquè de la fosca prova
ha sortit tan triomfant:

—«Fill de la terra,—fill de la terra,
comte l'Arnau,
ara demana,— ara demana:
què no podràs?

—Viure, viure, viure sempre:
no voldria morir mai;
ser com roure que s'arrela
i obre la copa en l'espai.

—Els roures viuen i viuen,
prô també compten els anys.

—Doncs, vull ser la roca immòbil
entre sols i temporals.

—La roca viu sense viure,
que res la penetra mai.

—Doncs, la mar somovedora
que a tot s'obre i dóna pas.

—La mar s'està tota sola,
i tu vas acompanyat.

—Doncs, ser l'aire quan l'inflama
la llum del sol immortal.

—Prô l'aire ni el sol no estimen
ni senten l'eternitat.

—Doncs: ser home sobre home,
ser la terra palpitant.

—Seràs roure, seràs penya,
seràs mar esvalotat,
seràs aire que s'inflama,
seràs astre rutilant,
seràs home sobre home,
perquè en tens la voluntat.
Correràs per monts i planes,
per la terra que és tan gran,
muntat en cavall de flames
que no se't cansarà mai.
El teu pas farà basarda
com el pas del temporal.
Totes les veus de la terra
cridaran al teu voltant.
Te diran ànima en pena
com si fossis condemnat.»

VII

«Tota la nit l'he cridada
i encara no ha obert els ulls.
No els obris ara, Adalaisa,
que el migdia no és per tu.
El migdia no és per tu,
de cara al cel en mos braços.
Nit i dia i tot per mi,
que miro al dret dels meus passos!

Tu desclouràs les parpelles
quan el cel s'haurà enfosquit».

. . . . . .

Al punt de la mitja nit
Adalaisa obre els ulls a les estrelles.
«—Arnau, que em puges al cel?
—El nostre cel és la terra.
—On anem, Arnau?—Pel món.
—Prô jo miraré al cel sempre.
—Jo el miraré en els teus ulls
cada nit quan te despertis.
—Jo amb mos ulls t'alçaré al cel.
—La carga del teu cos m'aferma a terra.
—Mos ulls faran lleu mon cos.
—Tota tu ets d'eterna dura.
—Els meus ulls són cel en flor.
—I el teu cos fruita madura!»

VIII

El comte Arnau no es lleva,
tampoc no se'n va al llit,
que corre i corre sempre,
i sempre amb més delit.

No segueix nord ni via,
que va d'ençà i enllà.
Arreu on passa, mira:
no es cansa de mirar.

No hi ha res que el deturi,
que corre com el vent:
si algun destorb l'afronta,
l'abat d'un cop, rient.

Perxò va deixant rastre
de plors i de renecs;
prô els seus grans crits de «juli!»
ofeguen clams i precs.

IX

Aquella nit els ulls de l'Adalaisa
se van omplir d'una pietat tan gran
que el comte Arnau s'hi va encisâ una estona,
oblidat dels seus passos. Aviat
va sentir no tocar de peus en terra.
Quin esglai! Va llançâ un gran crit d'esglai.
Totes les veus de la terra—s'hi van arremolinar;
prô de seguida
l'infant pesà en el ventre d'Adalaisa
i els va tornâ a la terra. I digué Arnau:
«Com s'ha espessit ta figura!
La boca et surt enfora àvida i dura:
demana per l'infant.
S'ha deformat ta cintura
i el teu esguard al cel és menys brillant.
Ja et lliguen a la terra prou forts llaços...
Doncs, en la terra et deixo... I, ara, adéu.
—Arnau, si jo era teva, no eres meu!

—Jo sóc sols dels meus braços i els meus passos».

X

A punta de dematí,
les monges del monestir,
que dies ha l'havien soterrada,
varen trobar la morta fora el sot,
que tomava la rosada.

L'ESTIMADA DE DON JAUME

I

Don Jaume té una estimada
que ben jove el va emprendar.
L'estimada de Don Jaume,
una terra sobre el mar.
Només de sentir parlar-ne
ja en va quedâ enamorat.
Diu als barons que l'ajudin,
que la vol anâ a cercar.
Mentre els barons treuen comptes
Don Jaume va a mirâ al mar.
De mirar-hi i mirar-hi
en surt un estol de naus,
en surt un estol de veles
que tot el mar n'era blanc.
Don Jaume somriu i hi entra;
l'estol mar endins se'n va.

II

A l'hora que el sol va a pondre's
Mallorca veu l'aimador
que ve dret damunt la barca,
els ulls encesos d'amor.
L'illa es torna tota roja
i el cap del rei nimbat d'or.
Ell, quan posa el peu en terra,
ja se sent conquistador.
En terra posa la planta
i en el cel l'esguard pietós.
La terra la vol pel cel,
el rei Jaume d'Aragó.

Perxò és alt de més alçada
que no tots els seus barons,
i perxò els ulls li blavegen,
i perxò té el cap tan ros.

III

Tota la nit ha vetllat,
i quan veu l'alba esclarida
alça l'espasa real
bo i cridant: *Santa Maria!*
Tots els cavallers s'aixequen,
mes els raca l'envestida.
«Vergonya, barons, vergonya!»,
clama el rei en santa ira;
i com fera celestial
entra al combat i els hi atia.
Fou llavors que els sarraïns,
amb ullada estemordida,
van veure la host catalana
com mai ningú més l'ha vista,
i el blanc cavaller Sant Jordi
lluità en nostra companyia.

IV

«Mallorca, do'm menjâ i beure,
que em seran dolços tos fruits.
Ara que t'he fet ben meva,
bé puc gaudir-me de tu.
Que n'és de bona la terra!
Com li escau el cel damunt!
Com més terra, més cel sobre;
com més cel, més quietud».
Així a soles se parlava
aquell vespre el rei august,
i entre els morts de la batalla
s'adormia amb son segur.

V

Sempre més hi ha pensat
en Mallorca cristiana:
ni els grans amors de València,
ni els de Múrcia, ni cap altre,
li han fet perdre la memòria
de la dolça illa daurada.
«Tinc un regne sobre el mar
com no el té cap rei d'Espanya»,
murmura sovint el rei,
mig rient i ple d'ufana.
I quan han passat molts anys
i és un vell de barba blanca,
encara li riu als ulls
la conquesta jovençana;
i quan, camí de Poblet,
dins de València finava,
va girà's de cara al mar
cercant l'amorosa platja,
i va morir mig rient
pensant que se n'hi anava.

LA FI D'EN SERRALLONGA

—Pare, absoleu-me: só cansat de viure.
—T'escomet a bona hora el cansament.
La teva via s'ha acabat i ets lliure
d'anar-te'n al repòs eternalment.
Mes, abans d'adormir-te i reposar-te,
cal que et recordis dels teus grans pecats:
tots aquells que jo puga perdonar-te,
també de Déu seran-te perdonats.
—El primer pecat meu és l'orgull, pare:

jo só aquell que he tingut un rei al cos;
mai he pogut sofrir que algú em manare:
fer la llei a tot déu era el meu goig.
Perxò he tingut tant odi al rei d'Espanya
i li he fet la guerra jo tot sol.
Ell la terra ens ha omplert de gent estranya
i manar-nos-ho tot és lo que vol.
Doncs, jo li he dit: «No em plau!» I, via fora!
he anat pel món com m'ha vingut a pler,
he fet lo que he volgut, lliure a tota hora,
i no he obeït llei, ni rei, ni rê.
I, tant se val!, és una bella cosa
fer tremolar tothom i estar segur!
Cap respecte en ma via m'ha fet nosa,
mai he baixat la testa per ningú...
—Mes, ara...
—Mes, ara que ja sé que compareixo
en presència del Déu omnipotent...
—Te'n penedeixes?
—Sí, me'n penedeixo.
—Doncs, sia't perdonat.
—Amén, amén...

—Quin altre pecat tens?
—La ira, pare.
Quan m'encenc no tinc fre ni aturador,
me giro contra el món, Déu i sa Mare,
i tot voldria dur-ho a destrucció.
Pare, he estat crudel: moltes vegades
m'he delitat vegent rajar la sang;
he vist alçar-se a mi mans ajuntades
i segar-se genolls caient al fang.
I jo me n'he rigut, perquè em plavia,
i, podent perdonar, no he perdonat...
És una cosa dolça i fa alegria
veure un 'nemic als peus ben manillat!

I fer mal! I fer mal! Allò era viure:
destruir sols per gust i per voler;
sentir plorar tothom i poder riure...
Ser com rei de dolor... És bell, a fe!
—Fill meu! Fill meu! Això és massa malesa;
això és un mal esprit que tens al cos:
encara en parles amb la vista encesa
en foc d'infern!...
—No, no!... Ja ve el repòs.
Doncs, ara que ja sé que compareixo
en presència de Déu omnipotent...
—Te'n penedeixes?
—Sí, me'n penedeixo.
Doncs, sia't perdonat.
—Amén, amén...

—També he tingut enveja i mala bava
per corrompre la glòria dels demés:
allí on jo he conegut que no arribava,
no he volgut que cap altre hi arribés.
D'aquell que em feia ombra o bé respecte,
m'he gaudit fent-ne córrer males veus,
i, tot fingint-li acatament i afecte,
li anava segant l'herba sota els peus.
De lo que no he entès, n'he dit mentida,
dels fets més grans que els meus, n'he dit rampells,
he volgut sols un pes, sols una mida:
la meva: els que en passaven, pobres d'ells!
Rebaixar, rebaixar, fins que es confonga
tothom en un mesquí i humil estol,
i al damunt En Joan Sala i Serrallonga,
sent més que tots i governant tot sol.
—Mes, ara...
—Mes, ara, que ja sé que compareixo
en presència de Déu omnipotent...
—Te'n penedeixes?

—Sí, me'n penedeixo.
—Doncs, sia't perdonat.
—Amén, amén...

—He estat avar: mai he tingut de sobra,
sempre he anat per més al camí ral;
per molt que posseís, sentia'm pobre
i amb la por d'anâ a raure a l'hospital.
Ai! La cobdícia no em deixava viure,
era roí pels altres i per mi:
per un parell de bous, per una lliura,
hauria fet deu hores de camí.
Veure'm dinê apilat me consolava;
mes fruir no podia'n altrament
que pensant a quants altres els mancava
allò que era per mi un bon passament.
«Això és ben meu,—pensava;—això no falla:
els altres, si misèria o fam vingués,
que es pengin!» I, llavores, ni una malla
hauria dat a un pobre que passés.
—Mes, ara...
—Mes, ara, que ja sé que compareixo
en presència de Déu omnipotent...
—Te'n penedeixes?
—Sí, me'n penedeixo.
—Doncs, sia't perdonat.
—Amén, amén...

—La peresa, la gola i la luxúria
ben cert que foren mos pecats més xics;
prô algun cop m'ha plagut deixar la fúria
dels combats, lluny d'amics i d'enemics.
Me n'anava a fer cap a la masia
oblidada en el fons d'alguna vall,
i m'entaulava en bona companyia,
menyspreuant tota lluita i tot treball.
Llavores jo me'n reia de la guerra

i dels meus que es batien, capsigranys!
i tant se me'n donava que la terra
la manessin els propis o els estranys.
Ben menjat, ben begut, plavia'm jeure
a bona ombra per fer la migdiada,
cantant cançons d'amor que fan distreure,
o escoltant els aucells en la brancada.
Si llavores passava alguna mossa
revinguda de cos, jo la cridava,
ella venia a mi, la deshonrava,
i encara se'n tenia per ditxosa.
—I goses riure?
—Era cosa bona...
—Mes no ho és pas a l'hora de la mort.
—Bon menjar, bon oblit i jeure amb dona:
mai havia trobat millor conhort.
—Mes, ara...
—Mes, ara, que ja sé que compareixo
en presència de Déu omnipotent...
—Te'n penedeixes?
—Sí, me'n penedeixo.
—Doncs, sia't perdonat.
—Amén, amén...

—I el tracte amb Na Joana, no és injúria
que clama també a Déu Nostre Senyor?
Acusa't!..
—Pare, no: no fou luxúria,
sinó una veritable estimació.
És cert que jo, en ses carns, moltes vegades
hi he enterrat tant de força i de voler!
Mes eren llaç d'amor ses abraçades
i coronat de seny son front serè.
La Joana m'ha estat reina i esclava;
molts cops ella pensava per tots dos;
quan jo estava adormit, ella vetllava;
ella m'ha fet valent i poderós.

M'ha ajudat amb l'esguard, amb la paraula;
si ha calgut, amb la força del seu braç;
cada migdia m'ha llescat pa a taula
i cada vespre m'ha alegrat el jaç.
En paga, jo li he estat amant sol·lícit...
D'això també me n'haig de penedir?
—Fou un amor desordenat i il·lícit!
—Doncs... tant se val!... me'n penedeixo, sí!
—Tens algun pecat més dins teu?
—No, pare.
—De tots els que m'has dit i els que has comès
contrit demanes perdó a Déu?
—Sí, pare.
—I et sap greu de tot cor d'haver-lo ofès?
—Sí.
—Doncs en nom de Déu omnipotent,
Pare, Fill i Esperit Sant, t'absolc. Amén.

. . . . . .

—Moriré resant el Credo;
mes digueu an el butxí
que no em mati fins i a tant
que m'hagi sentit a dir:
«Crec en la resurrecció de la carn».

INTERMEZZO

A LA MARE DE DÉU DE MONTSERRAT

Ben d'a la vora—volia veure-us,
oh Verge negra—del blanc vestit!
Dalt de l'estrado—avui pujava
i us he guaitat de fit a fit
la dolça cara,—que m'ha deixat—tot enternit.

Més lluny us miro—quan a la tarda
canten els monjos—i els escolans,
i eixint del temple—m'hi giro encara,
i encara us miro—més lluny que abans.
A vostra casa—m'aficiono
i us hi entro a veure—sempre que hi passo,
com els aimants.

Surto de cara—a les vostres penyes
i en cada una—veig un ensaig
de vostra imatge... Sou graciosa,—penya entre
reina us en faig. [penyes:
Cerco entre elles—els camins vostres—i me
[n'hi vaig.

Els camins vostres—són plens de boira:
per los esquinços—guaita el cel blau...
Només hi trobo—boixos i mates

que humils floreixen—dintre la pau,
i aquelles volves,—que en diuen *àngels,*
i que s'hi assemblen—per lo silenci—del vol suau.

Com me corprenen—els cingles vostres!
Com m'esvaeixen—vostres abims!
Les aus que hi volen—són aus xiquetes,
les fonts que hi neixen—són regalims;
entre la boira—són cims de glòria—els vostres
[cims.

Tot jo m'encanto,—no sé el que em passa:
les vostres penyes—m'han encisat.
Potsê us mirava—massa a la vora
Mare de Déu de Montserrat.

LA CANÇÓ DE SANT RAMON

CANTADA PER UNA RUSSA

«La Mare de Déu—un roser plantava»,
la immòbil donzella—cantava encisada,
els ulls admirats—del propi miracle,
en llavis eslaus—la mel catalana.

«D'aquell sant roser—naixia una branca».
Cantava cançons—de la meva mare,
que quan jo era infant—ja me les cantava,
i ara que sóc gran—les canta l'eslava.
«Nasqué Sant Ramon,—fill de Vilafranca.»
Si sap lo que diu,—no sap lo que alcança,
i canta indecisa—la suau cançó estranya,
ullpresa del flam—que encén en els altres.

«Confessor de reis,—de reis i de papes.»
La canta de prop—i sembla llunyana.
Llunyana la veig—i encara allunyar-se.
La veig que se'n va—per l'estepa blanca,
cantant Sant Ramon,—fill de Vilafranca.

«La Mare de Déu—un roser plantava».

Setembre 1895.

EN LA MORT D'UN JOVE

Te'n vas anâ amb aquell ponent dolcíssim...
Caigueres, lluitadô, al marxâ a la lluita.
Somreies a la força dels teus muscles
i glaties per guerres i corones,
i tot de cop t'has esllanguit per terra
amb els ulls admirats...

Ai, la Mort, i que n'ets d'embellidora!
Aquell teu primer vel, quan el llançares
damunt de l'hèroe en flor, tots somriguérem
sota els plors estroncats, que una serena
va començâ a regnâ en el pit i el rostre
del moribond. L'alè anava i venia
suaument emperesit, fins que esperàrem...
I no tornà... Llavores esclataven
més alts els plors al Cel... Ell ja no hi era...
Prô a fora, al camp, era un ponent dolcíssim...

Octubre 1895.

ELS REIS

Aquesta nit han passat
i han posat la mà als balcons...
Els somnis dels infantons
han granat.

Cap a Orient se'n van tornant
a llur reialme confús,
a regnar-hi tot pensant
en Jesús.

Heu sentit avui el cor
matinejador dels nens?
Heu sentit el rastre d'or,
mirra, encens?

SOL SOLET...

Quan jo era petit
vivia arraulit
en un carrer negre.
El mur hi era humit,
prô el sol hi era alegre.

Per lla a Sant Josep
el bon sol solet
lliscava i lluïa
pel carreró estret.

En mon cos neulit
llavors jo sentia
una esgarrifança
de goig i alegria.

DIMECRES DE CENDRA

A UNA NOIA

I

No et facis posar cendra — no et facis posar [cendra,
patró de joventut,

que no té res que veure—la mort, la cendra, amb
No entelis amb *mementos* [tu.
ton front rosat i pur.

Tu no has pas d'havê esment—de la trista paraula
que diu el sacerdot
girant-se de la taula.

Que aquest color rosat—que duus al front i als
no t'ha sigut donat—per cendrosos agravis, [llavis

que t'ha sigut donat,
verge de la sang tendra,
per uns altres esblaims—que no són pols ni cendra.

1896

LO DIVÍ EN EL DIJOUS SANT

En memòria d'un amic.

Avui he sentit lo Diví
en el camp, en el vent i en les plantes,
i en la majestat—de les pedres santes
que s'alcen en temple—al mig del camí.

Avui he sentit—que dura la vida
més enllà del cos—i dels seus sentits:
he vist un vellet—amb cara entendrida
i alegres infants—de sobte entristits.

He vist uns guerrers—armats punta en blanc,
davant d'un anyell—rendir les espases,
he sentit les brases
de l'Amor Diví—en el Dijous Sant.

Senyor! Deu consol a qui plora
i torneu-li el plô al qui no pot plorar,
i doneu-li pau a l'ànima inquieta
perquè us sàpiga esperar.

1897

L'AUFÀBREGA

Aquesta mata olorosa
de la nit de Sant Joan
llença flaire, silenciosa,
entremig de la bravada
de la nit incendiada
per tants focs que es van alçant.

Entremig dels núvols roigs,
el cel blau i les estrelles;
entremig dels crits de goig,
remoreig de fontanelles,
i entre el baf esbojarrant,
una flaire es va escampant
fresca, suau i candorosa:
les aufàbregues la fan:
són les mates oloroses
de la nit de Sant Joan.
Donzelles enamorades
d'un nuvi esdevenidor,
escabellen les aufàbregues
perquè facin més olor.

L'aufàbrega escabellada
és un encenser violent
que llançant la flaire en l'aire
augmenta l'encantament.

Quina olor més fresca i forta,
ara que els focs ja se'n van!
Sant Joan, obriu la porta
perfumada de Llevant!

I en el matí d'aures blanes
l'aufàbrega trobarà
altres aromes germanes
que la nit fan oblidar.

1897

A MUNTANYA

M'agrada el balcó gran de la muralla
quan la gent de la vila hi va a badar,
i amb ull ja quasi incommobible aguaita
el pas de la llunyana tempestat.

Passa la tempestat esgarrifosa
per damunt de la serra allà al davant,
tremolant de llampecs, silenciosa
per la gent de la vila i la del pla.

Com hi deu ploure en les profondes gorges
i en els plans solitaris de les valls!
Prou l'huracà els assota aquells cims nusos
i peta l'aigua en aquells rocs tan grans;
s'astoren els ramats, el pastor crida,
i algun avet cau mig partit pel llamp!

Però en el balcó gran de la muralla
no se sent res: la gent hi va a badar,
i amb ull ja quasi incommobible aguaita
el pas de la llunyana tempestat.

Puigcerdà, 1897.

DESPRÉS DE LA TEMPESTAT

Quan s'esqueixen els núvols sobre el cel
la ciutat surt rient de la tempesta,
regalant d'aigua lluminosa arreu,
remorejant de nou en sons de festa.

Recomença el remor en la ciutat
i en el rostre dels homes l'alegria:
els núvols sobre el cel s'han esqueixat,
la tenebrosa nit torna a ser dia.

Cadascú alça els ulls per si retroba
la gran blavor del cel, tan oblidada!
Beneita sies, tempestat passada,
perquè fas alçâ els ulls a la llum nova!

1897

LA NIT DE LA PURÍSSIMA

Quin cel més blau aquesta nit!
Sembla que es vegi l'Infinit,
l'Infinit sense vels,
més enllà de la lluna i dels estels.

La lluna i els estels brillen tan clar
en el blau infinit de la nit santa,
que l'ànima s'encanta
enllà...

Aquesta nit és bé una nit divina.
La Puríssima, del cel
va baixant per'quest blau que ella il·lumina,
deixant més resplendors en cada estel.

Per la nit de desembre ella davalla,
i l'aire se tempera, i el món calla.
Davalla silenciosa...
Ai, quina nit més clara i més formosa!

1897

L'ÀNIMA DE LES FLORS

Aquelles dues flors que hi ha posades
al mig del caminal,
qui és que les hi deu haver llençades?
Qui sia, tant se val.

Aquelles dues flors no estan pas tristes,
no, no: riuen al sol.
M'han encantat així que les he vistes
posades a morir, mes sense dol.

«Morirem aviat, lluny de la planta,—
elles deuen pensar;—
mes ara nostre brill el poeta encanta,
i això mai morirà».

1898

LA DONA HERMOSA

La presència de la Dona hermosa
te fa humil i devot contemplatiu.
En la presència de la Dona hermosa
hi ha quelcom d'un repòs definitiu.

La partida de la Dona hermosa
te deixa il·luminat hermosament.

En la partida de la Dona hermosa
hi ha una estela de llum que es va perdent.

El record de la Dona hermosa
te fa trist i enyorat somniador.
En el record de la Dona hermosa
hi ha una forta i suau meditació.

L'oblit de la Dona hermosa
és mort, resurrecció i deslliurament.
En l'oblit de la Dona hermosa
hi ha l'etern recomençament.

1898

L'ESPOSA PARLA

—Quan te parlo i l'esguard se t'esgarria
i escoltes i em mig rius, però no em sents;
quan, fugint de prop meu, se'n va fent via
el teu esprit al bell atzar dels vents,

jo veig la nau del pensament que et porta
navegà al lluny de l'horitzó marí.
L'empenta de l'amor també és prou forta
per dur-me al teu costat fins an allí.

Navego al teu costat com encantada,
empesa per l'amor que se me'n duu.
La via no conec ni l'encontrada:
sols sé que sóc l'esposa enamorada,
que avanço a vora teu i vaig amb tu.

EL POETA

—Mes tu ets la guiadora, tu la forta,
perquè en mig de la calma o la maror
saps que la nau del pensament que em porta
sempre retorna al port del teu amor.

1900

LA SARDANA

CERES

I

La sardana és la dansa més bella
de totes les danses que es fan i es desfan;
és la mòbil magnífica anella
que amb pausa i amb mida va lenta oscil·lant.
Ja es decanta a l'esquerra i vacil·la,
ja volta altra volta a la dreta dubtant,
i se'n torna i retorna intranquil·la,
com mal orientada l'agulla d'imant.
Fixa's un punt i es detura com ella...
Del contrapunt arrencant-se novella,
de nou va voltant.

La sardana és la dansa més bella
de totes les danses que es fan i es desfan.

II

Els fadrins, com guerrers que fan via,
ardits la puntegen; les verges no tant;
mes, devots d'una santa harmonia,
tots van els compassos i els passos comptant.
Sacerdots els diríeu d'un culte
que en mística dansa se'n vénen i van
emportats per lo símbol oculte
de l'ampla rodona que els va agermanant.
Si el contrapunt el bell ritme li estrella,
para's, suspesa de tal meravella...
El ritme tornant,

la sardana és la dansa més bella
de totes les danses que es fan i es desfan.

III

El botó d'eixa roda, quin era
que amb tal simetria l'anava centrant?
Quina mà venjativa i severa
buidava la nina d'aquest ull gegant?
Potsê un temps al bell mig s'hi apilaven
les garbes polsoses del blat rossejant,
i els suats segadors festejaven
la pròdiga Ceres saltant i ballant...
Del contrapunt la vagant cantarella
és estrafeta passada d'aucella
que canta volant:
la sardana és la dansa més bella
de totes les danses que es fan i es desfan.

IV

No és la dansa lasciva, la innoble,
els uns parells d'altres desaparellant:
és la dansa sencera d'un poble
que estima i avança donant-se les mans.
La garlanda suaument se deslliga;
desfent-se, s'eixampla, esvaint-se al voltant;
cada mà, tot deixant a l'amiga,
li sembla prometre que ja hi tornaran.
Ja hi tornaran de parella en parella!
Tota ma pàtria cabrà en eixa anella,
i els pobles diran:
la sardana és la dansa més bella
de totes les danses que es fan i es desfan.

EL CANT DE LA SENYERA

Al damunt dels nostres cants
aixequem una Senyera
que els farà més triomfants.

Au, companys, enarborem-la
en senyal de germandat!
Au, germans, al vent desfem-la
en senyal de llibertat.
Que voleï! Contemplem-la
en sa dolça majestat!

Oh bandera catalana!,
nostre cor t'és ben fidel:
volaràs com au galana
pel damunt del nostre anhel:
per mirar-te sobirana
alçarem els ulls al cel.

I et durem arreu en l'aïre,
et durem, i tu ens duràs:
voleiant al grat de l'aire,
el camí assenyalaràs.
Dóna veu al teu cantaire,
llum als ulls i força al braç.

CANT DELS JOVES

L'hora nostra és arribada:
tots ens hem desensonyat
amb el front il·luminat
per la llum d'una altra albada.

I esperem que surti el sol
per cantar-ne l'alegria:

quan veurem que s'alça el dia,
alçarem, cantant, el vol.

Com aucells ens alçarem,
movent l'aire amb la volada;
com a núvols creixerem,
amb remors de pedregada.

I en les serres avials
remourem la gran tempesta,
fins que el sol, veient-nos alts,
ens vesteixi amb llums de festa.

I per l'aire, llavors pur,
de la pàtria rabejada,
baixarem amb vol segur
a repòs de migdiada.

CANT DE MAIG, CANT D'ALEGRIA

Cantem l'entrada del temps clar
amb clara veu i rialles clares.
Tornem-nos ben cantaires,
que ara és el temps—de fer ressonar
alegrement els aires.

Passen núvols corrent i somrient,
regalant aigua i raigs de sol lluent
damunt les roses vermelles, ja totes badades.
Sobre els plans reverdits hi corre el vent
i es mouen els blats verds i les gentades
cridant coses alegres i furioses...
Costes avall degoten les neus foses.

Sadollem la mirada de verdor
enfonsant-la en el tou dels grans herbatges;

sadollem les orelles de remor
enamorant-les dels bells crits salvatges;
i sadollem el pit d'aire del cel
per cantar l'alegria de la terra,
tant si en surt un místic bel
com si en surt un crit de guerra.

Tornem'ns soldats lluents i ben armats,
o tornem'ns serafins d'ales de plata...
Correm alegrement a tots costats,
correm que el maig esclata.

Riem, riem entre les flors i el vent
l'emmajada alegria;
plantem arbres de maig desaforadament
davant la porta d'or de cada aimia.

Prompte els arbres de maig s'assecaran...
la llenya sols destorba:
la tirarem al foc de Sant Joan
i saltarem per sobre.

CANT DE NOVEMBRE

El vermell dels arbres,
encès per la posta—dels sols hivernals,
delita i penetra
lo mateix que aquells verds primaverals.
Germans, alcem els cors, que tot és bell,
el verd i el vermell!

Alcem els cors cantant la vida entera
amb els brots i amb les fulles que se'n van;
gosem el dia sens mirâ endarrera,
sense pensâ amb els dies que vindran.

Gosa el moment;
gosa el moment que et convida,
i correràs alegre a tot combat:
un dia de vida és vida;
gosa el moment que t'ha sigut donat.
No t'entristeixin, doncs, els funerals novembres,
ni planyis mort lo que ha tingut ple ser...
De planye' és el donzell que ajeu sos membres
ans d'haver-los cansat en el plaer.

1895.

ELS TRES CANTS DE LA GUERRA

ELS ADÉUS

Que senyals d'adéu han fet
mans esteses cap al mar,
vers els barcos que fugien
amb les cobertes massa carregades,
cap allà on les onades lluïen
retorcent-se i bramant assoleiades!

Quants adéus des d'aquell adéu primer,
quan Caí, havent fet la mort,
menjà al vespre un bocí a l'endiablada,
el bastó al puny, cenyida la cintura,
voltat de plors de nins, i la muller,
que li deia amb lament:
«No vagis pas cap a Ponent!»
Mes ell, la cara adusta i ja fatal,
girada envers la posta,
marxà no fent cabal
de les mans que es movien en l'aire
en va, sense resposta.

1896

Escolta, Espanya,—la veu d'un fill
que et parla en llengua—no castellana;
parlo en la llengua—que m'ha donat
la terra aspra:
en'questa llengua—pocs t'han parlat;
en l'altra, massa.

T'han parlat massa—dels saguntins
i dels que per la pàtria moren:
les teves glòries—i els teus records,
records i glòries—només de morts:
has viscut trista.

Jo vui parlar-te—molt altrament.
Per què vessar la sang inútil?
Dins de les venes—vida és la sang,
vida pels d'ara—i pels que vindran:
vessada és morta.

Massa pensaves—en ton honor
i massa poc en el teu viure:
tràgica duies—a mort els fills,
te satisfeies—d'honres mortals,
i eren tes festes—els funerals,
oh trista Espanya!

Jo he vist els barcos—marxar replens
dels fills que duies—a que morissin:
somrients marxaven—cap a l'atzar;
i tu cantaves—vora del mar
com una folla.

On són els barcos?—On són els fills?
Pregunta-ho al Ponent i a l'ona brava:
tot ho perderes,—no tens ningú.
Espanya, Espanya—retorna en tu,
arrenca el plor de mare!

Salva't, oh! salva't—de tant de mal;
que el plô et torni feconda, alegre i viva;
pensa en la vida que tens entorn:
aixeca el front,
somriu als set colors que hi ha en els núvols.

On ets, Espanya?—No et veig enlloc.
No sents la meva veu atronadora?
No entens aquesta llengua—que et parla entre
Has desaprès d'entendre an els teus fills? [perills?
Adéu Espanya!

1898

CANT DEL RETORN

Tornem de batalles,—venim de la guerra,
i ni portem armes, pendons ni clarins;
vençuts en la mar i vençuts en la terra,
som una desferra.
Duem per estela taurons i dofins.
Germans que en la platja plorant espereu,
ploreu, ploreu!

Pel mar se us avança—la host macilenta
que branda amb el brand de la nau que la duu.
Adéu, oh tu, Amèrica, terra furienta!
Som dèbils per tu.
Germans que en la platja plorant espereu,
ploreu, ploreu!

Venim tots de cara—al vent de la costa,
encara que ens mati per fred i per fort,
encara que restin en sense resposta
més d'un crit de mare quan entrem al port.
Germans que en la platja plorant espereu,
ploreu, ploreu!

De tants com ne manquen duem la memòria
de lo que sofriren,—de lo que hem sofert,
de la trista lluita sense fe ni glòria
d'un poble que es perd.
Germans que en la platja plorant espereu,
ploreu, ploreu!

Digueu-nos si encara la pàtria és prou forta
per oir les gestes—que li hem de contar;
digueu-nos, digueu-nos si és viva o si és morta
la llengua amb què l'haurem de fer plorar.

Si encara és ben viu el record d'altres gestes,
si encara les serres que ens han d'enfortir
s'aixequen serenes damunt les tempestes
i bramen llurs boscos al vent ponentí,
germans que en la platja plorant espereu,
no ploreu: rieu, canteu!

1899

LES DISPERSES

DINS SA CAMBRA

Una tarda vaig entrar
en la cambra de l'aimia,
i no sé ben bé com fou
que em trobí tot de seguida
el cap nu, i agenollat
com aquell que s'humilia.
La finestra mig badava
i l'aureig entrava a dintre,
petonejant de passada
les florides clavellines
que omplien de dolça flaire
aquella estada senzilla.
El coixinet de fer puntes
era a sobre una cadira;
a damunt la calaixera,
dos gerros de blava pisa
eren rublerts de flors fresques
collides el mateix dia,
posats davant d'una dolça
estampa de la Puríssima.
Vaig obrir (Déu m'ho perdoni)
un calaix, i vegí a dintre

la robeta de les festes
ben plegada i molt polida
tota enrotllada de pomes
que llencen flaire tan rica;
el seu llit, a l'altra banda,
fet de lliris pareixia.
Mentre encisat me'l mirava,
sento que canta i refila
alegre la cadernera
dintre una gàbia molt xica;
mes sos refilets joiosos,
que és estrany! jo els entenia:
«Foraster, prou que et conec;
la boqueta que a mon bec
per donà'm pinyons s'arrima,
sempre em conta que t'estima:
foraster, prou que et conec.»
Després els clavells parlaren,
«Fadrinet, si tu sabies
lo que ens diu cada vegada
quan ens rega ta estimada,
fadrinet, com t'hi fondries!»
Del coixinet de fer puntes
tots els boixets responien:
«Bé n'hi fem de balladetes
entre els dits de ta estimada
mentres canta cançonetes
de les seves cançonetes
els sospirs són la tornada.»
La coixina del seu llit
murmurava amb veu molt fonda:
«Quan s'adorm en sent de nit,
i al matí quan se deixonda,
els seus llavis més d'un tomb
tremolegen dient un nom.»
Fins la imatge de la Verge

respongué fent un mig riure:
«Deu sê el nom on se detura
mentres fa sa oració pura.»
«Ella ve»—deia tot d'una
el clavell que més sortia.
Llavores tota la cambra
va estremir-se de delícia,
i mentres la cadernera
refila que més refila,
els meus llavis s'ajuntaven
i un petó en l'aire es perdia.
Tros de cel, niu d'innocència,
ton record omple ma vida!

L'HORT

Entre mon hort i el teu
sols hi ha un mur de rosers rublerts de roses.
De què em deturareu,
guardianes tan dèbils com hermoses?
L'aimada ve amb pas lleu
portada per les ànsies amoroses:
prompte al pes de les nostres abraçades
sereu, roses, marcides i esfullades.

Mes, filles de l'Amor que tot ho anima,
no heu pas de teme'el nostre;
ella a mon rostre arrima
la seva cara que és germana vostra;
quan me diu que m'estima,
un ruixat de petons li cau al rostre.
I en ses galtes llavors acolorades
enceses reeixireu i més badades.

JUGANT

«Campaneta, la ninc, ninc,
qui la troba? no la tinc.»
—Quina és la prenda amagada?
—Una ànima enamorada.—
Va acudí un eixam de noies
eixerides, alegroies,
com les mosques a la mel.
—On és, per cel o per terra?—
Jo els ulls mirant amb fal·lera
d'una, la més encisera,
vaig dir mig rient:
—Per cel.—

DIUMENGE

Qui no tinga en la finestra
dos testos de flors germans,
un aucell dins una gàbia,
i un cor ben enamorat,
no sap lo que és benaurança
ni podrà saber-ho mai.
I a fe us dic que és bella cosa
el diumenge, al desvetllà's,
veure en les flors la rosada,
sentir l'aucell refilar
i, per gaudir-lo amb l'aimia,
un jorn de festa al davant:
amb l'aimia que us espera
abocada al finestral
amb els vestits dels diumenges
que és aquell de colors clars.

ROMANZA

SENS PARAULES

En la pica de la font
neda una rosa vermella;
acotada al raig del broc
hi beu una joveneta;
per la barba i coll avall
li regala l'aigua fresca;
els germanets més petits
riu que riu de la mullena;
ella riu i beu ensems
i al capdavall s'ennuega...
Tots se posen a xisclar,
s'esvaloten i s'alegren,
i el més petitet de tots,
en bressol dins la caseta,
al sentir aquell brogit
tot nuet riu i perneja
i es posa a cantar tot sol
una *romanza* sens lletra.

A UN AMIC

A l'ombra fresca d'eixa vella alzina,
seguts en terra damunt l'herba espessa,
aquí voldria jo a prop meu trobar-te,
amic de l'ànima.

Aquí, oblidant les mundanals misèries
que el cor rovellen i abans d'hora tornen
blanca la testa, del present alegre
sols parlaríem:

de si aquells núvols que en la serra s'alcen,
i apilotats per lo cel blau travessen,
duen la pluja de la terra amiga
o calô i fora;

de les cepades de raïms negrosos
que amb joia mira el bon pagès, i compta
els jorns que manquen fins que al trepitjar-los
sos peus emporprin;

del ca fidel allà ajagut prop nostre,
del vent que inquieta rondinaires canyes...
Després pel viarany venir veuríem
gentil donzella

ple l'ample càntir d'aigua regalada,
i al demanar-li que ens deixés beure,
ella, enrogides les molsudes galtes:
—Beveu—diria.

DIADES D'AMOR

I

Quin dia avui! Els camps ja són tots verds
i ella m'ha aparegut com novament
al bell atzar del dia, un sol moment
sos ulls com flors a sobre meu oberts.
El cel era serè i el jorn brillant,
el vent d'hivern tornava ventijol...
jo me n'he anat pel jorn enlluernant
a meditâ els seus ulls al bat del sol.

II

Tot ella és una flor molt delicada,
una flor, amb ulls de flor i ànima en ells;
la seva veu com font en nit callada.

Jo us parlo d'ella com d'un vol d'aucells
que us fa mirâ al cel blau sens violència
i us posa al front uns pensaments molt bells.
Jo d'ella no en vull més que la presència
ràpidament al bell atzar del dia;
cada cop, del seu pas a vora meu,
me n'enduc la fragància i l'harmonia.

III

Amb la dolça i tranquila criatura
me plau pensar-hi quan el sol ja és post,
i guaito encar' la transparència pura
que resta llargament en la muntanya
bella amb fredor, obstinant-se enfront la nit...
Perquè tot ella és el ponent dolcíssim
d'un jorn puríssim que vol sê infinit.

IV

Avui he vist que en sos costats de verge
porta un infant amb forta melangia,
que he vist al fons dels seus grans ulls de verge...
He anat a meditar-la en l'harmonia
de ressons musicals plens d'una queixa.
Estava núvol, prô s'ha alçat el dia...
Ella porta un infant en sos costats
i els seus ulls n'estan com enlluernats...
Els ressons musicals plens d'una queixa
diuen l'infant que en sos costats s'agita:
la gran dolçor del cel és la mateixa
dels seus ulls, feta immensa i infinita.

V

Tot l'estiu l'he enyorada dintre el cor
i ara l'han vista els ulls que resplendia

amb el novell infant ja al braç, i fort.
L'he vista molt de lluny a ple migdia:
ella alçava l'infant davant del sol
i el besava en la llum que els revestia.

DAVANT DEL TEMPORAL

I

Se fan ampla abraçada
dugues immensitats, i malastrugues
enterbolint-se es miren totes dugues,
l'una immoble i sens veu, l'altra agitada.

II

La ressonanta mar se despacienta,
prenent força i alè recula ombrosa,
i llançant-se furienta
contra els penyals vorers, bramant rebenta
rebotent en escuma polsinosa.

III

Oh! i quin bell tou d'escuma
tot llarg a llarg de la deserta platja
en ramells gegantins s'alça com bruma
i es desfà en suau ruixat! Prenent coratge
avança un altre cop la mar irada,
i així sempre... i més bell cada vegada.

HAIDÉ

Ella digué son nom: llavors la vella,
que li era a la vora, va dir:—Per quin sant és?—

I respongué l'amiga amb els ulls riallers:
—Això rai, tant se val, la santa és ella.—

I

Ella és la santa d'ella perquè és bella,
i Déu li ha fet la gràcia de llançar llum entorn;
ella és el sol del seu propi jorn
i de sa nit l'estrella.
I té la gràcia al cos tan abundanta,
que en ella naix i mor tot lo que fa:
ella és el cant, si canta,
ella és la dansa, si li plau dansar.
I com que del dansar n'és tan amiga,
el meu seny la veu sempre que graciosament
ondula el seu bell cos sense fadiga
com creat en l'encís del moviment.
Els meus ulls van seguint-la mentres dansa
obedients al pas del seu cos bell;
i si reposa, tot me meravell
com si es trenqués la llei de sa criança.
Mes llavors, en la llum del seu mirar
i de ses galtes fortament rosades,
i en l'onada del pit a l'alenar
i el repòs de ses formes tan amades,
retrob el ritme que creguí perdut
i a mon esprit per sempre s'hi reposa
com en una absoluta beatitud.

II

Ella de sa hermosura és generosa
i me'n féu tot el do que jo en volia.
M'ha donat sa paraula graciosa
alenanta de prop, que m'invadia.
I les mirades dintre les mirades,

el pit tot somogut, la galta ardenta,
parlàvem amb les boques inflamades
de qualsevulga cosa indiferenta.
La paraula sols era la musica
del gran voler que el pit ens agitava:
jo resseguint sa cara, tan bonica!
ella en mos ulls veient com m'inundava.
I talment la inundà l'ànima meva
de sa bellesa la potenta onada,
que a l'alçar-me ubriac de vora seva
i trobar-me privat de sa presència,
ja no trobí en son lloc ma conciència,
enduta per la forta rierada.

MATINAL

Quins matins de primavera,
quin hermós començâ el jorn!
Passeig amunt, acostant-me,
ja t'obiro en el balcó.
Te conec pel vestit negre,
te conec pel cabell ros,
per lo de mena primeta,
per lo gentilment que et mous
quan per mor del sol, airosa
duus estesa la mà al front,
repenjant-te en la barana
per veure'm venir millor.
Jo m'acosto amb mitja rialla,
somrisenta tu em respons,
ja t'he vist... passo, i me'n porto
benestar per tot el jorn.

PIRENENCA

Dins la cambra xica, xica,
en la nit dormo tot sol;
part de fora negra, negra,
la muntanya em vetlla el son.
La muntanya alta, alta,
que se'm menja tot el cel,
se m'arrima dreta, immòbil,
sentinella mut i ferm.
Els meus somnis volen, volen
cap als plans i vora el mar
on els meus amors m'esperen
sota el cel assoleiat.
Jo somric an els meus somnis
adormit en la nit, sol...
Part de fora negra, negra,
la muntanya em vetlla el son.

PER LA BOIRA

Oh! boira, encantament de les muntanyes,
que et deixes travessar d'una llum dolça,
evocadora de clotades pàl·lides
i de poblats llunyans que es desensonyen
i s'acosten rient assoleiant-se...
Oh! boira que amb el sol tota t'aclares,
i que tu tota sola t'obscureixes
i t'omples dels rumors de la tempesta...

L'AMETLLER

A mig aire de la serra
veig un ametller florit:

Déu te guard, bandera blanca,
dies ha que t'he delit!
Ets la pau que s'anuncia
entre el sol, núvols i vents...
No ets encara el mellor temps
prô en tens tota l'alegria.

ORACIÓ A SANTA LLÚCIA

Vós que veniu pel desembre
portant els ulls en un plat,
Santa Llúcia, conserveu-nos
la vista i la claretat.

Són tan bells els ulls al front
quan hi brilla la mirada,
fa tan bo de veure el món
per l'ànima enamorada
de clarors de tota mena
i el moure's de tot quant viu;
que cada hivern que veniu
gloriosament serena,
prô portant misteriosa
els ulls al damunt d'un plat
(com si en la nit tenebrosa
altre llum vos fos donat),
nosaltres esfereïts
de tota mena de nits
i seguint arreu, arreu
tota estela lluminosa,
us cridem amb forta veu
i amb el pit tot agitat:
«Santa Llúcia gloriosa!
La vista i la claretat!»

LA BALADA DEL BES

Al temps de les rondalles,
al temps dels trobadors,
hi havia una donzella
d'ull blau i cabell ros.
Son pare la tenia
servada tant i tant,
que encara no sabia
lo que era amor d'amant.
Un trobadô una volta
s'hi acosta gentilment,
li dóna un bes als llavis
i fuig d'allí rabent.
Igual que una aiu ferida
la dolça allí ha restat,
la vista tota oberta
i el pit tot agitat.

Rodant pel món, un dia
tornava el trobador,
i encara la donzella
patia el mal d'amor:
—El bes aquell que em dàreu
encara em fa penar;
prô diu que al món tot passa,
potser ja em passarà.—
Bo i fent-li cortesia
el trobador respon:
—Això és engany, donzella,
no passa tot al món.
Se desfaran els llavis
que us feren tant de mal,
prô el bes que ells us donaven,
el bes, és immortal;
ens desfarem nosaltres,

vindrà l'oblit, prô el bes
ni vós ni jo, donzella,
l'oblidarem mai més.—

El mal se li augmentava
quan el vegé partir,
i en va arribar molt mala,
però no en va morir.

LA MISSATGERA MÉS SEGURA

—La missatgera més segura
del primê alè primaveral
serà, de totes les princeses,
la que té el cor més virginal.
Aneu, princesa, aneu, ma filla,
an el castell de vora el mar,
i quan vegeu la primavera
enarboreu mon estendard.—
A vora el mar la verge arriba,
les ones vénen, les ones van,
unes ombriues, altres brillantes...
prô ella pensa: «Més brillaran.»
Ja veu venî un vol d'orenetes
per sobre el mar que el sol hi cau:
«Més ne vindran—se diu l'hermosa—
quan tot el cel serà més blau.»
En els seus peus les violetes
tot just comencen a esclatar:
«Aixís que arribi la primavera
de més flairoses n'ha de badar.»
Una alenada d'aire tebi
infla el seu pit tan virginal:
«Ai! més a pler sospiraria
si fos el vent primaveral!»

De lluny, de lluny, d'estranyes terres
arriba un príncep blanc i ros:
«Si vós, princesa, m'estiméssiu,
jo us amaria més a vós.»
Llavors als ulls de la donzella
tot el cel blau ha pres color,
tota la mar brilla que brilla,
aucells i flors són cants i olor.
Ja sent que el vent de primavera
li eixampla el pit, li mou el cor,
puja a la torre, a la més alta,
i allí desplega el penó d'or.
Corre pel regne un crit de joia;
davant del rei i de la cort
la gent diu: «Visca la primavera!»
mes la princesa: «Visca l'amor!»

SOLEIADA

En una casa de pagès hi havia
una donzella que tenia
els disset anys d'amor; i era tan bella,
que la gent d'aquell vol
deien: «És una noia com un sol.»
Ella prou la sabia
la parentela que amb el sol tenia:
que cada matinada
per la finestra, a sol ixent badada,
l'astre de foc i ambre
li entrava de ple a ple dintre la cambra,
i ella nua, amb delícia,
s'abandonava a la fulgent carícia.
De tant donar-se a aquestes dolces manyes
va ficar-se-li el sol a les entranyes,

i ben prompte sentia
una ardència dins d'ella que es movia.
«Adéu, la casa meva i els qui hi són:
jo prenyada de llum me'n vaig pel món.»
De tots abandonada,
va començar a rodar per l'encontrada.
Estava alegre com l'aucell que vola,
cantava tota sola,
cantava: «Só l'albada
que duc el sol a dins i en só rosada.
Els cabells me rosegen,
els ulls me guspiregen,
els llavis me rubiegen,
en les galtes i el front tinc el color
i al pit la gran cremor:
tota jo só claror contra claror.»
La gent que la sentia
s'aturava admirada i la seguia:
la seguia pel pla i per la muntanya
per sentir-li cantar la cançó estranya
que l'anava embellint de mica en mica.
Quan ella va sentir-se prou bonica,
va dir: «M'ha arribat l'hora.»
Va parar de cantar, i allà a la vora
entrava a una barraca que hi havia.
La gent que a l'entorn era
sols veia un resplendor i sols sentia
el gemec poderós de la partera.
De sobte, les clivelles
del tancat van lluir igual que estrelles.
De seguit s'aixecà gran foguerada,
tota la gent fugia esparverada,
i en la gran soletat només restava
un nin igual que el sol, que caminava
i deia tot pujant amunt la serra:
«Jo vinc per acostâ el cel a la terra...»

LES ROSES FRANQUES

He vist unes roses—d'un vermell pujat,
d'un vermell negrós—d'un vermell morat.
Penjaven gronxant-se—del mur d'un jardí;
ningú les pot heure—no es poden collir;
són les roses lliures—de la servitud,
són les roses franques,—no paguen tribut.
Ni de baix s'abasten—ni de dalt estant:
el gipó o el gerro—no se'n gaudiran.
Brillâ al sol veuran-les—des de lluny la gent,
donaran la flaire—al bon grat del vent;
mes cap mà atrevida—les apomarà
ni alenada humana—les mustigarà.
No, com les flors altres,—són de qui les vol:
són lliures, són pures,—són del vent i el sol.
Passaran la vida—gronxant-se i rient
i abrusades se les emportarà el vent.

HOSPITALÀRIES

«Collides al dematí,
tot lo dia són rosades.»
En aquell Sant Hospital
el pastor vell de muntanya
embenat i llatzerat,
lluny de la muntanya amada,
entre aquells murs de dolor
i aquella mala bravada,
sota el sostre tenebrós
tan diferent d'aquell altre,
tornava de tant en tant
que barrejava paraules:
«Collides al dematí,

tot lo dia són rosades.»
Embarbussava cançons
ja sense el goig de cantar-les;
només deia sens parar
en l'anguniosa estada,
deia, deia... jo no ho sé,
per mi tot gemecs i basques,
prô només de tant en tant
aquella fresca tornada:
«Collides al dematí,
tot lo dia són rosades.»
Devia parlar de flors
segons jo en sentia flaire.

ELS NÚVOLS DE NADAL

Els núvols de Nadal no sé què tenen
que són manyacs: no posen
gens de malícia al cel:
pel blau puríssim dolçament s'estenen,
a la llum de la posta suaus s'encenen
i de nit deixen veure algun estel.

És una de les coses més alegres
veure entre núvols els estels brillar.
Tenebres de Nadal, no sou tenebres;
més hi veig en vosaltres
que no en el dia clar.

Ai, nit, que vas passant silenciosa;
ai, núvols blancs que pels estels passeu;
ai, llum, que no ets enlloc misteriosa;
ai, portal de Betlem, que ets tot arreu!

Quan me vulgueu donar més alegria
parleu-me dels Nadals ennuvolats,
i em veureu com infant que somnia,
que riu a lo que veu
amb els ulls aclucats.

ENLLÀ

ELS AMETLLERS

FULLS DE DIETARI

1901

23 gener:

Avui, per la primera i dolça volta,
m'ha sorprès la blancor dels ametllers
treient el cap per sobre dels recers
de l'hort blanc de les monges caputxines:
semblaven esfereïts
de sentir-se tan florits
tots sols entre les boirines.

6 febrer:

Avui semblaven valents
i semblava que cantaven
afrontant a tots els vents
i a les neus que els vents portaven.
Sota les neus imminents
cantaven de l'alegria
d'haver florit innocents
abans de l'hora i del dia:

des del fons dels jorns vinents,
plorant, la Primavera els beneïa.

15 febrer:

Avui ha caigut neu damunt les flors
i damunt de les coses primerenques:
un matí de blancor que el sol ha fos.
A migdia poncelles vermellenques
han tret el cap florit entre la neu
i han resplendit en mig de la blancura:
els ametllers han dat gràcies a Déu
agitant llur rosada vestidura.

VISTES AL MAR

De la nit per lo pregon,
entre cants i llum estranya,
baixaven de la muntanya
al Dolor com rei del món.

Nit del Divendres Sant
Caldetes, 1901.

I

Vora la mar eternament inquieta
floreix immòbil la pomera blanca,
i el presseguer vermell, que riu i brilla
prop la mar inquieta aquietadora.

II

Degué sê un dia així que el bon Jesús
caminà sobre el mar: el cel i l'aigua
serien, com avui, llisos i blaus...
I la Visió anà ràpida a l'encontre
dels encantats deixebles en la barca.

III

El cel ben serè
torna el mar més blau,
d'un blau que enamora
al migdia clar:
entre els pins me'l miro...
Dues coses hi ha
que el mirar-les juntes
me fa el cor més gran:
la verdor dels pins,
la blavor del mar.

IV

El vent se desferma
i tot el mar canta.
Mar brava, mar verda, mar escumejanta!
L'onada s'adreça,
venint s'ageganta,
avença i s'acosta
callada que espanta.
L'escuma enlluerna,
el sol l'abrillanta,
l'onada s'esberla
i cau ressonanta.
Mar brava, mar verda, mar escumejanta!

V

Una a una, com verges a la dansa,
entren lliscant les barques en el mar;
s'obre la vela com una ala al sol,
i per camins que només elles veuen
s'allunyen mar endintre...

Oh cel blau! Oh mar blau, platja deserta,
groga de sol! De prop el mar te canta,
mentres tu esperes el retorn magnífic,
a sol ponent, de la primera barca,
que sortirà del mar tota olorosa.

LES MUNTANYES

A l'hora que el sol se pon,
bevent al raig de la font,
he assaborit els secrets
de la terra misteriosa.

Part de dins de la canal
he vist l'aigua virginal
venir del fosc naixement
a regalar-me la boca,

i m'entrava pit endins...
I amb els seus clars regalims
penetrava-m'hi ensems
una saviesa dolça.

Quan m'he adreçat i he mirat,
la muntanya, el bosc i el prat
me semblaven altrament:
tot semblava una altra cosa.

Al damunt del bell morir
començava a resplendir
pels celatges carminencs
el blanc quart de lluna nova.

Tot semblava un món en flor
i l'ànima n'era jo.

Jo l'ànima flairosa de la prada
que es delia en florir i ser dallada.

Jo l'ànima pacífica del ramat
esquellejant pel bac mig amagat.

Jo l'ànima del bosc que fa remor
com el mar, que és tan lluny en l'horitzó.

I l'ànima del saule jo era encara
que dóna a tota font son ombra clara.

Jo de la timba l'ànima profonda
on la boira s'aixeca i es deixonda.

I l'ànima inquieta del torrent
que crida en la cascada resplendent.

Jo era l'ànima blava de l'estany
que guaita el viatger amb ull estrany.

Jo l'ànima del vent que tot ho mou
i la humil de la flor quan se desclou.

Jo era l'altitud de la carena...

Els núvols m'estimaven llargament,
i al llarg amor de l'ennuvolament
congriava's mon ànima serena.

Sentia la delícia de les fonts
naixe' en mon si, regal de les congestes;
i en l'ampla quietud dels horitzons
hi sentia el repòs de les tempestes.

I quan el cel s'obria al meu entorn
i reia el sol en ma verdosa plana,
les gents, al lluny, restaven tot el jorn
contemplant ma bellesa sobirana.

Però jo, tota plena de l'anhel
agitador del mar i les muntanyes,
fortament m'adreçava per dû al cel
tot lo de mos costats i mes entranyes.

. . . . . .

A l'hora que el sol se pon,
bevent al raig de la font,
he assaborit el secrets
de la terra misteriosa.

RETORN

I

Oh Pirineu! En tes profondes gorges,
fill de la plana, m'he sentit com pres,
i amb l'esguard demanava al cel altíssim
amplària i vent.
Pujava per tes costes gegantines
on blanquegen les cascades
i negregen els avets;
on la flor de la muntanya
perfumava el meu gran enyorament...
La llibertat dels cims no l'assolia:
restava a vora d'ells.

II

En alta solitud s'està pels cingles
el blau estany immòbil,
mirant-se al Vignemale, que li mostra
sa faldada de neu:
jo a l'hora del cap vespre hi arribava

i a prop de l'aigua quieta
m'asseia tristament.

III

Cercava Gavarnie entre les boires
on llisquen les cascades
al llarg del mur immens pausadament;
i al ser-hi he sospirat per trobar aire
i he hagut d'aixecà el cap per veure el cel.

I, trencant ton encís d'una vegada,
oh Pirineu terrible!
a la plana de Tarbes
me n'he baixat corrents.

IV

En els teus peus, a ratlla de la plana,
Lourdes devota té molt bell el cel:
el sol hi daura la ramada humana
que bela amb un gran bel
davant la Verge blanca,
davant l'iglésia freda;
i en mig del baf de les gentades tèrboles
s'alça el miracle, i dolçament floreix
als vermellosos raigs del sol ponent...

(Passar jo l'he vista—l'horrible filera
dels malalts en braços dels homes de fe:
les boques inflades,—les conques morades,
el cos sense gest.
I aquella malalta—tan blanca, tan rossa,
no me la puc treure mai del pensament.
Sols ella mig reia. Jo crec que era morta.)
Al vespre un riu de llumenetes grogues
passa en la fosca ressonant de veus.

V

Salut, noble Bearn! Oh terra franca,
mare de cavallers
que es jugaven la vida a cops d'espasa
bravejant i rient!
Abocat a l'airosa balconada,
jo t'he cantat de lluny, oh Pirineu!
veient tos cims com rengle de fantasmes
vestits de llum en la blavor del cel.
Adéu, visió darrera
de l'alta cordillera!
Que en deus estar d'hermosa,
a l'hivern, sota el sol, blanca de neu!

REPRESA

A l'hivern, sota el sol, blanca de neu,
com visió més llunyana i més formosa,
jo t'he vist resplendir en l'aire clar
des dels cims de la meva Barcelona,
on tots els ametllers ja són florits
davant del mar brillant fins a Mallorca.

GLOSA

En la gran serenor del cel d'hivern
he mirat les muntanyes com brillaven,
i se m'ha aparegut el trobador
que enllà del temps cantava:

«Aquelles muntanyes—que tan altes són,
me priven de veure—mos amors on són.»

Aixís feia sonâ els vents d'Oloró
el trobador de cara a les muntanyes,
enyorant a la flor del Pirineu
que enllà dels monts llançava sa fragància.
Ella se deia Agnès i era princesa
de la cort i el reialme de Navarra,
i era tan de mena graciosa
que entorn tothom li feia mitja rialla;
alta i serena com un gran infant;
i tenía la cara acolorada.
Aixís la vegé un dia el trobador
en la cort del seu pare, que dançava,
i aixís se li acostava per parlar,
plena encara del ritme de la dança:
—M'han dit que éreu trobador,—
feia amb veu acaricianta,—
i a mi em plauen les cançons.—
I amb els ulls n'hi demanava.
Ell, sense esma de dî un mot,
la mirava, la mirava...
fins que ella no pogué més
i li somrigué a la cara.
Ara ell veia aquell somrís
brillâ a dalt de les muntanyes,
i perxò cantava aixís,
com si tornés la paraula:

«aquelles muntanyes—que tan altes són,
me priven de veure—mos amors on són.»

—Quanta terra de tu a mi!
Quanta neu entre nosaltres!
Mes la veu jo llençó als cims:
trameteu-li, neus, més altes!—

«Si sabia de veure-la—i de l'encontrar,
passaria l'aigüeta—sens por de'm negar.»

—Si tots dos fóssem infants,
jugaríem a esposalles:
jo seria el rei d'aquí,
reina tu de l'altra banda.
Jo t'aniria a cercar,
tindríem un gran reialme,
el reialme pirenenc
coronat de neus molt blanques,
planes verdes a l'entorn
i un mar blau a cada banda.
Els vassalls foren pastors,
mariners i gent de plana,
rei i poble i cort tot u
al volt de les teves gràcies.
Hi anirien acudint
cadascú amb la seva tasca:
els pastors amb els ramats
davallant de les muntanyes;
els mariners amb els rems
i l'olor d'aigua salada;
els pagesos amb els bous
de la rella ressonanta;
tots assedegats d'amor:
nosaltres seríem l'aigua.
Aquell art noble del cant
en paraules ben trobades
jo ensenyaria als fadrins,
tu a les donzelles la dansa
i se'n tornarien tots
amb la cara enriallada:
a la mar els mariners,
els pastors a les muntanyes,
els pagesos als conreus...
i tu i jo l'un an el altre.
I el reialme pirenenc
fóra la flor dels reialmes...

Ai, visió, no fossis lluny!
Ai, Agnès, bé ets enyorada!
Ai, neus, que blanques que sou!
Ai, muntanyes, que sou altes!—

«Aquelles muntanyes—que s'abaixaran
i les amoretes—que pareixeran.»

—Jo no sé com, prô un vent de profecia
corre sobre eixos monts d'ací i d'allà;
jo no sé quan, prô vindrà un dia
que el Pirineu regnarà!
Vosaltres els del mar cap a Baiona,
vosaltres els de Pau i d'Argelès,
vosaltres de Tolosa i de Narbona
i los del parlar provençalès;
i tu, Aragó més alt, i tu, Navarra,
oh catalans que a l'altre mar sou junts,
alceu els ulls al mur que ara ens separa:
s'acosta el dia que serem tot uns...

«Aquelles muntanyes—que s'abaixaran
i les amoretes—que pareixeran.»

Pareixerà l'amor—damunt la cordillera,
sos raigs resplendiran en la blavô,
i la que fou barrera,
serà el trono reial de la unió.
Nostra parla suau, que s'acolora
als mils reflects de nostres valls semblants,
d'uns amb altres és prou entenedora:
tots ens obrim els braços, quan ens diem germans.
Tots davallem de la mateixa alçada,
tots bevem l'aigua de les mateixes neus,
nostres cançons tenen igual tonada,
i nostres crits desperten—idèntics tornaveus.
De mar a mar només hi ha uns Pirineus.
Jo hi tinc l'amor i és ell el qui m'inspira...

Donzelles i fadrins ja m'entendran:
un jorn cremà el Pirene—en fabulosa pira,
i si ara un cor aimant—és la nova guspira,
d'un nou incendi els cims s'abrandaran!

«Aquelles muntanyes—que tan altes són,
me priven de veure—mos amors on són.»

DEL MONTSENY

Aquell encantament de cap al tard
(allà en els plans més alts,
al peu dels cims augustes
del colô esmortuït de l'hora baixa)
me reprèn i em redona
la tristesa feconda.
Ai! Altes soletats, que en sou, de dolces
amb els herbatges verds
on canta l'esquellot de la ramada,
i el bosc silenciós
i la masia lassa!...
Després ja hi anirem, a la masia;
mes ara els cims davant descolorint-se,
i al costat l'amic febrós
que en la gran quietud de l'hora baixa
me parla amb la veu velada
per una febre divina.
Passa una àliga al cel
que sembla que amb son vol l'espai s'eixampla,
i tot resta més buit i més quiet
quan s'ha perdut enllà. La fosca avança.
A davant i al peu dels cims
hi ha una casa abandonada;
entra la fosca per la porta oberta
i sols troba el silenci

arrupit pels recons de les estades,
i al bell mig del corral,
i al peu de les escales,
fins en la llar del foc,
Déu meu! allí el silenci.
En la llar, on he vist tantes vegades
enfeinada ajupir-se
amb gran humilitat, mes no sens gràcia,
la bona dona, que el marit la mira
fent saltâ en els genolls el nen d'ulls grossos,
encantats en el foc que els il·lumina,
mentres el calderó ronca en les flames!
En la llar la tenebra i el silenci!
Déu meu! Anem, anem a la masia:
encara hi serem a temps
pel retorn de les ramades
que belen amb cent bels:
les esquenes ondulen, i per sobre
regna el vailet que ens dirà el nom de totes,
adornant cada nom amb forta rialla.
Aquella veu grave i sonora
del nin de les muntanyes!
Anem a la masia:
encar serem a temps que la donzella
canti a la porta al darrer raig del dia
que fa vermell son llavi...

DEL MONTJUÏC

EN LA TOMBA NOVA D'EN VERDAGUER

Vull dir-vos el moment de gran bellesa:
a dalt de la muntanya
de mala anomenada...
però a davant del mar,

alçaren el poeta
adormit ja per sempre
en la caixa de morts,
per a posar-lo en un sepulcre nou.

La caixa fou alçada
damunt de la gentada:
els ulls s'estemordien
tement-se un horror gros...
La caixa era corcada,
mes s'alçà curullada
de ginesta i altres flors.
Oh! Quina meravella
en l'hora tan bella de posta del sol,
per damunt de la gentada
veure aquella caixa alçada,
i el poeta en flors en ella
com un nin dintre el bressol.

Oh Montjuïc, muntanya afortunada!
Dessota de ta mala anomenada
hi hem deixat, amb grans plors,
el cos del poeta que sobreïx en flors.

La tomba és la roca viva:
les eures s'hi enfilaran,
i al dessobre de les eures
els aucells hi cantaran.
Cada matinada
hi caurà rosada;
cada dematí,
cançons a desdir;
ditxós el poeta que les pot sentir
dins la fresca obaga!

El sol i la lluna
hi aniran passant,
el sol i la lluna, i el mar al davant.

Dorm, poeta, dorm, que els aucells ja canten:
tu, que aimaves tant i tant
els bells cants, seràs feliç
i faràs aquell somrís...
Per la gràcia del somrís,
has entrat en paradís.

EL COMTE ARNAU

I

L'ÀNIMA

Que és llarga l'eternitat!
Només fa mil anys que corre
el comte Arnau... i està cansat.
Que és llarga l'eternitat!

Totes les veus de la terra
se riuen del comte Arnau
perquè volta, volta, volta
bo i cercant son vell palau.

—Fill de la terra,—fill de la terra,
comte l'Arnau!
I ara què cerques?—I ara què cerques?
Ah! ah! ah! ah!

—Cerco mon ànima,—valga'm Déu val!
—I a on la cerques,—a on la cerques,
comte l'Arnau?
—A casa meva—dueu-m'hi, si us plau.
—Tu no tens casa ,—tu no tens ànima:
tens un cavall,
corre que corre,—corre que corre!
Au! au! au! au!

Seràs arbre, seràs penya,
seràs mar esvalotat,
seràs aire que s'inflama,
seràs astre rutilant.

—Seré home sobrehome
perquè en tinc la voluntat!—
Ell vol esclafir la rialla,
fa un gran crit i arrenca un plor.
Al gran alarit que arrenca
tot plorant el comte Arnau,
totes les veus de la terra
se dispersen udolant.
El comte Arnau plora,
i dins de son plor
ha trobat son ànima
que és una cançó.

II

LA CANÇÓ DEL COMTE ARNAU

—«Tota sola feu la vetlla,
muller lleial?
Tota sola feu la vetlla,
viudeta igual?
—No la faig jo tota sola,
comte l'Arnau;
no la faig jo tota sola,
valga'm Déu val.
—Qui teniu per companyia,
muller lleial?
Qui teniu per companyia,
viudeta igual?
—Déu i la Verge Maria,
comte l'Arnau;

Déu i la Verge Maria,
valga'm Déu val.
—A on teniu les vostres filles,
muller lleial?
A on teniu les vostres filles,
viudeta igual?
—A la cambra són que broden,
comte l'Arnau;
a la cambra són que broden
seda i estam.
—Me les deixaríeu veure,
muller lleial?
Me les deixaríeu veure,
viudeta igual?
—Massa les espantaríeu,
comte l'Arnau;
massa les espantaríeu,
valga'm Déu val.
—A on teniu els vostres mossos,
muller lleial?
A on teniu el vostres mossos,
viudeta igual?
—A la pallissa que dormen,
comte l'Arnau;
a la pallissa que dormen,
valga'm Déu val.
—Pagueu-los bé la soldada,
muller lleial;
ja veieu les meves penes,
viudeta igual.
—Així que l'hauran guanyada,
comte l'Arnau;
així que l'hauran guanyada,
valga'm Déu val.
—Per on heu entrat vós ara,
comte l'Arnau?

Per on heu entrat vós ara,
valga'm Déu val?
—Per la finestra enreixada,
muller lleial;
per la finestra enreixada,
viudeta igual.
—Ai, que me l'haureu cremada,
comte l'Arnau;
ai, que me l'haureu cremada,
valga'm Déu val.
—Ni tan sols us l'he tocada,
muller lleial;
ni tan sols us l'he tocada,
viudeta igual.
—Què és això que us surt del cap,
comte l'Arnau?
Què és això que us surt del cap,
valga'm Déu val?
—Males coses que he pensades,
muller lleial;
males coses que he pensades,
viudeta igual.
—Què és això que us ix pels ulls,
comte l'Arnau?
Què és això que us ix pels ulls,
valga'm Déu val.
—Són les males llambregades,
muller lleial;
són les males llambregades,
viudeta igual.
—Què és això que us ix pels nassos,
comte l'Arnau?
Què és això que us ix pels nassos,
valga'm Déu val?
—Són les coses que he olorades,
muller lleial;

són les coses que he olorades,
viudeta igual.
—Què és això que us ix per la boca,
comte l'Arnau?
Què és això que us ix per la boca,
valga'm Déu val?
—Són les males paraulades,
muller lleial;
són les males paraulades,
viudeta igual.
—Què vos ix per les orelles,
comte l'Arnau?
Què vos ix per les orelles,
valga'm Déu val?
—Males coses que he escoltades,
muller lleial;
males coses que he escoltades,
viudeta igual.
—Què és això que us ix pels braços,
comte l'Arnau?
Què és això que us ix pels braços,
valga'm Déu val?
—Són les males abraçades,
muller lleial;
són les males abraçades,
viudeta igual.
—Què és lo que us ix per les mans,
comte l'Arnau?
Què és lo que us ix per les mans,
valga'm Déu val?
—Males coses que he tocades,
muller lleial;
males coses que he tocades,
viudeta igual.
—Què és això que us ix pels peus,
comte l'Arnau?

Què és això que us ix pels peus,
valga'm Déu val?
—Els mals passos que donava,
muller lleial;
els mals passos que donava,
viudeta igual.
—Què és aquest soroll que sento,
comte l'Arnau?
Què és aquest soroll que sento,
que em dóna espant?
—És el cavall que m'espera,
muller lleial;
és el cavall que m'espera,
viudeta igual.
—Baixeu-li grana i civada,
comte l'Arnau;
baixeu-li grana i civada,
valga'm Déu val.
—No menja gra ni civada,
muller lleial,
sinó ànimes damnades,
si n'hi donau.
—A on vos han donat posada,
comte l'Arnau?
A on vos han donat posada,
valga'm Déu val?
—A l'infern me l'han donada,
muller lleial;
a l'infern me l'han donada,
viudeta igual.
—Per què allí us-e l'han donada,
comte l'Arnau?
Per què allí us-e l'han donada,
valga'm Déu val?
—Per soldades mal pagades,
muller lleial,

i donzelles deshonrades,
viudeta igual.
—Cada dia us faig l'oferta,
comte l'Arnau;
cada dia us faig l'oferta,
valga'm Déu val.
—Vos dic no em feu pas l'oferta,
muller lleial,
vos dic no em feu pas l'oferta,
viudeta igual,
que com més me feu l'oferta,
més pena em dau.
Feu-ne tancâ aquella mina,
muller lleial,
feu-ne tancâ aquella mina,
viudeta igual,
que dóna al convent de monges,
de Sant Joan.
Quina hora és que el gall ja canta,
muller lleial?
Quina hora és que el gall ja canta,
viudeta igual?
—Les dotze hores són tocades,
comte l'Arnau;
les dotze hores són tocades,
valga'm Déu val.
—Ara, per la despedida,
muller lleial;
ara, per la despedida,
dem-nos les mans.
—Massa me les cremaríeu,
comte l'Arnau;
massa me les cremaríeu,
valga'm Déu val».

III

El comte Arnau està espantat
de veure's l'ànima tan lletja
per tota l'eternitat.
—No hi haurà redempció—per a una ànima en pecrida; prô li tremola un xic la veu. [na?—
Bo i cridant, sense adonar-se'n,
ha aixecat els ulls al cel,
i a mig aire veu l'esposa
que filava encara arreu.

—Ai! Elvira, muller meva,
que ens haguem de veure així!
El dia que vam casar-nos
qui ens ho hagués hagut de dir!
I tu, tant que m'estimaves,
no em podries redimir?
Aquesta cançó tan negra,
ai! qui la podrà emblanquir?
I tants llavis que la canten
qui podrà fé'ls emmudir,
sobretot els de les nines,
que així's malparlen de mi?

—Aquesta cançó tan negra
l'amor la pot emblanquir:
sols l'amor que jo et portava,
no el que em portaves tu a mi.
Tenies l'ànima eixuta
com la pols d'un mal camí.
La meva en va tornar freda
com la gebre del matí.
—I on se troba o se retroba
aquest amor que ens traí?

—Un got d'aigua, quan se llença,
ja no es pot tornâ a collir.
—Mes l'amor, en sa font viva,
on el podrem assolir?
—El teu, en lo que pateixes,
i el meu en veure't patir.
—Si tu veus lo que pateixo,
tindràs pietat de mi;
cantaràs les meves penes,
ja que jo no les puc dir.
Canta, que la cançó nova
la vella faci emmudir.
—La cançó vella i la nova
no es desassemblen d'un bri;
solament, segons se canta,
fa esgarrifâ o fa enternir.
Cantaré amb l'amor que et duia
no amb el que em duies tu a mi.

—Canta, esposa, fila i canta,
que el patî em faràs suau!
Quan l'esposa canta i fila,
el casal s'adorm en pau.—

I l'esposa fila i canta
a mig aire del cel blau.
Al compàs de les posades
va adormint-se el comte Arnau,
i li sembla que s'enlaira
a mig aire del cel blau.

IV

—Al punt que jo m'adormia
Ella se m'ha despertat
tan formosa, tan carnosa,

al coll se m'ha repenjat;
tan vibranta, tan pesanta,
a la terra m'ha fermat;
i amb un aire de complanta
d'aquest modo m'ha parlat:
—Mostra'm el cel en la terra.
Recorda't que m'ho has dit.
Duc l'infant en les entranyes
i encara no l'he parit,
perquè espero que tu em digues
si sóc viva o si sóc morta...
Jo vui la vida més forta.
Recorda't d'aquella nit.

—Me'n recordo, me'n recordo:
tu em volies pujâ al cel.
—El nostre cel és la terra:
en la terra tinc l'arrel.
Mes tu mostra'm el cel d'ella;
mira que m'ho has promès.
Me deleixo per fruir-lo.
El cel de la terra, on és?
Els teus braços i els teus passos
han de dar-me el goig que em deus.
Au! Arnau, marxa, camina,
duu'm enllà pels camins teus.

—Mos camins, al capdavall,
se m'han tornat tenebrosos,
i he perdut aquell delit
dels meus dies lluminosos.
És cert que he anat massa sol,
ensuperbit dels meus passos,
i que a dintre dels meus braços
mai ningú ha trobat consol.
I quan m'he cansat de mi
i he demanat companyia,

sols he sentit udolar
la llopada que em seguia.
I he tingut horror de mi
i horror de la solitud,
i horror de veure i sentir,
i horror de la quietud.
I la llopada, udolant,
jo no sé què em demanava
que, quan ha sentit mon plant,
udolant se dispersava.
¿Què em demanava udolant
la llopada nit i dia?
—Volia un amor triomfant,
que és també el que jo voldria.

—Un amor triomfant, un amor triomfant...
Què vols dî, Adalaisa?
—Ai, pobra de mi, que ara no m'entén,
m'ha perdut l'ànima.
—Un amor triomfant, un amor triomfant...
Bella és la musica.

V

Les filles del Comte són
que li parlen escondides:
—Ai, pare! l'amor triomfant
és l'amor que deixa vida:
tu a nosaltres has deixat,
triomfador per tes filles.

Adalaisa les reprèn
amb la veu imperiosa;
—Ho serà pel fill que duc:
vosaltres massa sou xorques.—

Escondides com estan,
les filles del comte ploren.

—Ai! Pare, si vas al cel
duu-nos fins la mare nostra.
—Ai! Filles, no hi puc pujar
per mor d'aquesta formosa:
la duc repenjada al coll
i en la terra se'm fa forta.

—Ai! Pare, sols un xiquet,
i hi seríem de seguida,
que d'aquí estant la sentim,
la mare que canta i fila.
Si entenguéssim la cançó,
potsê ens aconsolaríem.

—Mes, com vos heu allunyat
de la mare que us tenia?
—Vàrem entrâ en un convent
només perquè estàvem tristes,
i ara ni en terra ni en cel
ens volen per companyia.

—Ai! Filles meves, on sou,
que us sento i no us veig enlloc?
—Som dins de l'obscuritat
i et seguim pel camí fosc.
No sents la mare com canta?
Ella és vora del cel blau.
—Canta, esposa, fila i canta,
que el patî ens faràs suau.
Quan l'esposa canta i fila,
el casal s'adorm en pau.

. . . . . .

Les veus dels mossos que criden
desperten el comte Arnau.

VI

—Ei, nostramo, la soldada!
—Quina soldada voleu?
—La que ens cal i és de justícia.
—La que solíeu haureu.
—D'aquella ja no n'hi ha prou:
volem el sou i el bou.
—Per què em parleu amb questa ira,
com si fos un malfactor?
Veig les vostres llambregades
resplendir en la foscor;
van seguint-me, van seguint-me
com si les dugués als ulls.
—Són soldades mal pagades:
lo que vas sembrâ ara ho culls.
Som els mossos, som els mossos,
que anem fent la via amb tu.
—Valga'm Déu, també a vosaltres
per mes vies haig de dur?
—També ens has de dû a nosaltres:
senyô i mossos, tot és u.
Tant són mossos com són filles,
com aimada, com muller:
o ens treuràs de la tenebra
o ens hi restaràs també.
Tots salvats, perduts, amb tu:
o ets tothom o no ets ningú.

VII

Totes les veus de la terra
acuden al comte Arnau
perquè volen que les duga
pels camins de la gran pau.

—Fill de la terra,—fill de la terra,
comte l'Arnau.
—ara nosaltres, ara nosaltres:
duu-nos si et plau.
—I on haig de dur-vos,—i on haig de dur-vos,
valga'm Déu val?
—Dintre de l'ànima,—dintre de l'ànima,
comte l'Arnau.
Ara ets arbre, ara ets penya,
ara ets mar esvalotat,
ara ets aire que s'inflama,
ara ets astre rutilant.
Ara et sents de tota cosa,
i tens nom i sobrenom;
ara ets home sobrehome
que pateixes per tothom.
La cançó que t'acompanya
poc a poc se va endolcint,
que l'esposa que la canta
poc a poc s'hi va enternint.
Què faran els qui l'escolten,
sinó anar-se amorosint?
—Canta, esposa, fila i canta,
que el camí ens faràs suau.
Quan l'esposa canta i fila,
el casal s'adorm en pau.—
I l'esposa fila i canta
a mig aire del cel blau,
tot seguint la cavalcada
que se'n porta el comte Arnau,
amb els mossos i amb les filles,
i amb l'aimada que decau,
i amb tantes veus clamoroses
pels camins de la gran pau.

VIII

ESCOLIUM

Com dos que enraonant van de costat
tot caminant per un camí partit,
l'un pel caire del marge assoleiat,
i l'altre a baix pel bac tot ensombrit,
Adalaisa i el poeta s'han parlat,
cos i esprît ell, mes ella tota esprît.

ADALAISA

Ai! Quina angúnia aquest camí!
Tan fosc, tan fosc, i tan de mal seguir!
Vegés almenys el sol i les muntanyes,
les coses resplendint sota el cel blau,
i no pas aquest llim de veus estranyes
sens forma ni color... Digues, Arnau:
qui és aquest que per la trista via
nos va menant com ombres sens virtut?
Prou serà algun poeta que somnia
el somni de l'eterna inquietud.

EL POETA

Vius la vida veritable
de l'esprît, i encara et dol?
Camines a lo immutable...

ADALAISA

No hi ha res com veure el sol!
Doncs tu treu-nos a la via
de les coses corporals,
bon amic, baldament sia
per patir-hi tots els mals.

Mal la llum ens enlluerni,
mal el so ens deixi atuïts,
mal el cos tot se'ns inferni,
patint amb tots els sentits,
jo vui la vida primera,
veure, oir, gustar, tocar:
jo no en sé d'altra manera,
ni cap altra en vui provar.

EL POETA

La vida que tu ara ansies
és la gran resurrecció.
Prou no et fóra la que havies,
però l'altra encara no.

ADALAISA

Doncs tu bé te n'acontentes,
de la vida que ara tens.

EL POETA

Si jo puc veure al bell través del món
lo que per tu és un pur goig o turment,
sí que de la meva vida estic content,
perquè dins d'ella dues vides són.
Mes si aquest ésser fos descompartit
i mos sentits restessin corporals,
jo més m'estimaria abandonà'ls,
per a ésser, com tu, sols un esprît.
No ara, que tot canta en mes entranyes
i que tinc muller pròpia i que tinc fills,
i que, en el cim de les pairals muntanyes
hi ha un crit de renaixença entre perills.
De l'amor i la lluita és la meva hora
i em calen braços per aimâ i lluitar.

Tot lo que tinc m'ho vull, i pit i fora...
Mes, què sé jo lo que voldré demà?

ADALAISA

Ditxós de tu, que pots volê amb veu viva
i que ets a temps a pendre i a deixar,
i tens a casa la muller captiva
que et dóna fills i filles a estimar.
Però, digues com fou que la trobares
i a on florí l'amor i a on granà;
diga'm de com les dones tornen mares
en aquest món on mai haig de tornar.

EL POETA

En una vall del Pirineu molt alta
un estiu la vegí per primer cop;
no la vegí sinó després molt veure-la,
perquè té la bellesa molt recòndita,
com la viola que embalsama els boscos.
Mes ara jo l'he feta rosa vera
del meu jardí, i a més ha estat fruitosa,
perquè Déu beneïa ses entranyes
moltes voltes, i alguna doblement.
I els fruits ja no li caben a la falda,
i roden pel trespol, i són formosos.

Com són acostumats al bes mos llavis
i els ulls a mirâ avall cap als petits,
i a doblegar-se el cos per a estimar-los
més de prop, i aixecar-los en mos braços
cap al cel, prô tenint-los ben fermats!
Cada bes en cada un té el seu gust propi:
mai he besat a dos d'igual manera,
però a tots dolçament, perquè són dòcils

a l'esguard maternal que a sobre els vola
amb aquell seu imperi ferm i suau.
Ella me'ls agombola tot el dia
i me'ls vetlla de nit, fins adormida,
oh son de mare, que vigiles més
que tot altre vetllar!... Mes, de què plores,
Adalaisa, que et sento dins la fosca?

ADALAISA

Ah! Tingués jo els ulls oberts a llum del dia,
d'altre crit, d'altre modo ploraria.
El xiscle esgarrifós de la partera,
com de bèstia ferida, em fóra grat;
i el fill que duc per vies tan estranyes,
sortiria ensagnat de mes entranyes,
i jo riuria amb riure com d'orat.
¿Què em faria el dolor, ni què, el desfici,
ni tot el temps passat de sacrifici,
ni les congoixes, ni el perill de mort,
si de la vida me trobés com centre,
i sentís com l'infant, després del ventre,
morat d'ofec encara, arrenca el plor!

EL POETA

Bé la conec la vostra fortalesa
quan, regalant suor, la cara encesa,
solt el cabell, com astre radiant,
al sortir de la brega gloriosa,
nos doneu l'abraçada furiosa
i vostre bes ressona com un cant!
Llavores que el marit, més fred que el marbre,
tremola encara com la fulla a l'arbre,
dret al costat del llit tempestejat,
i ajagudes vosaltres, sens memòria,

embriagades per la gran victòria,
el rebregueu al pit,—volent més fort combat...
Mes ara tu, Adalaisa, ¿què somnies
de tenî un fill, si ja no ets d'aquest món,
i en el món que ets no hi calen fills ni filles,
perquè els esprîts lo que han de ser ja ho són?

ADALAISA

I, què saps tu ni d'aquest món ni d'altres
ni de lo que és un cos o un esprît,
ni lo que un gran desig pot en nosaltres,
restant en l'últim ai! del nostre pit?
Tu em tens per morta i jo em tinc per viva;
mes tal com si enterrada viva fos,
tinc el voler de mos sentits furiós,
perquè hi ha alguna cosa que me'l priva.
Si no me la pots traure de damunt,
de què us val, doncs, poetes, la poesia?

EL POETA

Alguna veu jo sento en aquest punt
que d'altre modo no la sentiria.

ADALAISA

Oh! La veu sense so del que és difunt!
No és pas aquesta la que jo voldria:
aquella eixida de mon pit de carn
que alegrement entorn me ressonava:
aquella, amic, és la que jo et deman,
i lo demés que amb ella es comportava.
I si ta poesia no pot tant,
si no em pots tornâ al món, calla i acaba.

Adalaisa, Adalaisa, per pietat,
al temps hi ha encara coses no sabudes;
la poesia tot just ha començat
i és plena de virtuts inconegudes.
Mes ara tens raó, prou hem parlat,
esperem en silenci altres vingudes.

SEQÜÈNCIES

SEGUIT DE LES VISTES AL MAR

Tot ho torno a trobar: una per una
les barques en son lloc, i els pescadors;
la platja, al vespre, igual, plena d'olors,
i la mar rebolcant-se al clar de lluna.

I

La ginesta altra vegada!
La ginesta amb tanta olor!
És la meva enamorada
que ve al temps de la calor.
Per a fer-li una abraçada
he pujat dalt del serrat:
de la primera besada
m'ha deixat tot perfumat.
Feia un vent que enarborava,
feia un sol molt resplendent:
la ginesta es regirava
furiosa al sol rient.
Jo la prenc per la cintura:
l'estisora va en renou
desflorant tanta hermosura,
fins que el cor me n'ha dit prou.
Amb un vímet que creixia
innocent a vora seu

he lligat la dolça aimia
ben estreta en un pom breu.
Quan l'he tinguda lligada
m'he girat de cara al mar...
M'he girat al mar, de cara,
que brillava com cristall;
he aixecat el pom en l'aire
i he arrencat a corre'avall.

II

La mar estava alegre, aquest migdia:
tota era brill i crit i flor d'escuma,
perquè feia molt sol i el vent corria.
Al lluny se veia un gran mantell de bruma.
Damunt les ones, amb les veles dretes,
les barques hi brincaven com cabretes.

III

Flameja al sol ponent l'estol de veles
en el llunyà confí del cel i l'aigua.
La mar, inquieta, com un pit sospira
en la platja reclosa i solitària.
D'on pot venir la inquietud de l'ona?
Ni un núvol en el cel... ni un alè d'aire...
D'on pot venir la inquietud de l'ona?
Misteri de la mar! L'hora és ben dolça.
Flameja, al sol ponent, l'estol de veles.

Blanes, Platja de Sant Francesc.

IV

EL PI D'ESTRAC

Aquest és aquell pi com una catedral
que vora de la mar s'està secularment

bevent l'aire i la llum amb copa colossal
que mai travessa el sol ni la pot moure el vent.
Immòbil beu els aires amb una remô igual
a aquella que en la platja ressona eternalment,
i llença una gran ombra en l'hora migdial
posant fredô i tenebra al cor del dia ardent.
Jo, a l'hora de la sesta, m'hi solc aixoplugar
de la mortal carícia del sol roent d'estiu,
i veig a ran de terra la calda tremolar
entorn; i a sobre sento milers d'aucells; i enllà
la mar que brilla i riu.

V

Allà en les llunyanies de la mar
s'aixecava la lluna solitària.
Un himne sense mots, acompassat,
li cantaven les ones en la platja.
El cel, tot llis i tot descolorit,
s'escoltava el cantar de les onades;
i la terra, enfosquint-se a poc a poc,
sense veu, sense vent i sense gales,
semblava submergir-se en el no-res,
davant del cel i el mar il·luminant-se
al bes de la lluna, a cada instant més clar,
i a la remor creixent de les onades.

VI

Comença la tardor damunt dels camps.
Al pas dels caminants, s'alcen grans vols d'aucells
en l'aire núvol i amb tristor...
Els pàmpols se fan vells:
sols als pins és eterna la verdor.

VII

Tot plegat mar i cel s'han ennegrit
i s'hi ha estès com una gran fumera:
tot era pluja i vent... I s'ha enfosquit,
i ja res ha sigut lo que abans era,
sinó un confós neguit
amb un soroll de caos...

. . . . . .

Per sobre el mar, arrossegant,
la cortina furienta se n'anava.
Fugia en un instant:
algú l'enretirava.
I ha aparegut el mar, que la rojor
de les rieres en tacava la blavor,
i tot esborronat, que panteixava
amb un panteix seguit i sord...
Tot el cel se movia i clarejava...
I una veu tendra ha dit:—Mira la mar!—
i—Ai! la mar!—
Mes la pluja s'hi espessia
altra volta. (—Ai! la mar!... Mira la mar!...—)
La riera, revolta,
s'hi eixamplava endins fins no sé on...
Ja no hi havia mar:
la terra se n'hi entrava...
I sempre aquell panteix seguit, pregon.
(Ai! la mar! i ai! la mar!...)
Pobra mar blava!

LA FAGEDA D'EN JORDÀ

Saps on és la fageda d'En Jordà?
Si vas pels volts d'Olot, amunt del pla,
trobaràs un indret verd i profond

com mai cap més n'hagis trobat al món:
un verd com d'aigua endins, profond i clar;
el verd de la fageda d'En Jordà.
El caminant, quan entra en aquest lloc,
comença a caminar-hi a poc a poc;
compta els seus passos en la gran quietud
s'atura, i no sent res, i està perdut.
Li agafa un dolç oblit de tot lo món
en el silenci d'aquell lloc profond,
i no pensa en sortir, o hi pensa en va:
és pres de la fageda d'En Jordà,
presoner del silenci i la verdor.
Oh companyia! Oh deslliurant presó!

REPRESA D'HAIDÉ I ALTRES

L'amic me deia:—En aquesta hora dolça—
(era un diumenge al caure de la tarda)—
és quan se'm torna més potenta i viva
la memòria que servo d'aquella altra.
Torna a invadir-me aquell amor d'un dia,
com si tingués davant la que el causava;
la torno a veure amb aquell gest tan propi,
la boca, els ulls movent-se-li en la cara,
i aquell mateix vestit que duia a sobre,
i el lligat dels cabells, i tot lo altre.
Torno a sentir sa veu i lo que em deia,
tornen a mi els seus mots i l'alenada,
i torno a defallir com defallia
sota l'encís de sa presència ràpida.
Per què, per què me fou tan tost represa
un cop m'havia ja sigut donada
i jo poguí conèixer-la per meva
com cap me fou ni m'ho serà cap altra?

«—Quantes,—diràs—al món, que mai has vist,
perdudes per ton cor sense recança!»
Prô aquesta l'he tinguda dintre els ulls
i una eterna enyorança m'hi ha deixada.
Quan veig una aigua que reflecta el cel
tan clarament, i la verdor dels marges,
penso en son rostre, on tot lo món hi és
tan transparent que se'n pot veure l'ànima.
Tiro una pedra a l'aigua davant meu,
que tota es torba i tremolant s'eixampla:
així son rostre, al caure-hi mon esguard,
en un pasme de goig se dilatava.
Si miro un arbre, commogut pel vent,
parpellejant en la blavor dels aires,
penso en sos ulls, parpellejant aixís
quan volia i dolia ans de parlar-me.

. . . . . .

Ara sóc com la dida d'un infant
que tot just li han tret, i en té enyorança,
i diu si no li deixarien veure
ben d'amagat que no dirà paraula.
Juga l'infant amb la finestra oberta,
corre d'ací i d'allà dintre la cambra,
fent a tots la mateixa rialleta
que tant solia fê a la qui el criava;
i allà a la reixa hi ha una cara trèmula
que contra els ferros plora i riu i calla
tot mentjant-se amb la vista la criatura,
d'aquell antic amor tan descuidada!
Aixís mon esperit està a tota hora
contemplant en l'absència la manyaga
que en té tan lluny del pensament i es gira
a tothom amb aquella bona cara.
Jo la veig que s'aixeca i que s'inclina,
i que va i ve de l'un indret a l'altre,

i es posa al llit, i dorm i es desensonya,
i està sempre de mi tan oblidada!
Mes mon sentit està en contínua vetlla
d'aquell record que dintre meu restava,
i aquelles gràcies, en son rostre juntes,
cerco disperses per tants rostres d'altres.

HAVENT SENTIT BEETHOVEN

PER MIECIO HORZOWZKY, INFANT

Has tornat a ensenyar-me la puresa.
Del tot jo no l'havia desapresa
(no del tot, criatura, no del tot);
però ara, als meus anys, la saviesa
de tornar a ésser nin, amb la riquesa
de tot lo món a dintre, jo l'he entesa
per tes mans, criatura, per ton cor.

Amb aquella innocència que el tenien,
tes mans de nin, el cor d'aquell gegant!
El gros aucell, en mans de xic infant,
debatia ses ales poderoses:
somreies retenint-lo entre tes mans...
Ha volat; i abaixant el front, commoses,
totes les dones s'han tornat formoses
i tots els homes s'han tornat germans.

1905

LA SIRENA

(FRAGMENT)

. . . . . .

Comença al cel l'eterna provatura
de la llum renaixent...

Per la terra, fosca enllà,
el xiscle ardent de la sirena impura
crida an els pobres cap a treballar.

No ets pas ben bé com la sirena antiga,
altrament cantadora; mes semblant,
quan amb ta veu d'imperiosa amiga
fas acudir la gent al teu voltant.
I, si volen fugir del teu imperi,
roden per la ciutat esmaperduts:
van pels barris dels rics sense saber-hi,
arrossegant els peus, tots desvalguts.
Les bruses la ciutat enterboleixen,
s'estenen per les vies dels palaus:
els fills de llurs suades no coneixen
i se'ls contemplen amb tristor d'esclaus.
I tu, a l'altre matí tornes irada
el teu xiscle a llançar imperiós;
mes no et reïx: la turba esgarriada
s'entossudeix en un silenci ombrós.
I calles tu a la fi; ja més no els crides:
s'aixequen albes en una gran quietud,
i en les cases dels pobres, entristides,
hi ha una mena de pau sense virtut.
En hores desusades assegut
el nin mira estranyat el pare a casa,
com si s'hagués tornat festa tot dia,
com si tot l'any fos un seguit estrany
de diumenges en sense l'alegria.

. . . . . .

PRIMER DOL

I

Crida en la nit l'infant son primer dol
perquè li han amargat la font de vida.

Arrenca un plô, en la nit, sense consol.
—¿Què has fet de la dolçor del teu pit, dida?—
Perquè avorrís el pit li han embrutat
amb la pols del sanet, tan amarganta,
i dolorosament meravellat,
el pren i el deixa, i mira, i se n'espanta.
—¿Què has fet, dida? Què has fet? Estic perdut!
Ai, braços que em teniu! Adéu-siau!
Ai, dolça tebior del pit suau,
que contra de tot mal m'eres salut!
Per què ara te'm fas avorridora?
Com ha estat això, dida? Com ha estat?...—
I es redreça l'infant desesperat...
La dida gira el rostre com traïdora.
Mes ell li pren el rostre i l'hi espia...
—Dida! Dida!... I para en sec el plor,
i una mirada d'home que es malfia
als ulls li esfulla la primera flor.

EN UNA CASA NOVA

Alçant aquestes parets heu pres entre sos caires
lo que era abans de tots: l'espai, l'ambient, la llum:
mai més lliure un aucell travessarà aquests aires
ni una llar errabonda hi aixecarà el seu fum.

Ja és teu, amo, això. Sia! I per molts anys l'esposa
hi regni coronada del riure d'un infant,
i es tanqui aquesta porta deixant la pau inclosa,
i s'obri com uns braços als tristos que hi vindran.

I vosaltres, fillada, teniu ja un niu ben vostre.
Si aneu pel món un dia, sabreu lo que això val:
recordareu el batre la pluja en aquest sostre
i com és dolça l'ombra del porxo paternal.

Juny 1910

FI D'ANY

El sol se pon emboirat
i tot lo món vermelleja:
en la boira que fumeja
mor purpúria la ciutat.
Darrera d'un vel daurat
la muntanya es transfigura:
sembla aparièncía pura,
sembla tota fantasia:
així's, en la llunyania
esfumant-se capvespral,
de real tota ideal
va tornant la vida mia.

ODA NOVA A BARCELONA

—On te'n vas Barcelona, esperit català
que has vençut la carena i has saltat ja la tanca
i te'n vas dret enfora amb tes cases disperses,
lo mateix que embriagada de tan gran llibertat?

—Veig allà el Pirineu amb ses neus somrosades,
i al davant Catalunya tota estesa als seus peus,
i me'n vaig... És l'amor qui m'empeny cap enfora,
i me'n vaig delirant amb els braços oberts.

—Oh! detura't un punt! Mira el mar, Barcelona,
com té faixa de blau fins al baix horitzó,
els poblets blanquejant tot al llarg de la costa,
que se'n van plens de sol vorejant la blavor.
I tu fuges del mar?...
—Vinc del mar i t'estimo,
i he pujat aquí dalt per mirar-lo mellor,
i me'n vaig i no em moc: sols estenc els meus braços
perquè vull Catalunya tota a dintre el meu cor.

—Altra mar veus enllà, encrespada i immòbil,
de les serres que riuen al sol dolçament:
per copsar tanta terra i tanta mar, Barcelona,
ja et caldrà un pit ben gran, amb uns braços ben ferms.
—Com més terra i més mar, i més pobles obiro,
a mesura d'amor el meu pit s'engrandeix,
i me sento una força que abans no tenia,
i sóc tan tota una altra que fins jo em desconec.

—Corre enllà, corre enllà, corre enllà, Barcelona,
que ja et cal esse' una altra per ésser la que deus;
perquè ets alta i airosa i fas molta planta,
però bé et falta encara molt més del que tens.
Ets covarda, i crudel i grollera,
Barcelona, però ets riallera
perquè tens un bell cel al damunt;
vanitosa, arrauxada i traçuda:
ets una menestrala pervinguda
que ho fa tot per punt.

Alces molts gallarets i penons i oriflames,
molts llorers, moltes palmes,
banderes a l'aire i domassos al sol,
i remous a grans crits tes espesses gentades,
per qualsevulga cosa acorruades
entorn de qualsevol.

Mes, passada l'estona i el dia i la rauxa
i el vent de disbauxa, de tot te desdius;
i abandones la via i la glòria i l'empresa,
i despulles el gran de grandesa.
I encara te'n rius.

Te presums i engavanyes alhora
amb manto de monja i vestit de senyora
i vel de la musa i floc relluent;
prô mudes de pressa, i amb gran gosadia
la musa i la nimfa i la dama i la pia

s'arrenca el postís i la veu disfressada,
i surt la marmanyera endiablada
que empaita la monja i li crema el convent...
I després el refàs més potent!

Esclata la mort de tes vies rialleres
en l'aire suau:
esclata impensada, i segura i traïdora
com altra riallada escarnidora...
Riallades de sang!
El fang dels teus carrers, oh Barcelona!
és pastat amb sang.
I tens dreta en la mar la muntanya, ai! que venja
amb son castell al cim, i amb la revenja
mes ai! en el flanc!

Tens aquesta rambla que és una hermosura...
i tens la dolçura dels teus arravals,
on, tan prop de tes vies sonores
i al mig de les boires del fum i ses marques,
camps de blat en la pau dels patriarques
maduren lentament els fruits anyals.
I allí, a quatre passes, febrosa de sobres,
més ampla que l'altra, la Rambla dels pobres
tremola en la fosca ses llums infernals.

Prô ni el baf ni la pols de tos llots i desferres,
ni els pals i filferres
que t'armen a sobre la gran teranyina,
ni el fumar de tes mil xemeneies,
ni el flam de les teies
que mou la discòrdia i abranden l'incendi,
són bastants a posar vilipendi
an àquest cel que tens tan dolç i blau
que tot s'ho empassa i resol i canvia,
i ho torna en oblit i consol i alegria:

mil cops la perdesses,
mil cops més tornaria a tu la pau.
A la part de Llevant, místic exemple,
com una flor gegant floreix un temple
meravellat d'haver nascut aquí,
entremig d'una gent tan sorruda i dolenta,
que se'n riu i flestoma i es baralla i s'esventa
contra tot lo humà i lo diví.
Mes, en mig la misèria i la ràbia i fumera,
el temple (tantseval!) s'alça i prospera
esperant uns fidels que han de venir.

Tal com ets, tal te vull, ciutat mala:
és com un mal donat, de tu s'exhala:
que ets vana i coquina i traïdora i grollera,
que ens fa abaixâ el rostre
Barcelona! i amb tos pecats, nostra! nostra!
Barcelona nostra! la gran encisera!

EL COMTE ARNAU

LA FI DEL COMTE ARNAU

ARNAU

—La terrenal via infinita
deixeu-me córrer ben fidel.
Mireu que us porto la collita:
«Pare nostre que estau en lo Cel».
Só com un cep amb molta fruita
que es dobla al pes de sa dolçor:
no em veremeu, que encara en lluita
vaig aprenent la llei d'amor.
Porto en mi els fills i gent estranya,

porto l'aimada sobre el cor;
i la muller, que m'acompanya,
me canta el cant de vida i mort.
Per l'encontrada més obscura
de tant de pes vaig carregat:
sento al damunt com me madura
l'amor degut i no pagat.

ADALAISA

—Qui semblant fruit arribi a heure,
li amargarà el mateix que fel:
amor que es paga com un deure,
ni grat te'n sento, queda-te'l!
Que trist amor! Quina altra cosa
la generosa voluntat
que salta el marge i la resclosa
com un torrent que ve sobtat!
Ai! No era aquesta, no era aquesta
la que m'havies tu promès
per dur-me al món com a una festa
i corre-hi sempre i sempre més?

ARNAU

—Corro de nit, corro de dia;
veig a tothom, no em veu ningú:
veig l'esperit que a dintre els nia
i com treballa en cada u.
Els veig, la cara somniosa
del son terrer, que es van alçant;
sento la veu misteriosa
que els va cridant, que els va cridant.
De tant en tant paren l'orella:
no saben què és; miren entorn;
veuen la terra que és tan bella
i mig rient baixen el front.

Mes han de fer ben tost per viure:
el dia és curt, la feina és gran...
I van perdent aquell mig-riure:
els uns del tot, altres no tant.
Jo passo entre ells sense fer nombre
ni entre els vivents ni entre els esprîts,
com un ensomni, com una ombra,
com un despert entre adormits.

LA MULLER

—En el bon temps, a casa nostra,
jo feia igual que ara fas tu:
tu sota el cel, jo sota un sostre:
per a una mare tot és u.
Quan els infants i les criades
eren dormits, ja de nit gran,
jo recorria les estades
com un fantasma vigilant.
Jo veia els somnis i figures
volar damunt dels fronts dormits;
tocava el rostre a les criatures
per si eren freds o bé enardits.
Veia en llur jaç a les serventes
(el de la dida vora el bres)
en positures diferentes,
i en llur son encara més.
Hi havia aquella forta Assumpta
(que terres lluny era el marit)
que s'adormia cella junta
i amb una mà damunt del pit.
Després, aquella joveneta
que era un xic rossa i tan humil,
tenia sempre una rialleta
i entorn del cap el braç gentil.
Però les altres, aplanades,

pel gros treball de tot lo jorn,
boca terroses o badades,
eren com mortes a l'entorn.
I, per la casa tenebrosa
tornant al nostre llit retret,
m'hi esmunyia silenciosa,
vetllant encara ton son inquiet.

ARNAU

Ditxosa tu, que així visqueres
rica d'amor, muller lleial,
i per l'amor de mil maneres
dintre la vida universal!
Mes... ai de mi! jo que vivia
per mi tot sol i els meus delits,
i ara, mort-viu, haig de fer via
com un despert entre adormits!

LA MULLER

—Ara ho veieu, les nostres filles,
com no éreu filles de l'amor!...

LES FILLES

—«Fills i filles, llops i guilles»,
solíeu dir, pare i senyor.

ELS MOSSOS

—També ens en dèieu de ben grosses
mentre ens robàveu les suors.

ARNAU

—«Mossos i mosses, alans i gosses»

fou de mes dites la mellor.

. . . . . .

. . . . . .

Totes les veus de la terra
se fan sentî an el Comte Arnau,
li van movent eterna guerra
per els camins de la gran pau.
Són com a mar esvalotada
que de molt lluny se fa present
amb la clamor de ses onades
tota la nit en gran turment;
són com el vent de les altures
que d'un sol crit omple l'espai;
són com el plor de les criatures,
que no té fi ni en tindrà mai;
són el Dolor, rei de la terra,
que en tot pit d'home es fa sentir.....
El Comte Arnau se desespera,
perquè vol dir-lo i no el sap dir.

Però l'esposa fila i canta,
dalt a mig aire del cel blau.
El Comte Arnau tot s'hi decanta
per si la sent cantar suau.
Mes a sa veu altra es conlliga
que mai s'hi havia conlligat...
que va cantant la cançó antiga
amb una nova pietat.
És una veu encara viva.
No ve del cel, ni ve dels llims:
ve de la terra, tan festiva,
amb verd als camps i amb sol als cims.
En un pendís de la muntanya
hi ha una pastora de l'ull blau
que, tot cantant la cançó estranya,
se'l va estimant, el Comte Arnau.

Un campanar sona en l'altura;
les gents se mouen pels sembrats;
esquellejant salta i pastura
l'escampadissa dels ramats...
I la pastora enamorada
canta que canta la cançó:
li ha mudat tota la tonada
i ha redimit el pecador.
Que des de que ella l'ha cantada
amb altra veu, amb altre acord,
ja no hi ha *ànima damnada*...
La cançó ha mort, la cançó ha mort.
Seguiu el pla, seguiu la serra,
vila i poblat, per on vulgueu:
la cançó és fora de la terra
i ja mai més la sentireu.
Alguns diran que la sentiren;
altres ni en tenen cap record;
quins l'oblidaren, quins ni l'oïren...
La cançó ha mort, la cançó ha mort.
Jo, d'una vella ja afollada
pel pes dels anys, la vaig sentir
ja sense to, a glops, trencada...
I aquella vella es va morir.
Cantant, cantant, nasqué la infàmia,
i descantant, la redempció:
el Comte Arnau tenia l'ànima
a la mercè d'una cançó.
Lo que la mort tanca i captiva,
sols per la vida és deslliurat:
basta una noia amb la veu viva
per redimir la humanitat.

Si el món ja és tan formós, Senyor, si es mira
amb la pau vostra a dintre de l'ull nostre,
què més ens podeu dâ en una altra vida?

Perxò estic tan gelós dels ulls, i el rostre,
i el cos que m'heu donat, Senyor, i el cor
que s'hi mou sempre... i temo tant la mort!

Amb quins altres sentits me'l fareu veure
aquest cel blau damunt de les muntanyes,
i el mar immens, i el sol que pertot brilla?
Deu-me en aquests sentits l'eterna pau
i no voldré més cel que aquest cel blau.
Aquell que a cap moment li digué «—Atura't»
sinó al mateix que li dugué la mort,
jo no l'entenc, Senyor; jo, que voldria
aturar tants moments de cada dia
per fê'ls eterns a dintre del meu cor!...
O és que aquest «fê etern» és ja la mort?
Mes llavores, la vida, què seria?
Fóra l'ombra només del temps que passa,
la il·lusió del lluny i de l'a prop,
i el compte de lo molt, i el poc, i el massa,
enganyador, perquè ja tot ho és tot?

Tant se val! Aquest món, sia com sia,
tan divers, tan extens, tan temporal;
aquesta terra, amb tot lo que s'hi cria,
és ma pàtria, Senyor: i no podria
ésser també una pàtria celestial?
Home só i és humana ma mesura
per tot quant puga creure i esperar:
si ma fe i ma esperança aquí s'atura
me'n fareu una culpa més enllà?
Més enllà veig el cel i les estrelles,

i encara allí voldria ésser-hi hom:
si heu fet les coses a mos ulls tan belles,
si heu fet mos ulls i mos sentits per elles,
per què aclucà'ls cercant un altre *com*?
Si per mi com aquest no n'hi haurà cap!
Ja ho sé que sou, Senyor; prô on sou, qui ho sap?
Tot lo que veig se vos assembla en mi...
Deixeu-me creure, doncs, que sou aquí.
I quan vinga aquella hora de temença
en què s'acluquin aquests ulls humans,
obriu-me'n, Senyô, uns altres de més grans
per contemplar la vostra faç immensa.
Sia'm la mort una major naixença!

ALTRES VISTES AL MAR [1]

Oh vall xica de Caldetes
tan plena de rossinyols!

La mar és una flor molt olorosa.

Ara sembleu flors del mar,
veles que sortiu enfora
a l'hora que el sol se pon
i el mar té un color de rosa.

Caldetes, 1907

—

Avui el mar té vint-i-vuit colors,
i tot està revolt, el cel i l'aigua:
el cel, brillant i blau; el vent, furiós,
hi escotona els núvols i els empaita.
Fa voleiar banderes i blancors,
retorç i esbulla els arbres amb gran sanya:
tot són crits i soroll i lluentors,
amb un fresseig i un bellugueig que espanta.

Caldetes, 1909.

—

(1) Les poesies següents no van incloses en els volums que Joan Maragall publicà en vida.

Al mar, tot el commou, tot el renova,
l'assombra un núvol, un raig de sol l'alegra,
per un no-res que prop o lluny se'l mira
muda el color com verge vergonyosa.

—

Mar d'acer de cap al tard,
delícia de la mirada;
bé em fineixes la jornada—bella i plena.
Déu del mar
grans mercès de la jornada
tan serena!

—

Mar blau, adéu.
Muntanyes amansides
que per damunt hi corre el vent suau;
campanes de viletes escondides
que tantes hores m'heu tocat en pau:
adéu-siau.

Caldetes, 1907.

—

A BLANES EN SA FESTA

Del cim de les muntanyes on me trob
davalla al mar un bon desig de festa.
Tot està mut i immòbil aquí dalt
i és tota inquietud la mar brunzenta.

Així's per vostra festa, gent del mar,
vos trameto un alè de la pau meva;
poseu-lo en mig del bull del vostre goig,
i veureu com la festa temperada
encara en torna bella.

Cauterets, juliol 1906.

Floriu, floriu, ginesteres,
dalt dels monts, davant del mar;
enceneu's-e com fogueres
al sagrat de cada llar.

Les fogueres catalanes
ja flamegen dalt del cim:
són les flames sobiranes
d'aquell foc que tots tenim.

Per la costa a grans esteses
tot el ginestar fa llum:
les candeles són enceses
totes flaire i sense fum.

Una llum que llença flaire
des dels monts avall al mar,
i de l'aire en fa el nostre aire
que és tan bo de respirar.

En la flor de la ginesta
Catalunya m'ha parlat,
m'ha parlat de la gran festa
de la nostra llibertat.

DE LES MUNTANYES

Jo no sé lo que teniu
que us estimi tant, muntanyes.

NOTA D'ÀLBUM

Torno de la dolçor de les muntanyes
i de veure el mar blau de dalt dels cims:
tot era ple de llum i d'alegria;
pels plans brillaven tremolant els rius.
Tot era prop i lluny, i tot tenia
com una resplendor d'eternitat;
aquell repòs que l'ànima somnia
per quan aquest camí s'haurà acabat.

—

Un dia de sol és cosa bona
veure al volt de l'esguard per l'encontrada
de dalt del mur més alt de Barcelona
la plana del Vallès tota torrada.

—

Ai! caminet, caminet,
ai! caminet de muntanya
tot carregat de sentors,
dret per la costa solana

no tens més ombra que els pins
ni més flor que l'argelaga.

—

A la llum del sol de Déu,
brillaven al lluny formoses
unes muntanyes blavoses
totes clapades de neu.

—

De les serres sobiranes
m'ha corprès altre cop la majestat,
l'estesa immobilitat
dels grans plans que hi ha dalt de les muntanyes.

Pic de Costabona, 1901.

BOSCOS DE VALLVIDRERA

Ai, boscos de Vallvidrera!
quines sentors m'heu donat!
Tenia el mar al darrera
i al davant el Montserrat,
i als peus els llocs del poeta
que ja és a l'eternitat.
Més enllà d'altres carenes,
el Pirineu, tot nevat,
i aquell dolç país de França
que deu sê a l'altre costat...
Ai, boscos de Vallvidrera!
quines sentors m'heu donat!
Tot baixant per la drecera
he vist un arbre rosat:
ametller que presumies,
un altre se t'ha avançat.

—De massa matiner que era
ara em veus tan despullat:
les glaçades d'aquests dies
totes les flors m'han llevat;
prô encara en tinc unes quantes:
mira'm de l'altre costat.
—Ara veig que no tens culpa:
ametller, que Déu te guard,
que sens tu la bona nova
no m'ho hauria semblat.

AL CIM

El sol se n'anava
quan jo hi he arribat.
La copa dels pins ja era negra,
prô el tronc tot daurat.

El cim, tot vermell del sol, que es ponia
una mica a ponent del Montserrat;
i la muntanya santa resplendia
d'un encès morat.

Mes el sol ha tombat la carena
i tot s'ha apagat.

He baixat. Per la terra enfosquida
no restava ni un rastre de sol;
i al bell fons de la Vil·la Joana
començava a cantâ un rossinyol.

6-VI-1910.

LA CASCADA DE LUTOUR

¿Veus, endins la selva obscura,
una tofa de blancura
bellugant-se entre els avets?
Ella és, que va atansant-se
ella és, que ve posant-se
sos penjolls i collarets.
Mira-la com ja s'avança.
¿No la veus que ve, que dansa
tota nua, tota blanca,
tota sola entre els avets?
Ja és aquí; i s'adreça al caire
del penyal i es llença al fons:
la corona li va en l'aire
collarets de caire en caire
desgranant-se a rodalons.
I ella canta i salta i grua
per damunt la roca crua;
tota blanca, tota nua,
tota escuma avall al fons.
Ja és al fons i estira els braços,
i després obre els ulls verds.
Mira al cel. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Salta, filla; canta, canta.
Tu no saps, ni sabràs mai,
com t'assembles, oh cascada!,
a una flor ben esclatada,
a una nit molt estelada,
a una dona molt amada
i al meu cor en son esplai.

Cauterets, 1-VIII-1911.

A UN TORRENT

Quantes voltes, oh torrent!
bo i mirant-te fit a fit
he volgut de ton brogit
entendre el mal sense accent!
Quantes voltes responent
a ta veu que m'eixordava
jo també amb afany cridava!
Què en treia jo? I tu què en treies?
Ni jo entenia el que em deies
ni tu el que jo et contava.

—

Volàvem sobre els ferros de la febrosa via.
Ardent igual que un hèroe el jorn d'estiu moria.
Entre el fullatge immòbil que el sol ponent daura-
el dolç país de França fugia i s'allunyava. [va

20-XII-1914.

HIMNES I CANTS PATRIÒTICS

LA NOSTRA BANDERA

Alcem els cors, que ja tenim bandera
enarborada sota el nostre cel.
En nostres mans ha nat com rosa vera,
la flô en l'espai, prô en nostre pit l'arrel.

Els bells colors ha desplegat en l'aire;
l'amor hi lluu en l'or barrat de sang;
escampa arreu la poderosa flaire
amb què reneix un poble fort i franc.

Agermanats per ella en pau i en guerra
marxem contents per viure i per morir.
Santa és ta causa, catalana terra;
bell és el seny en què ha volgut florir.

Oh, Catalunya! nostra mare aimada.
Viurem fidels al seny del teu amor.
Si cal morir servant la flor sagrada,
caurem contents bo i estrenyent-la al cor.

1903

A VALÈNCIA EN FESTA

València en festa, oh tu, dolça germana,
t'escaurà la mirada pensativa
un moment entremig de tantes gales.

Recorda't de qui ets i quant podries
si se't complissin totes les promeses
que dins del teu terrer fecond palpiten.

Mira al teu camp i et sentiràs potenta,
mira't al mar i t'hi veuràs bonica,
escolta de la part de Catalunya
i sentiràs una gran veu que et crida
amb la parla que és ta mateixa parla,
més eixuta prô molt amorosida.

No sents el crit? «València—diu—València!
desensonya't del son que et té captiva,
que si per llei d'amor la Ibèria és una,
per la llei del parlar és una i trina.»

HIMNE A LA SENYERA

(DE L'ORFEÓ CATALUNYA, DE CASSÀ DE LA SELVA)

Oïu els cants que duem als llavis:
del sant treball sortim cantant
tot remembrant cançons dels avis,
i l'avenir també és un cant.

És bell repòs, repòs que canta
sentint la força retornar;
l'ànima, en tant, s'alça onejanta
entre el passat i el que vindrà.

Cantem a Déu que ens dóna vida,
cantem la pàtria en gestes grans,

cantem l'amor que a tots ens crida
a unir les veus com bons germans.

Al bell damunt de la renglera
Déu, pàtria, amor plegats hi són:
Heus-e-la aquí, nostra senyera,
ella ens durà cantant pel món.

Juny 1904.

HIMNE DE L'ARBRE FRUITER

Cantem plantant, plantem cantant,
que tot és vida.
Els bons plançons, amb uns bons cants,
fan més florida.

En terra l'hem clos.
Au! Fes-t'hi ben gros.
Arbre, cuita, cuita!
Els cants són les flors,
els fets són la fruita.
Donem-li el bon jorn,
dansem-li a l'entorn:
alça! Aire, aire!
El seu bon retorn
no pot trigar gaire.

Ai, quina verdor!
Ai, quina abundor!
Mira! mira! mira!
Tot ell és dolçor
i el vent hi sospira.
Com ell, bons germans,
creixem forts i sans.
Pluja, sol, davalla!

Els xics se fan grans.
Amunt, jovenalla!

Cantem plantant, plantem cantant,
que tot és vida.
Els bons plançons, amb uns bons cants,
fan més florida.

1905

EXPEDICIÓ DE CATALANS A ORIENT

Arreu cercant guerres—sis mil catalans
se'n van cap a Grècia—a on no aniran?
Salvaran imperis—n'enderrocaran;
entre ells faran guerra—si amb altres no en fan,
i a bots i a empentes—la Grècia espantant,
fins dalt de l'Acròpolis—pendó plantaran.

ELS FOCS D'AQUEST SANT JOAN

Ja les podeu fer ben altes,
les fogueres aquest any:
cal que brillin lluny i es vegin
els focs d'aquest Sant Joan.

Cal que es vegin de València,
de Ponent i de Llevant...
i en fareu també en la Serra
perquè els vegin més enllà.

Que la terra està revolta
sota el peu dels occitans,

i convé que se'n recordin,
de l'antiga germandat.

Des que fou esquarterada
no s'havia vist pas mai
redreçar-se alhora els trossos
cadascú pel seu costat.

Miracle! gent d'Occitània
l'esprît d'Oc s'ha despertat!
Tots la passarem en vetlla,
eixa nit de Sant Joan.

Tots la passarem en vetlla
al voltant dels focs més alts,
perquè es parlin uns amb altres
com llengües de l'Esperit Sant.

Parlaran de serra en serra,
i de la més alta als plans...
Pirineu, si resplendisses
tot encès de mar a mar,
remembrant als fills en vetlla
les memòries del passat,
les fiances del pervindre
i els misteris d'eix atzar
que fa que els fills d'una mare,
que els homes d'un sol parlar
tinguen els braços en l'aire
tots alhora bracejant;
i el crit d'una sola llengua
s'alci dels llocs més distants
omplint els aires encesos
d'un clamor de Llibertat!

Juny 1907.

CANT DE LA BANDERA

Jo só la flor d'aquella primavera
que els pobles fa reviure i reverdir.
Jo tinc tota la saba de la terra;
tota la llum del cel reflecta en mi.

Els meus colors són vius; la meva flaire
és la sentor de pàtria i llibertat:
forta em desplego retronant en l'aire,
gala en la pau i fúria en el combat.

Porteu-me alta i aixequeu-me dreta
al damunt vostre i marxant sempre avant,
i al vostre cor teniu-me ben estreta,
que el vent és fort i Catalunya és gran.

26-VII-1907.

HIMNE IBÈRIC

I

Cantàbria! som tos braus mariners
cantant en mig les tempestats:
la terra és gran, el mar ho és més,
i terra i mar són encrespats.
La nostra vida és lluita,
el nostre cor és fort,
ningú ha pogut tos fills domar:
només la mort, només la mort,
la neu dels cims, el fons del mar.

II

La dolça Lusitània—a vora del mar gran,
les ones veu com vénen—i els astres com se'n van;

somnia mons que brollen—i mons que ja han fugit.
Li van naixent els sommis—de cara a l'infinit.
Perxò està trista—però amb dolor:
Lusitània! Lusitània!
Esperança... amor...

III

De les platges africanes
ha vingut la gran cremor,
i els jardins d'Andalusia
han florit amb passió.
Flor vermella en cabell negre
ulls de foc i cos suau,
ets la terra de les danses
perfilant-se en el cel blau.
Canta, canta Andalusia,
el teu gran esllanguiment,
i en el vi de tes collites
do'm a beure el sol ardent.

IV

Al crit de la tramuntana,—ballem la sardana
a vora el mar blau:
davant la neu del Pirineu
sentint llunyans—uns altres cants...
Cap viu! Catalans,
s'anuncia el gran esdevenir.
Vindrà pels cims—vindrà pel mar:
a tot arreu hem d'acudir
a punt per viure i per morir,
per greu sofrir... per triomfar!

V

UNA VEU

Sola, sola en mig dels camps,
terra endins, ampla és Castella.
I està trista, que sols ella
no pot veure els mars llunyans.
Parleu-li del mar, germans!

VI

El mar és gran, i es mou, i brilla i canta,
dessota els vents bramant en fort combat,
és una immensa lluita ressonanta,
és un etern daler de llibertat.

Guaitant al mar els ulls més llum demanen,
bevent sos vents els pits se tornen braus;
anant al mar els homes s'agermanen,
venint del mar mai més seran esclaus.

Terra entre mars, Ibèria, mare aimada,
tots els teus fills te fem la gran cançó.
En cada platja fa son cant l'onada
mes terra endins se sent un sol ressò,

que de l'un cap a l'altre a amor convida
i es va tornant un cant de germanor;
Ibèria! Ibèria! et ve dels mars la vida,
Ibèria! Ibèria! dóna als mars l'amor.

1906.

ENDRECES I FULLES D'ÀLBUM

A FRANCESC VINYES

Altra vegada feu la festa
de la virtut que aneu cobrant:
mes vostra tasca no està llesta:
sempre teniu feina al davant.
Sempre teniu quelcom que espera,
quelcom més gran per assolir;
sempre teniu gent al darrera
per desvetllar i fer seguir.
Sou com els arbres: cada anyada
porten el fruit que poden dar;
mes la collita un cop llevada
tornen de nou a començar.
Així vosaltres. No us espanti
una malura o un any mesquí,
ni la ventada que us decanti
ni si de set heu de patir.
Lo que ha torçat la llevantada
ho adreçarà el bon vent mestral,
i com més forta calorada
més s'infla el núvol tardoral.
Fills de Moià, bona esperança!
jo us dic que l'hora ha d'arribar
que Catalunya, en pes, alçant-se,
cridant-vos «Glòria» us seguirà.

A EN MANUEL ROCAMORA, PER LES SEVES «*POLIDESES*»

Tot just el tinc a casa,
el llibre que m'has dat
i ja els nens i les nenes
se n'han apoderat.
Està molt bé, teniu-lo—
jo els dic—però amb bons fins;
preneu-lo bé per fora
prô encara més per dins.
És ple de saviesa
i és ple de gran bondat:
i és la penyora d'una
dolcíssima amistat.

8 juliol 1911.

EN EL «*CANÇONER*» D'EN JOSEP PIJOAN

Aquest és el bell sojorn de pau,
amic que vas pel món, tan enfebrat:
per damunt dels volers que et fan esclau,
és aquesta la teva llibertat.

En la suprema esfera d'eix delit
nos trobàrem tu i jo un jorn benaurat,
i ja mai més no ens hem descompartit.

Doncs en eix llibre on t'hi veurà tothom
deixa'm posar mon cap damunt ton pit,
deixa'm posar mon nom damunt ton nom.

1905.

Al matí el ram d'anit encara encès
amb noves flors m'han enjoiat el dia.
Poeta, grans mercès,
a vós i a vostra dolça companyia.

NOTES D'ÀLBUM

A C. J.

Avui és Sant Jordi—és dia de flors,
diada de roses,—que ja s'han desclòs.

Voldria fixar-ne—aquí el gran perfum
i omplî aquesta plana—d'olors i de llum.

Seria en memòria—del jorn senyalat
que jo en cosa teva—mon nom he posat.

Tu pots assolir-lo:—somriu al llegí'l
i tota la fulla—s'omplirà d'abril.

23 d'abril 1895.

EN EL PRIMER FULL D'UN ÀLBUM

Oh! llibre de l'amic, omple't d'aromes
que el pit li embaumin anhelant de vida,
omple't d'enhorabones de ventura
i de consols per a les hores tristes:
per a tots els moments, de fortalesa.

Sies el tornaveu dels seus amors
i mirall de les coses estimades.
Sols mans amigues posin-se en tos fulls,

i quan ton senyor hi giri els ulls
els alci més serens davant la vida.
Llibre, sies-li escut, llança i corona.

AL LLIBRE EN BLANC DE.....

Sia el nom de la santa poesia
al teu capçal: paraula sobirana
que atregui damunt teu i en cada plana
la llum del verb vibrant en harmonia.

Àngel posat davant la porta et sia
tal paraula: severa guardiana
que deturi a tota altra impura o vana
i et guard tant de buidor com de falsia.

I ara vés a la sort que t'és promesa;
torna a les nobles mans de ta senyora,
i cada volta puguis retornar-hi

essent-li, en quant a Amor, forta penyora,
i dolça font, en quant a Saviesa,
i en quant a Santedat, reliquiari.

A LA REINA (1)

Quin aplec de flors que has fet
aquest any, sent reina d'elles!
Tu les trobes totes belles,
fins la més humil que es bada,
perquè les d'eixa vegada
tenen un aroma estrany...

(1) En l'àlbum de què feren present a Na Maria Oller i Rabassa, Reina dels Jocs Florals de Barcelona, els poetes premiats aquell any, 1897.

No en veuràs cap de marcida:
són més que flors de tot l'any,
són flors de tota la vida.

EN L'ÀLBUM DE LA SENYORETA MARIA PELLA

Oh llibre! Sense veure els ulls i l'aire
de la que et posseeix, esmaperdut
provo de fer-li en tu gentil salut;
mes sense els ulls i l'aire no en sé gaire.

Saludo en tu una ombra inconeguda
que no deu esse' una ombra, certament.
Oh! qui pogués mirâ el rostre vivent
de la verge que t'és tan coneguda!

Donzella, jo et saludo, tant se val,
com a esprît que ara vola pel meu aire.
Els àngels saludem sens veure'ls gaire:
doncs tu per mi ets quelcom d'angelical.

—

Com un test a la finestra,
poses aquest llibre al ras,
perquè es vagi omplint d'aromes
i de colors i de cants.

Se t'hi desclouen poncelles
una o altra cada dia.
Avui s'hi desclou aquesta:
una més... ja fa alegria.

Dels rosers amb alegria,
en el primer que floria
s'ha obert la primera flor:
doncs, per fer-te cortesia,
què millor?

Mes la flor no escau al llibre
ni el llibre escau a la flor;
prô t'hi deixo l'alegria
de quan he vist que floria:
què millor?

BRINDIS

ALS FELIBRES PROVENÇALS

(En el cinquantenari del Felibrige. — 1904.)

Germans grans: vostra festa m'enamora
i el meu cor alça el vol i sé n'hi va.
Al raig del sol de maig, triomfadora,
la vostra copa santa veig brillar.

Oh! pogués amb vosaltres beure en ella
el glop ardent i dolç del vi pairal,
per a cantar una cançó novella
embriagada del regust terral!

Jo sent d'aquí la llengua d'oc que canta
en el bull remorós del vostre vi;
tota ella en vibra, vostra copa santa,
prenyada de cançons que han de florir.

Les cançons floriran en vostres llavis:
un maig dintre del maig serà el convit;
i, al raig del sol que us el farà aclarit,
hi sentireu dansar l'ombra dels avis.

Germans: quan brindareu per la nació,
penseu en els germans de Catalunya:
pareu l'orella envers la terra llunya,
i oireu nostres crits com un ressò.

Perquè heu sabut amb dignitat
anâ a cercar la poesia
dintre d'un verb emmanllevat
havent-ne pròpia correntia,
vos ens posem tots al costat
amb tal de veure si ens pendria
la vostra santa humilitat.

La poesia s'ha enternit
del tracte vostre temerós,
i an-e l'humil ha concedit
allò que nega a l'orgullós:
tota sa gràcia us ha rendit,
i les llunyanes resplendors
en vostre verb han resplendit.

Al català, que tots aimem,
d'aquesta llum heu fet ofrena;
perxò nosaltres, que el volem
amb lluïssors de tota mena,
ara a l'entorn tots vos estem
perquè la copa en què bevem
de vostra llum se'ns torni plena.

19-XI-1910.

A EN JOSEP CLARÀ

Amics: és hora de que, veire en mà,
li fem l'ofrena i li retem lloança
an aquest nostre escotorit germà
que ens és tornat d'aquella dolça França.

Quan ell partí amb el raig de sol al front,
encar' dormien en la fosca entranya

de dur massís, les formes que ara són,
llur son de pedra al flanc de la muntanya.

I ell les anà una a una desvetllant:
desemboirà amb mans fortes i amoroses
el llim de pedra tot al llur voltant;
i elles aparegueren somnioses
amb el somrís que, arreu on naixent van,
tenen, les coses, de sentí's formoses.

Són germanes d'aquelles immortals
filles del nostre mar a l'altra banda;
mes d'aquell temps no oïren els senyals
i perderen llavors la dolça tanda.

I ara, a la veu del nostre evocador,
s'han alçat a la llum, i se les troba
amb aquella mateixa serenor
del geni antic, prô amb una tendror nova.

Ell les ha dutes com a exemple aquí
del sol possible d'un reviure noble.
Amb elles sembla havè'ns vingut a dir:
—Catalunya: assemblar-te'ls-hi o morir!—
Germà: has sigut profeta pel teu poble.

Juny 1911.

INTERMEZZO

AMORS

Quants amors abandonats
a les vores dels camins
van llançant desesperats
llurs aromes pels confins!
S'escampen als quatre vents
les aromes, mes ja en va:
sols dels anants i vinents
algun s'hi encantarà...
Prô aquell qui les féu venir,
l'únic pel qui es fan sentir,
mai més no les sentirà.

1907.

A DUES VIOLES MARCIDES

Vosaltres vos heu bressat
en lo pit d'una donzella;
després a mi heu arribat,
i al mirà-us lo cor me bat
perquè em feu pensar en ella.

Éreu fresques i flairoses;
ara seques i marcides:

tost en pols morireu foses,
no del viure penedides,
perquè haveu sigut ditxoses.

Mes jo moriré migrat,
sens lo record d'un bon dia,
sens ma testa haver bressat
en lo pit que heu embaumat
de la verge que us tenia.

1891.

PER LA LOLA DE «LA FIGUERA»

Aquelles flors que em vas dar
tot el camí van fer olor.
I així's que vaig arribar
en aigua les vaig posar
per donà'ls-hi més frescor.

I encara dies i dies
m'han fet recordar de tu,
de quan a l'hort les collies,
de quan en pom les guarnies
i de quan me les vas dur.

Ara les flors ja han passat
mes el record ha restat,
entorn meu com una flaire.
I tu del goig que m'has dat,
te n'has enrecordat gaire?

1905

—Ja no em plau ni el dansar ni l'alegria
perquè qui m'ha de veure ja no em veu.
¿On són aquells ullets que em perseguien
i no em deixaven tot lo dia arreu,
que jo em sentia tan acompanyada
com si ja no visqués sola per mi,
com si la meva vida fos doblada
i tot lo meu tingués un segon fi?
I, perxò jo em polia i m'esmerava
i sabia del cert que no era en va,
que tot mon resplendor s'aprofitava
perquè hi havia algú que em contemplava
tenint-me com un sant en un altar.
Mes, ara, què en treuré d'ésser bonica
si he perdut mon mirall de bonicor?
Més d'un esguard en mon esguard se fica,
prô amb altra ardència, que amb aquella no.
Aquella era una ardència de puresa
que feia una gran llum sense cremor.
Ara conec com he sigut aimada
per lo que enyoro els ulls de l'aimador.—

—

Com una flor, sempre més
el teu amor en ma vida
hi ha deixat una fragància
que ja no em serà esvaïda.
Com una flor, sempre més
el teu amor en ma vida.

Ves qui t'ho havia de dir,
cara fresca i colorada,
per un breu instant d'amor
tota ma vida enflairada.

Ves qui t'ho havia de dir,
cara fresca i colorada.

Jo porto el teu pensament
com al front una corona
que m'ombreja bellament:
ningú sap l'encantament,
prô tot lo món se n'adona.
Jo porto el teu pensament
com al front una corona.

Hauré de fê un gran sospir
per emportar-me les aures
d'aquest cel a dintre el pit.
Ai, sol! que els cabells li daures.
Hauré de fê un gran sospir.

I ara adéu... El somni meu
mai més tornarà a florir.
Ara adéu... però no adéu,
lo mellor teu resta en mi.
Ara adéu... però no adéu...

—

Quan me desvetllo a la nit
a tu va el meu pensament,
oh! criatura innocent
que em tens en tan gran oblit.

L'estelada de la nit
va rodant pel firmament;
a tu va el meu pensament
en el silenci infinit.

Sia el teu son benaït
i el teu oblit igualment,
i sia el meu pensament
llàntia ardent sola en la nit.

—

* * *

Nodreix l'amor de pensaments i absència,
i així treurà meravellosa flor;
menysprea el pas de tota complacència
que no et vinga per via del dolor.
No esperis altre do que el de tes llàgrimes
ni vulles més consol que els teus sospirs:
la paraula millor la tens a l'ànima,
i el bes més dolç te'l daren els zefirs.
Mai seria l'aimada en sa presència
com és ara en la teva adoració.
Nodreix l'amor de pensaments i absència,
i així treurà meravellosa flor.

Cauterets, 26-VII-1911.

FANTASIES

L'EMPORDÀ

Cap a la part del Pirineu,
vora els serrats i a ran del mar,
s'obre una plana riallera:
és l'Empordà.

Digueu, companys, per on hi aneu?
digueu, companys, per on s'hi va?
—Tot és camí, tot és drecera,
si ens dem la mà.

Salut! noble Empordà!
Salut! palau del vent!
Portem el cor content,
i una cançó.

Pels aires s'alçarà;
pels cors penetrarà,
penyora s'nirà fent
de germanor.
—Una cançó!

A dalt de la muntanya hi ha un pastor;
a dintre de la mar hi ha una sirena:
ell canta al dematí que el sol hi és bo,
ella canta a les nits de lluna plena.

Ella canta:—Pastor, me fas neguit.—
canta el pastor: —Me fas neguit, sirena.—
—Si sabesses el mar com és bonic!
—Si sabesses la llum de la carena!

—Si hi baixesses series mon marit.
—Si hi pugesses ma joia fóra plena.
—Si sabesses el mar com és bonic!
—Si sabesses la llum de la carena!

La sirena se féu un xic ençà,
i un xic ençà el pastor de la muntanya,
fins que es trobaren al bell mig del pla,
i de l'amor plantaren la cabanya...
Fou l'Empordà.

RÊVERIE

El sol ponent que ja no es veia
encenia els castells de núvols negres
que hi havia sobre el mar...
Com, aleshores,
va entrar-me aquell estrany desig d'anarme'n
mar a través, a la ventura
de temps de tota mena: fugir, sols,
veure altres coses i mudar de clima
i anâ a lo nou...
Les nits en la coberta
oint onades i mirant estrelles,
i la tristesa de la solitud.
Després la joia d'acostar-se a terra
i trobâ un món tot nou, i altres mirades
en altres ulls, i una alegria nova
i un tràfec diferent... Veure molts barcos
en un port gran tot ple de llum i estrèpit,

i vestida la gent de coloraines,
i movedissa com de formiguer.
I jo ésser fort: sê un capità de barco
qui mana reposat al bat del sol
i tothom se l'estima perquè el tem...
Ai! quantes vides que voldria viure
aquestes tardes de repòs que em dónes,
sort casolana... Torno a sê a setze anys?

—

Oh! tu, port de Barcelona,
bé n'estaves d'ufanós
quan volgué conquistar Tunis
Carles Quint Emperador.
Vessaves les naus a centes
fins al més llunyà horitzó,
vessaves armes i prínceps
i colors al vent i al sol.

AL PAS DE L'ANY

DIMECRES DE CENDRA

Oh, Dimecres de Cendra que estens
tes boires rosades
damunt la ciutat dels meus pensaments,
com damunt de l'altra de vies poblades!
En aquesta alguns raigs somrients
del sol de febrer
posen alegria.
Mes boires somriuen, passades també
d'un raig de poesia.

És aquell etern tornâ a començar,
és la joventut sempre renovada.
De dins la boirina del massa pensar
salta una paraula
tota il·luminada
amb un sentit nou: la boira es desfà,
tot el pensament reprèn arrencada;
aquesta paraula un dia et pendrà
a tu, també a tu, veient-la estampada;
i a tos ulls sorpresos també brillarà
en aquell moment com tot just creada.
Seré jo que hauré entrat de traïdor
dins de casa teva quan menys te'n temies,
i que m'hauré estat allà en la foscor
per dies i dies,

fins que una vegada, veient-te tot sol
en la teva cambra reclòs en tristesa,
te saltaré a sobre com un raig de sol
amb el meu etern crit de jovenesa.
Te'm ficaré als ulls, te'm ficaré al cor.
Mon brillant punyal fins a les entranyes
t'entrarà, donant-te la vida amb la mort.

1911.

LA DIADA DE SANT JORDI

La diada de Sant Jordi
és diada assenyalada
per les flors que hi ha al mercat
i l'olor que en fan els aires,
i les veus que van pel vent:
«Sant Jordi mata l'aranya».
L'aranya que ell va matar
tenia molt mala bava,
teranyinava les flors
i se'n xuclava la flaire,
i el mes d'abril era trist
i els nens i nenes ploraven.
. . . . . .

Quan el Sant hagué passat
tot jardí se retornava:
perxò cada any per Sant Jordi
és diada assenyalada
per les flors que hi ha al mercat
i l'olor que en fan els aires.

D'un llibre de lectura.

NADAL COMENÇA

El jorn de la Puríssima ha estat puríssim
aquest any: sense un núvol al cel blau.
Una boira molt prima sí que hi era
com si la terra estés enlluernada;
prô cap al tard ni això: hi ha hagut una hora
que tot semblava de color de rosa:
les muntanyes s'hi estaven molt quietes
i el mar també: de la ciutat s'alçava
un crit de festa de mil veus sonores
invisibles: de totes només una
del llavi he vist eixir: i era una nena
passant pel meu carrer (ja feia lluna)
que ha dit quasi cantant alegre:—Ai, mare,
quina primera festa de Nadal!—

GENER

La curva del cel freda, envidreïda
tota regalant de lluna, inonda
de blancors la ciutat, atapeïda,
que ara es veu tota estesa i adormida...
La veu del mar se sent fonda.
Una mena de cosa esporuguida
travessa, diminuta, la gran plaça
un moment... I altre cop, blanques, desertes
resten les places..... i en les branques ertes
ni un estremiment... res. Glaça.

1. 1 gener 1905.

ESTACIONS

GENER

Passa l'any per davant de ma finestra...
El sol, com un aucell que se'n va a jóc,
passa volant pels arbres cada dia.
Els ametllers s'han coronat de neu
i les mimoses d'or... Quina alegria!
Darrera la negror d'aquells xiprers
sospireja el ponent i mor el dia.

26-1-1908.

FEBRER

Avui la mimosa altiva
se m'ha posat al davant
tota plena d'arracades
i penjolls i fils daurats.
S'ha fet una minyonassa
que no ho hauria dit mai:
tan xica que la plantàrem
i tan prima d'un sol tany!...
Ara fins m'ha fet respecte
amb aquesta majestat
que fa anar les arracades,
vanitosa, ençà i enllà...
Déu te guard, galant minyona!...
Mil perdons... Que Déu te guard!

8-2-1909

MARÇ

Deixa estar tot afany i inquietud
i an el diumenge no li posis tasca:
és pecat fer res més que mirâ al cel
en aquesta dolçura de la tarda.

El vol del sol és cada jorn més alt
i va a pondre's al cim de la muntanya...

8-3-1908

ABRIL

Altra vegada la musica
i altra vegada la verdor:
tu sempre tornes, Primavera:
no es cansa mai, el Criador!
Darrera els verds en llunyania
llença el pavó son crit estrany...
Ara han passat tres orenetes:
són les primeres d'aquest any.

. . . . . .

Amagat entre les branques
he sentit un rossinyol,
(dolces boires, fresca pluja
de l'Abril)
i un colom ha alçat el vol.
Fresca pluja matinera
de l'Abril, arbres mullats...
N'he vist uns, tots de renglera,
que fullaven encantats.

. . . . . .

Com avances, Primavera!
Tots els troncs s'han alegrat,
espurnats de verdor nova
i algun que altre virolat.

És el verd de l'esperança,
és la flor de tots colors.
Quants aucells que van pels aires!
I, en la terra, quina olor!

Tot són vols i cantadissa.
Canta el nin:—Plou i fa sol!—

Tots els arbres se decanten
a l'amor del ventijol.

Als matins és mig daurada
la placeta vora el pont:
cada dia, quan me llevo,
una noia va a la font.

2-4-1908.

MAIG

És un jorn radiant de Primavera:
udola el vent pitjant les portes closes;
tot dansa dintre els aires, i en la terra
riuen les roses...

29-4-1908.

JUNY

I l'última en florir és la magnòlia,
blanca, opulenta, com un pit de dona.
Quan ja l'estiu son ceptre d'or tremola,
i a l'alè, més ardent de cada dia,
de l'imminent juliol,
les altres flors desmaien,
heus-e-la aquí que esclata
fresca i olorosa, ella,
com per l'abril la rosa.

VI - 1910.

—

Les promeses de l'abril van acomplint-se
sota l'ardència paternal del sol.
Els fruits van endolcint-se
i tot amor fa ple pel juliol.

1900.

Quin bell clar de lluna
tota aquesta nit!
L'aire immòbil, com de plata,
encanta el jardí florit.

En l'aire cristal·lí crida
una veu de joia vera.
La nit de Pasqua florida
és una nit de cantera.

Al matí sortia
tot adalerat
per dir l'alegria
que la nit m'ha dat;
al peu de la porta
he vist un fil d'or:
«Alegria de Pasqua!»
m'ha dit el cor.

PER TU PLORO

(SARDANA)

Anèm a la muntanya,—que ara ve el bon temps;
ve la Primavera,—ve la Primavera,
la-larala-la-la-la-la,
hores d'alegria, hores de tristor.
Ai del qui se'n va i no tornarà!
També més ai! del qui perd l'amor!
La-la-la.
També més ai! qui perd l'amor!

Adéu, rosa d'Abril!
Adéu, rosa encarnada!
Demà, lluny del teu roser,
d'enyorament me moriré.

Quant te diràn la meva fi,
plora per mi, que per tu ploro;
plora per mi, més dolçament,
que amargament no és el teu plor.

Eixuga el plor, no ploris gaire,
que et marciria el pas de l'aire.
No ploris gens; no ploris, no.
Per tu i per mi, jo, que ja en sé,
bé puc plorar mellor.
La-larala-la.

APÈNDIX

Les poesies que van en l'«Apèndix» son dels primers temps de Joan Maragall, el qual no les inclogué en els seus llibres. Es publiquen ací donant-hi un valor informatiu.

OR DE LLEI

Dels Pirineus cap al mar
baixa una terra forta i clara;
és Catalunya nostra mare
i com bons fills l'havem d'amar.
Perquè a la llum ella ens ha tret
i ens ha nodrit de ses entranyes,
i des del mar a les muntanyes
a tots germans d'un parlâ ha fet.
I la paraula que ens heu dit
de segle en segle ens agermana:
Servem la llengua catalana
perquè hi ha en ella nostre esprît.
Movent els llavis igualment
al cel clamaren nostres avis;
igual mouran els néts els llavis
eternament, eternament...

Hi havia un temps que anàvem sols
movent la guerra sense treva;
a Espanya els pobles eren molts
prô cadascú anava a la seva.
Després es van anar acoblant:
els d'Aragó se'ns ajuntaren
l'illa i València es repoblaren...
Llavors hi havia un Rei molt gran;
es deia Jaume i era ros.
Fort com un brau era a la guerra,
prô amb l'enemic caigut en terra
era molt misericordiós.
I pels seus pobles, què us diré?

No fóra pas millor un pare
pacient i just i savi encara.
Quan va morir, quins plors hi hagué!

I encara ens vam anar engrandint:
les nostres naus conqueridores,
del mar arreu fent-se senyores:
nostres guerrers costes endins
prô mai ningú restà forçat:
les costums pròpies seguint blanes,
sobre les terres catalanes
corria un vent de llibertat;
eren jardins les corts dels reis
florint poetes, fruitant savis,
uns amb la mel de França als llavis,
altres com pa fent bones lleis.
I com per ser més forts i grans
un vei amb altre s'acompanya,
per formâ un regne sol d'Espanya
se'ns van fer seus els castellans.

El nostre temps era finit
i el de Castella començava;
el cos Espanya es nomenava
però Castella era l'esprît.
Aquest esprît enlluernat
tingué els seus segles de grandesa,
i Catalunya com ullpresa,
sota l'encís dormí altre tant
en somnis dins l'ensopiment;
si alguna volta es removia
que llatzerada se sentia!
Restà com morta llargament,
prô en el repòs del son espès
les fonts de vida es revingueren;
totes les forces renaixeren
esperant que l'encís trenquès.

Un jorn un cant enyoradis
va ressonar per l'encontrada,
i ella al sentir la veu aimada

obrint els ulls féu un somrís.
Va deixondir-se lentament,
va mirar entorn esmaperduda,
es trobà forta i revinguda,
s'alçà majestuosament.
El món s'havia transformat
i l'esprît nou glatia en ella;
dormint al sol vegé Castella,
i altra nació a l'altre costat.
Vegé que Espanya era una en tres,
perquè tres parles hi sentia,
i essent tres feien harmonia,
prô fent-ne una no eren res.

Dolçament fosc és el parlar
dels portuguesos prop l'Atlàntic:
brunz a Castella un bèl·lic càntic;
els catalans parlen molt clar.
Entenga's, doncs, cada u amb els seus,
i tots amb tots pel que convinga,
que cada casa els fills mantinga
i pels grans jorns els meus són teus.
En allò sol en què ens uní
la mà de Déu, unim's encara,
mes en allò en què ens separa
cadascú fassa son camí.
Oh! Portugal, dem-nos les mans,
posa-hi les teves, oh Castella!
Espanya, Espanya, així ets bella
els pobles lliures són els grans.

Cantem la gran resurrecció
de Catalunya mare nostra,
i per donar-ne bella mostra
alcem la flor de la nació.

Perquè hem triat per fer-ne esment
la festa anyal de la ginesta,
que és nostra flor, que és nostra festa,
i ara des d'ara majorment.
A aquesta flor el serrat li és car,

però del mar no vol ser llunya:
i això és la nostra Catalunya
tota una serra que va al mar.
Mireu-la avui, tota és grogor
dels cims esquerps al mar cantaire.
Oh quina llum! Oh quina flaire!
Alcem la flor de la nació.

A L'ORENETA

De l'estiu les primeres alenades
te duen sota el cel de nostra terra,
i enjogassada sempre i falaguera
enjoies nostres tèbies matinades.
Mes tan bon punt l'hivern, amb mans glaçades,
despulla de verdô el prat i la serra
travesses l'ample, insegur mar, lleugera,
altres brises cercant, més temperades.
Quant feliç fóra el geni, si podia
com tu fugir de la realitat que el mata,
i en ales de valenta fantasia,
passant de l'ideal, el mar de plata,
pogués trobar l'indret on pura, ardenta,
la flor d'inspiració, encesa hi esclata!

1 febrer 1880

ÀNGEL, NO VOLIS

La dolça prenda meva,
el cel de ma esperança,
entre sospirs em deia
amb sa veu encisant-me:
—Si Déu, un jorn, volia
donar-me blanques ales,
perquè com au ditxosa

pogués volar per l'aire:
Que coses que veuria
a l'un entorn i a l'altre!
Ciutats grans i boniques,
pobles de quatre cases,
soletats espaioses,
planúries conresades,
valls fondes i rialleres,
altíssimes muntanyes,
i mar, i cel i núvols
i llum, i l'espai ample...—
Mes jo li responia:
—No vulla Déu donar-te-les,
volaries de pressa
vers el cel, que és ta pàtria,
i ail sol em deixaries,
en eixa vall de llàgrimes.—

15 setembre 1880.

—

Quan t'acostes on jo sóc,
el meu cor venir-te sent;
que esbatega dins el pit
amb inusitat anhel,
i invadeix l'ànima tota
indefinible plaer,
com la presència d'un àngel,
com la presència de Déu.
Vas sortir de casa teva
cap a missa matinal:
i al mateix moment fou l'aire
més flairós, el cel més clar.
Els aucellets despertant-se
entonaven dolços cants,
i la lluna avergonyida
s'enfonsava dintre el mar.
Quan te deixes caure estesos
tos cabells de raig de sol,

i en ta cara rodoneta
van naixent-hi vius colors,
i tu em mires i jo et miro,
veig solament d'amor foll,
un pomet de flors que neda
entremig d'onades d'or.
Vina amb mi: dins d'una barca
anirem endins del mar:
mentre encès d'amor estigui
viurem ditxosos i amants.
Com en aquest món res dura,
quan l'amor amainarà,
foradarem la barqueta
i ens ofegarem plegats.

27 setembre 1878.

—

Tenir-la al davant meu, parlar amb ella
tan bona, tan senzilla, tan xamosa,
sentí en lo cor la febre dels desitjos,
mil mots d'amor empenye's en ma boca
i reduir-ho tot a un fred saludo,
a una estreta de mà no gaire forta,
a quatre mots d'imbecil cortesia,
com: «Expressions; que ho passi bé, senyora».

—

Quan és que més gran delicia
arriba mon cor a omplir...
Quan jo faig un petó an ella,
o quan ella me'l fa a mi?

4 novembre 1881.

—

Al veure't l'ànima entera
se'm cobrí de tendre goig:

Goig seguit de pena fera!
De primê em vaig tornar roig,
i després groc com la cera.
En tos llavis mig oberts,
beguí amor moltes vegades.
Desacert de desacerts!...
Amb les teves humorades,
me vas fê veure els ulls verds.
Quan un menos pensa, cau,
prou raó té el ditxo, i massa;
jo, de ton amor esclau,
quan me vas donar carbassa
la vrîtat, vaig quedar blau.
I tant això em va entristir,
que res em feia estar alegre,
fins que un amic em va dir:
—A tu et pintava el blanc negre,
lo mateix em feia a mi.
Llavors fini mon enuig
que no crec torni mai més
a torbar ma ànima, puix
ara per mi l'amor és
de color de gos com fuig.

12 setembre 1878.

EL BARRET DE COPA

Alt monument de mal gust
de la gràcia negre abisme,
ideal de l'estrambotisme,
d'etiqueta tirà injust;
del cos humà contrapès,
invent d'algun home roi
que de tu es volgué servir
per pujar sobre els demés.
Tu, amb qui els homes petitons
semblen botitges tapades,
o carbasses coronades,

xemeneies amb talons:
tu per qui los homes alts
semblen canyes d'haver nius,
puix desprovist d'atractius
desfigures els mortals.
Ja ens has esclavitzat prou!
i encar' que et sàpiga greu,
t'esborraran Viva Déu!
nyapa del sigle dinou
dels de tota professió,
dels de cotxe, i dels d'a peu,
de vosaltres que formeu
la nova generació.
Vinga aquell que es determini
a allistà's baix mes banderes,
i farem a les «chisteras»
una guerra d'extermini.

LA ROSER

I

Era blanca com los lliris
i més rossa que un fil d'or,
i tenia els ulls tan negres
com la nit amb tot son dol;
duia vells i fets a trossos
faldilletes i gipó,
i son peu descalç petjava
pedregam, glaç i rostolls.
Prou solia jo trobar-la
dins lo més espès del bosc,
que plorava, pobrissona!
que plorava amb molt greu plor.
jo li deia:—De què plores?
—Ai de l'ai!, ploro d'amor.
—Doncs, qui és lo crudel?; digues.
—Ai de mi! l'amor tan sols.

—Prô en aquest indret, què hi cerques?
—Sempre en va cerco l'amor.
Rosereta, Rosereta
ta follia fa tristor;
de follia com la teva
no n'hi ha cap més al món.

II

Si voleu saber sa història
jo us en puc donar raó.—
Macil·lenta, defallida,
escaldats los ulls pel plor,
an el poble, una minyona
va arribar captant, un jorn:
en los seus flacs brassos nusos
hi portava un infantó;
l'infantó de fam plorava
i la mare, crudel dol!
si provava d'alletar-lo
es sentia mancâ el cor.
D'amor cega per un home
(home fals!, home traidor!)
que logrà fer oblidar-li
béns, família, i Déu i tot,
sols per ell, ella alenava,
pels ulls d'ell veia ella el sol,
malaurada!, somniava
cada jorn lo dir-li espòs,
i ell fugí, abella a xuclar-ne
després d'eixa una altra flor.
Per l'aimant abandonada,
avorrida de tothom,
amb lo fruit de ses entranyes
se'n va anar captant pel món.
Si al migdia arribà al poble
en va eixî a posta de sol,
l'endemà que n'era eixida
van trobar-la uns segadors,
morta i freda sota un roure

amb l'infant damunt del cor;
adormit l'infant estava,
i tocant quasi son front,
es gronxaven primerenques
dues flors d'un roser bort;
pobre nena! al recollir-la,
li van dir Roser per nom.

III

Tot el poble va afillar-se-la
cadascú féu quant pogué,
si a l'un mas hi viu tres dies
al costat s'hi està un mes,
qui té pa, lo pa li dóna
qui té roba la vesteix.
Quan comença a poder córrer,
Déu del cel! qui la deté?
Tan aviat juga a la plaça,
com va al cingle o al torrent,
com no es veu en tot un dia,
com s'adorm en un paller;
la canalla tots la criden
i la volen tots amb ells,
ella salta, riu i xiscla...
prô, pobreta! com més creix,
més en ella es mostra incerta
la llum de l'enteniment.
Quan la nina es fa donzella
trista sort la seva n'és;
veu lluir d'amor la flama
en los ulls d'aquell jovent;
los companys d'ahir, prô que ara,
tot formant gentils parells,
l'un amb l'una, l'altre amb l'altra,
s'ubriaguen de plaer;
papallons de primavera,
al xuclâ el clavell encès
d'alegria i jovenesa
i follia i ardiment.

La pobreta beneitona
tot ho escolta, tot ho veu,
també és gran, també és hermosa...
prô mes ail que mai no perd
los seus trajos de nineta,
ni el somrís sens moviment,
ni l'esguard fit amb tristesa,
ni son pas incert i breu:
tots la tracten com criatura,
sempre, sempre és la *Roser*,
i ella plora i fins sospira
i duu el cor d'amor encès.
Petons que ixen de sos llavis
sols les flors reben, o el vent;
dels fadrins que hi ha en lo poble
no en fa cas mica ni gens,
diu que el galan que ella estima
és més gentil que tots ells.
Ells se'n riuen, i els diu ella
—Ja el veureu... oh! ja el veureu.

IV

Ja se sap; festa major
és diada assenyalada,
les minyones i els fadrins
bon temps ha que l'esperaven;
a l'estiu prou que se'n fan,
a l'hivern no se'n fan gaires,
i a l'hivern festa major,
més que mai és desitjada.
Perxò en sent bon de matí
vers lo poble se'n baixava
per dreceres i camins
la riallera jovenalla,
sense fer esment del fred
ni adonà's que glaç hi haja,
amb el cor i el rostre alegres
i lleugera la petjada.
Des de lluny, en lo fossar,

lo fosser prou se'ls mirava
tot obrint tranquil un sot
acabant la seva tasca.
Mentres que mirant-se'ls va
no sent qui a prop seu s'atansa;
—Fosser, heu vist mon aimant?
li demanen amb veu baixa;
al girà's veu la Roser
allí dreta a dugues passes,
caigudes damunt del pit
les trenes mig destrenades,
en los llavis lo somrís,
i los ulls negats de llàgrimes,
fit en terra el trist esguard,
i dient eixes paraules:
—Per qui caveu aquest sot?
Per qui el caveu vós ara?
Lo fosser ja li respon
esguardant-la amb mitja rialla:
—Puix pel món cerques en va
l'aimador que a ton cor manca,
eix serà ton llit nuvial,
serà ton llit si t'agrada,
on lo teu enamorat
amb frisança ha d'esperar-te,
si no el trobes aquí, creu-me,
no el cerquis més, que no t'aima.
Pren ses eines lo fosser
i allunyant-se va amb catxassa;
la folleta es mira el clot
tot mirant-se'l s'alegrava,
i cantant una cançó
envers lo poble se'n baixa.

V

Cap al tard, a plaça, avui
bé son grosses les ballades;
mentres va ponent-se el sol
com ne volta la sardana!

com va i ve lo contrapàs!
que alegre sona la gralla!
los fadrins més ben plantats
i les nines més galanes
agafats tots per les mans
amb delit brinquen i salten.
Post lo sol encar' lleugers
ballen l'última sardana,
mentrestant que l'estan fent
la folleta arriba a plaça,
quan l'han vista els balladors
li somriuen, que tots l'aimen
perquè és bona i innocenta
i és hermosa i malaurada.
Sense deturar-se el ball
mentres ella hi va atansant-se,
la rodona s'és oberta
un fadrí la mà li allarga;
ella, el que és ballar no ho vol,
ans els diu amb veu pausada:
—És gelós mon estimat
no vol que balli amb vosaltres,
si hi ballés m'avorriria
i l'estimo amb tota l'ànima!—
Ells rient mouen lo cap,
ella mira'ls amb gaubança,
ells volta que voltaràs.
Ella en un cantó aturada.

. . . . . .

La sardana ja està llesta
i la festa és acabada,
si quant surt la lluna és plena
blanques boires prest la tapen;
balladors de fora poble
de retorn van a llurs cases.
poc a poc los crits se fonen
i los cants i les rialles...
—...Ben segur que tindrem neu...—
una veu, diu, molt llunyana...

i després del campanar
pausat davalla el toc d'ànimes.

VI

Dotze hores cauen en terra:
suau i trista és la claror
que la lluna, presonera
dels blancs núvols llença al món;
ni una fulla el vent sorolla,
quiet arreu ne resta tot,
flors groguetes del fossar
no es belluguen poc ni molt,
i allí arran de terra semblen
vetllar los sòmits dels morts;
l'herba fosca i més ufana
de les creus creix a l'entorn.
al bell mig hi ha un clot obert
la terra deu volê un cos.
Del fossar la vella porta
cruix i s'obre a poc a poc,
la Roser és qui l'obria
son trepig ni es sent tant sols.
Amb un dit a sobre els llavis
l'altra mà damunt del cor,
de puntetes, somrisenta,
se'n va de dret vers el sot,
guaita a dins i diu:—No encara;
jo l'hi esperaré, millor.—
S'hi assenta a la bella vora
i després salta en el fons;
arrencant-ne les floretes
que creixien a l'entorn,
son cabell guarneix amb elles,
i en tant sospira de goig;
després s'ajeu amb gaubança
parlant sola tendres mots.
Prest un fred ventet s'aixeca
movent-ne un xic de remor:
—Sóc aquí—diu ella—vina,

t'espero no fa pas molt,
lo fosser no m'enganyava
puix que véns, prenda del corl..
Mentre ho deia un floc de neu
li cau al bell mig del front.
—Amor, son de gel tos llavis,
mes ail que em plau llur fredor.—
Diu, i la neu va caient-ne
sobre ses galtes i el coll
—Amorl.. tos petons me glacen,
mes ail, beneits tos petons,
son dolços com la mel dolça..,
defalleixo...oh ditxa!..oh goig...—
La neu caient-ne abundosa
li va embolcallant lo cos
—És lo cel lo que ells me donen,
Ail amor..... amor..... amor.....

. . . . . .

La neu caient-ne abundosa
a curull omple lo sot.

—

Quan surt la lluna esblaimada
la Rosereta ja ha mort,
ella que tingué el cadavre
de sa mare per bressol,
té per llit nuvial la tomba
i la neu per aimador,
Al fossâ en sent primavera
va florir-hi un roser groc.

MONTSERRAT

Veus aqui que primer tot era mar
tot era ple de mar; tan blaul... prô un dia
va començâ a sortir-ne una muntanya...
De tan hermosa que era resplendia...

Una muntanya tota esqueixalada
com cosa primerenca i malfinida.
Les boires de seguida que la veuen
s'hi tiren a damunt amorosides;
de boixos els penyals s'emborrissolen
i a dintre els boixos els aucells refilen.

Al voltant tot el mar s'enretirava
deixant en sec divinitats marines
que van en professó vers la muntanya
duent-hi llurs tresors per enriquir-la.
Tots els déus de la Grècia quan ho saben
hi fan sovint aparicions olímpiques.
Hi van les Gràcies cadençant la dansa
i ajogassats els sàtirs i les nimfes.

Mes ai!..... un jorn
de qui sap a on
l'ombra d'una creu
ensombreja el mont:
tot l'Olimp arreu
fuig cridant i es fon.

En el mont obscur
un penyal tot sol
brilla com un sol:
Pastoret que el veu
toca el flabiol.

De pastô a pastor
ja tot s'ho han dit,
després els pagesos:
Brolla tot seguit
negra professó
amb ciris encesos.
Al penyal joliu
se'n van amb pas greu
i el penyal els diu:
«Sóc la Mare de Déu».

Cantant i salmejant
volen dur-la a més altura,
mes quan són a mig pujar

la Mare de Déu s'atura.
Allí on ella s'ha aturat
hi neix el monestir de Montserrat.

Després d'un tal miracle
ha vist Montserrat molts sigles,
ha vist fugir an els moros,
i el cavaller Sant Jordi
lluitâ en la catalana companyia:
ha vist reis amb corona,
ha vist bisbes amb mitra
anâ als peus de la Verge
per fer-li acatament i cortesia;
ha vist pregâ an els pobles
ha vist grans romeries.
I la Mare de Déu salvant els nàufrags
en mig del mar en ira.
Ha vist les quatre barres
molt amunt, molt amunt alçar-se ardides,
i després per renyines de monarques
enfonsar-se entre incendis, fum i cataclismes
i ha sentit les cançons de l'enyorança
pels aires esbaldir-se.

Veieu els raigs primers de nova albada
com enrosen els cims del Montserrat?
Ben cert que l'era nova és arribada,
la Verge reapareix amb majestat.
No veieu a l'hermosa llum incerta
quelcom vermellejant?
És un camp de roselles que es desperta
o un mar de barretines avançant?
Són elles! són les roges barretines
que pugen pels abims.
Les barres catalanes, reneixen purpurines,
i quan el sol esclata,
els cants de la victòria ressonen dalt dels cims.

Passarà el temps i els sigles a corrues,
la fi del món ja s'anirà acostant;
sortiran les estrelles de set cues
i el cel se vestirà de dol i sang:

i després sortiran bèsties estranyes,
se sentiran sorolls desconeguts
i trompetes pel cel i les muntanyes
entonant les confuses multituds.
Al sê al capvespre cantaran la «Salve»
els monjos i escolans de Montserrat,
vacil·larà la terra com mig balba
i tot de sobte esclatarà esberlat.
Mes la muntanya santa, silenciosa,
s'enfonsarà en el mar un altre cop,
i nostra Moreneta gloriosa
com un sol se'n nirà al cel
amb tots els catalans que tinga prop.

1890.

A UNS MÚSICS QUE VAN PEL CARRER

Aneu pels carrers—ritmant alegria.
La gent que us escolta—de lluny i de prop
acompassa els passos—a la melodia,
pensaments i tot.
Passeu invisibles:—les notes alegres
se'n van a l'atzar—de les cantonades,
llunyanes, properes,—i tral·larejades
com irresistibles.
Trencant un carrer—sortiu trascantó:
sou cegos, sou coixos,—sou desgraciats.
El passant que us topa—us dóna un diner
i mitja rialla...—i ja us té oblidats.

1897

DE TEULADES AMUNT

Tot hi és hermós i gran: la blavô immensa,
la de l'astre roent marxa pausada,
l'au lleugera que es llença

a rabejar's de llum, la nuvolada
que s'hi estén negrenca i remorosa,
la suau i agradosa
claror de lluna que a somniar convida,
l'estelada espargida
d'ací i d'allà en riquissima barreja,
de nits i jorns i hores baixes,
les ombres on la llum hi guspireja,
colors que es moren, carminenques faixes,
tot lo que hi passa, i torna, i fuig, i es mostra,
tot hi és hermós i gran... i ben lluny nostre.

ENTRE DOS LLUSTRES

Les remors començant-se a fê invisibles
el dia es va tornant sanglotador,
perquè al cap se li fon—la corona—de llum
i s'ubaguissa en fum.

—

S'acosta lentament la nit amoratada,
ajeguda en coixins de flonges flors.
Hi ha una font—amagada—que fa uns plors.
Tot se posa a pensar en coses entristibles
cau én silenci un xàfec de negror...
Ja totes les remors són invisibles...
La por
tremola en un recó i encén la llumeneta.
Quin frec d'amagament—de caps espaordits
en l'espessor dels llits!
Com se senten les hores tocâ horribles
perque tots els remors són invisibles!
I hi ha una criatura que fa uns crits!
La nit pesanta i negra s'eternisa;
les Esmes van perdudes pels cruiximents
—d'esglai:
perxô les suors fredes de desmai
duren... duren... i duren...
Prô tot se fon en una son dolcíssima

—

Passen sospirs de pau inconscients
pels alleugeriments incomprensibles...
Encara les remors son invisibles.

. . . . . .

De sobte tot fresqueja; se sent «tiit»
i es veu volâ un aucell mig adormit.

LO JARDÍ DE LA MORT

La Mort té un galan jardí,
un jardí de flors molt belles,
de clavells de carmesí;
de roses sempre poncelles,
de blancs lliris d'argent fi,
de violetes novelles.

Los clavells se'ls han endut
d'unes boques no ben closes,
i les roses han caigut
d'unes galtes vergonyoses,
ulls virginals han sigut
les violetes blavoses,
i de lliris han fet cents
fronts purissims innocents.

Les boques totes s'han clos,
les galtes s'han esblaimat,
i los blancs fronts s'han confós,
i los ulls s'han aclucat.....
quantes nines han finat!

La Mort té un jardí de flors.

1889.

VARIANTS [1]

L'ODA INFINITA (1888)

4 tots los bruits de *la ventada*

6 Començí-la en *ma infantesa*
entre ensomnis d'amor pur;
quan vingué la jovenesa
trobí esborrada i malmesa
l'esparsa, el ritme insegur.

11 Tot seguit *amb veu més forta*
Natura em dictà *nous cants...*

15 *i perduts* mos *consonants.*

18 però *tinc la pensa esclava*

21 *I així sempre* amb mà insegura

25 o himnes d'adoració.

27 *que si algú* o quelcom lo *sap*

36 *I sabré* si són les penses
del *poeta extasiat,*
tornaveu *de les cadences*

---

(1) *Les variants aquí assenyalades aparegueren en diverses dates i publicacions. Els mots variats són els que van en lletra rodona. El número de cada variant correspon al número d'ordre dels versos segons es publiquen en cada poema de la present edició. Els versos que no consten en l'edició actual, perquè foren suprimits, van marcats amb* [ ].

L'ODA INFINITA (1895)

4 tots els crits de *la ventada,*
tots els àtoms de *l'espai.*

8 pro esborrant-se *i mig malmesa*

10 amb un ritme *més segur.*

25 i els himnes *d'adoració*

27 *que* en havent qui *l'oda sap,*
a l'instant *en què jo mòria*

34 de *la vida,* que és tan bella!

36 I es farà llavors visible
al *poeta extasiat*
aquell tornaveu que el fibla
de quelcom que, inemmudible,
refila *en l'eternitat.*

LES MINVES DEL GENER

1 *Com* en *mig de l'hivern la primavera*

6 bàlsem ne són *avui;* i *fins* me *sembla*
que han d'esclatâ en verdor les nues branques

18 *la primavera és lluny* per esperar-la

22 no *ara, ni després, ni mai, que portes*

ELLA PARLA

1 *Qu'obre* lo *jorn* sos *ulls de clarô immensa*

3 com *és llarga la nit*

17 resguardant-me los *ulls, amb la mà estesa,*

32 *i* los *sospirs d'amor; de nit,* mos *somnis,*
i los meus *pensaments de tot lo dia*

ENVIANT FLORS

8 i alçaré los *meus ulls al somrís teu.*

9 Triaràs una rosa ben *encesa*

14 *al frec constant* de lo teu *rostre ardent*

FESTEIG VORA LA MAR CANTÀBRICA

II

14 *La nit* s'escau *per tot,* lo *mar ressona*

III

3 *una galta* sota els llavis
un petó es forma tot sol

17 *prô* ta *flonja galta ruixada amb serena*

19 *prô la* xardorosa *nit d'agost serena*

V

10 carinyosa *avui l'estens*

16 *blanc eixam* de blanques *veles*

24 *que no* s'acabarà *mai.*
I te he vist picat de flors
de la *escuma que enlluerna*

LA VACA CEGA

5 *el vailet va* desfer-li *un ull i en l'altre*

9 *ni amb ses* germanes, *no; ve tota sola.*
Ses germanes, *pels cingles, per les comes,*

19 fent *un gran gesto tràgic; parpellega*
sobre *les mortes nines, i se'n torna*

EL MAL CAÇADOR

13 *Al* bon *punt d'alçar Déu,*
li bota allí, *al bell peu,*

A LA MARE DE DÉU DE MONTSERRAT

3 al vostre *estrado—avui pujava*

8 *i eixint del temple*—fins a la porta

10 *A* casa vostra—*m'aficiono*

20 *Només hi trobo*—rebolls *i mates*
que humils floreixen—en mig *la pau*

20 *Només hi trobo*—rebolls *i mates*
que humils floreixen—entre *la pau*

. . . . . .

31 Mes quan me giro—de cara enfora,
l'esperit me fuig de Montserrat.

SOL SOLET

10 I *en mon cos neulit*

L'AUFÀBREGA

23 *que* al llançar *la flaire en l'aire*

LA NIT DE LA PURÍSSIMA

2 bis [en tota sa grandesa,
en tota sa dolcesa;]

11 *va baixant per* el *blau que* ara *il·lumina*

16 *Ai, quina nit més* blava *i més* hermosa!

LA SARDANA

I

6 *ja* torna *altra volta* a l'esquerra *dubtant*

III

10 sembla *estrafeta passada d'aucella*

JUGANT

11 *vaig dir* somrient:—*Per cel.*—

Títol *DAVANT* LO *TEMPORAL*

HOSPITALÀRIES

Estrofa final [Jo te les envio, amic,
si en ton jardí vols plantar-les
tu ja les sabràs conèixer:
més belles jo no 'n sé d'altres.]

GLOSA

64 i *nosaltres* forem *l'aigua*

DEL MONTSENY

Estrofa final [després, a negra nit,
sortirem a la finestra
a escoltar els rossinyols com es responen
refilant, prop i lluny, en les tenebres]

ALTRES VISTES AL MAR

IV

4 *Campanes de viletes* adormides

ELS DIETARIS DEL POETA

En Maragall anotava en llibretes alguns dels seus versos a manera que li venien. Semblà que s'enduia la llibreteta a les seves sortides per la muntanya o a les platges. Així entre notes i comptes de casa seva, hi veiem, escrites en llapis aquelles poesies que després havien de formar els dos darrers llibres, Enllà *i* Seqüències.

Tenim tres d'aquestes llibretes. Són interessantíssimes per qui vulgui estudiar la manera com el poeta s'avenia a les seves doctrines i normes estètiques. Ara no les volem seguir pàgina a pàgina, sinó donarne solament una notícia en aquest apèndix.

*La primera poesia que trobem és una d'aquelles notes d'*Els ametllers *que les intitulà en el seu llibre:* Fulls de dietari:

> Avui per la primera i dolça volta
> me sorprèn la blancor dels ametllers
> sobreixint dels recers
> de l'hort gran de les monges caputxines.
> I semblen esfereïts
> de sentir-se tan florits
> tots sols entre les boirines.

Més endavant, seguint el mateix dietari (1901), en el full del dia 3 d'abril hi ha escrit, en majúscules CALDETES. I el dia 4 comencen les Vistes al mar, *amb aquella estrofa que les precedí bon xic variada:*

En la nit per la fosca tenebrosa
i cantat entre trista lluminària,
he vist baixâ el Dolor de la muntanya,
Rei del Món.

En una altra provatura que potser li semblà millor, ben lluny encara de l'estrofa que donà com a definitiva, diu:

En la nit
cantat i portat tristament
en mig de lluminària en les tenebres,
he vist baixâ el Dolor de la Muntanya,
Rei del Món.

Escrites aquestes dues provatures l'una sota l'altra, en una lletra igualment ràpida i febrosa, i tatxada la de sobre, no sabem bé quina fou la primera. Aqueixes vacil·lacions cercant la paraula més expressiva i més justa, són ben poques. Al dia 5 d'abril, hi ha escrita la nota: Vora la mar eternament inquieta, *amb una variació lleugera, tatxada, posant allí mateix la forma definitiva; deia:*

i el presseguer tot vermellós que brilla.

Pren alguna nota del lèxic mariner (10 d'abril). El dia 12 escriu uns versos que deixà inèdits, inacabats; diuen:

Els pescadors se'n van fent la cadena
amb els coves feixucs; la carga brilla,
les barques resten soles en la sorra,
arrenglerades, les antenes tiren
envers la mar sonora

El dia 16 escriu, sense cap esmena: Degué ser un dia aixís que el bon Jesús *etc. El dia 18 és un dia ple. L'encapçala el vers:*

Avui lo més hermós és el mar blau

Segueix la nota: El cel ben serè, *etc. I el mateix dia:* Mar d'acer de cap al tard *etc. Havent-hi altres manuscrits d'algun d'aquests versos, hem de dubtar de quin és el primer; caldria comparar, deduir, fer conjectures... Això s'esdevé a molts manuscrits seus. Tendia a anotar i anar variant seguint la inspiració, millorant sense pressa a trobar la forma darrera, com ell creia que s'esdevenia en la poesia del poble.*

El dia 20, la nota El vent se desferma. *Una esmena curiosa. Diríem que es disputen dues paraules contràries. Com que sovint una cosa suggereix la contrària, la ploma vacil·la un moment:*

L'onada s'adreça,
roncant s'ageganta,

I corregeix:

bramant s'ageganta:

Tatxades les dues variants, hi deixa:

callant s'ageganta,

El dia 26, una nota on potser l'article, ara masculí, ara femení, de la mateixa paraula: mar, degué desplaure-li. Té tatxats els tres versos darrers, i en els precedents on deia la mira, *corregí* se'l mira.

Al mar tot lo commou, tot lo renova
l'assombra un núvol, nn raig de sol l'alegra,
per un no res que prop o lluny la mira
muda el color com verge vergonyosa.
Un vent la mou, un altre vent l'ablana,
un vol d'aucells que ve la fa poblada,
una vela que fuig la fa deserta...

El dia 9, la poesia: Una a una com verges a la dansa. *Al segon vers, es llegia:*

entren les barques dins la mar sonora,

al marge deia: fortment gronxador, *nota presa per esperar la paraula que ho exprimís, i allí mateix, la forma definitiva:*

entren lliscant les barques en el mar

Vacil·la en el vers

s'allunyen mar endintre;

havia esmenat:

se perden mar endintre.

I tornà a la forma primera.

El dia 20 acaba aquesta breu poesia; hi ha una variant:

mentres tu esperes el retorn solemne,

que després en el llibre digué:

mentres tu esperes el retorn magnífic,

El dia 21 de maig, escriu:

. . . . . .

. . . . . .

oh, vall xica de Caldetes
tant plena de rossinyols

I el dia 28: «Sortida de Caldetes a Barcelona».

Aquesta és la història de les primeres Vistes al mar. *Amb aquestes tres llibretes que tenim davant, podríem seguir la primera forma que anaven prenent gairebé totes les poesies d'*Enllà *i de* Seqüències. *La poesia que comença:* A l'hora que el sol se pon, *el*

Retorn, *el mateix 1901; en una altra llibreta, més petita, alguna estrofa de l'última part d'*El Comte Arnau, *la primera meitat de l'*Oda nova a Barcelona *i gairebé tot el* Cant espiritual*; i a la tercera llibreta, bona part de* Seqüències, *i les darreres poesies que deixà inèdites. A Olot, el 1908 hi escrivia l'última part d'*El Comte Arnau. *Anotem una variant curiosa; on avui llegim d'una serventa dormint al llit:*

> Després aquella joveneta
> que era un xic rossa i tan humil,
> tenia sempre una rialleta
> i entorn del cap el braç gentil

abans deia (i el poeta ho esmenà de seguida donant-li forma gramaticalment més coherent):

> Mes aquella altra joveneta,
> que era un xic rossa i tan humil,
> feia una mitja rialleta,
> i el braç entorn del cap gentil

L'última poesia és de 1.er d'agost de 1911: La cascada de Lutour. *Deixà més de mitja llibreta en blanc. Acaba en un cap de pàgina amb unes paraules que devien ser per algun article castellà al* Diario de Barcelona*:* «13 Octubre. El elogio de la muerte es que no hay tal muerte».

Totes les conseqüències que podríem treure de llegir i estudiar els manuscrits d'En Maragall serien el que ell mateix havia dit que calia fer en poesia: un gran respecte a la pròpia inspiració, anotar les paraules que vinguin només en els moments de plenitud, i que qualsevol esmena sigui també inspirada.

Josep M.ª CAPDEVILA

TAULA CRONOLOGICA DE POESIES [1]

Al veure't l'ànima entera	12-9-1878
Quan t'acostes on jo soc	22-9-1878
A l'oreneta	1-2-1880
Angel no volis	15-9-1880
Dins sa cambra	1881
Quan és que més gran delícia	4-11-1881
Tenir-la al davant meu	4-11-1881
La Roser	agost 1883
El jardí de la mort	1889
Montserrat	1890
Tardor	1893
Paternal	7-11-1893
Goigs a la Verge de Núria	1894
Avui és Sant Jordi	23-4-1895
La cançó de Sant Ramón	setembre 1895
En la mort d'un jove	octubre 1895
Cant de Novembre	1895
Els adéus	1896
Dimecres de cendra	1896
Quin aplec de flors que has fet	1897
Lo diví en el Dijous Sant	1897
L'aufàbrega	1897

(1) *Només figuren en aquesta taula les poesies de les quals ens ha estat possible d'establir la data justa.*

A uns músics que van pel carrer .	1897
A muntanya	1897
Després de la tempestat . . .	1897
La nit de la Puríssima . . .	1897
L'ànima de les flors . . .	1898
Oda a Espanya	1898
La dona hermosa	1898
La balada del bès	1899
Cant del retorn	1899
L'esposa parla	1900
Les promeses d'Abril . . .	agost 1900
Els ametllers . . .	gener-febrer 1901
Vistes al mar	1901
De les serres sobiranes . . .	1901
Les muntanyes	1901
Represa	setembre 1901
Retorn	setembre 1901
L'Ànima I (El Comte Arnau)	novembre 1901
Himne a la Senyera (de l'Orfeó «Catalunya» de Cassà de la Selva) .	juny 1904
Brindis als felibres provençals .	1904
Gener	1905
Havent sentit Beethoven . . .	1905
En el «Cançoner» de Josep Pijoan .	1905
Himne a l'arbre fruiter . . .	agost 1905
Nadal comença	1905
Himne Ibèric	1906
A Blanes en sa festa . . .	juliol 1906
La ginesta altra vegada . . .	12-6-1907
Els focs d'aquest Sant Joan . .	21-6-1907
Ara sembleu flors del mar . .	25-6-1907
Allà en les llunyanies de la mar .	25-7-1907
Cant de la bandera . . .	26-7-1907
El mar estava alegre aquest migdia .	1-8-1907
Tot plegat mar i cel s'han ennegrit .	1907?
Comença la tardor damunt del camps .	2-9-1907

Mar blau adéu 14-9-1907
Amors. 1907
Gener (Estacions). . . . 26-1-1908
Març (Estacions). . . . 8-3-1908
Abril (Estacions). . . . abril 1908
Maig (Estacions). . . . 29-4-1908
La fageda d'En Jordà . . . 19-10-1908
La fi del Comte Arnau . . . 1908-1909
Oda nova a Barcelona (fins on diu «Corre enllà, corre enllà...») . 4-2-1909
Febrer (Estacions) . . . 8-2-1909
Com avances primavera (Estacions) abril-1909
Avui el mar té vint-i-vuit colors . 12-7-1909
Fi d'any 29-12-1909
Cant espiritual . . . nov. 1909-feb. 1910
Al cim. 6-6-1910
En una casa nova . . . . juny 1910
Juny (Estacions) . . . . juny 1910
El pi d'Estrac . . . . setembre 1910
A Guanyavents 19-11-1910
Dimecres de cendra . . . 1911
A En Josep Clarà. . . . juny 1911
A En Manuel Rocamora . . 8-7-1911
Nodreix l'amor de pensaments i absència 26-7-1911
La cascada de Lutour . . . 1-8-1911

VERSOS INICIALS

	Pag.
Acabada la pluja de la tarda. . .	51
A dalt del Pirineu	49
Ai, boscos de Vallvidrera! . . .	182
Ai, caminet, caminet, ...	181
A la llum del sol de Déu . . .	182
A la muntanya miracle . . .	68
Alcem els cors que ja tenim bandera .	186
Alçant aquestes parets heu pres entre sos caires	166
Al damunt dels nostres cants . .	98
Al Dijous Sant encara . . .	56
A l'hivern, sota el sol blanca de neu .	131
A l'hora que el sol se pon . . .	127
Al mar, tot el commou, tot el renova, .	179
Al matí el ram d'anit encara encès .	196
Al mercat hi ha avui per vendre . .	56
A l'ombra fresca d'eixa vella alzina .	109
Al temps de les rondalles . . .	117
Alt monument de mal gust . . .	227
Altra vegada feu la festa . . .	194
Al veure't l'ànima entera . . .	226
Allà en les llunyanies de la mar . .	160
Amics: és hora de què, veire en mà, .	201
A mig aire de la serra	115
Anem a la muntanya	217
Aneu pels carrers—ritmant alegria .	238

	Pag.
Aquelles dues flors que hi ha posades .	94
Aquell encantament de cap al tard . .	135
Aquelles flors que em vas dar . .	204
Aquesta mata olorosa	91
Aquesta nit han passat	88
Aquest és aquell pi com una catedral .	159
Aquest és el teu bell sojorn de pau, .	195
Aquest verd tendre—de primavera— .	57
Ara sembleu flors del mar . . .	178
Arreu cercant guerres	189
Arriba Sant Josep	56
Avui el mar té cinc-i-vuit colors, . .	178
Avui és Sant Jordi	196
Avui he sentit lo Diví	90
Avui, per la primera i dolça volta . .	124
Ben ajagut a terra, com me plau . .	50
Ben d'a la vora—volia veure-us . .	86
Caieu, fulles; caieu, fulles . . .	61
«Campaneta, la ning-ning: . . .	108
Cantàbria: Som tos braus mariners .	191
Cantem l'entrada del temps clar . .	99
Cantem plantant, plantem cantant . .	188
Cap a la part del Pirineu . . .	208
Collides al dematí	121
Com al mig de l'hivern la primavera, .	37
Com dos que enraonant van de costat .	152
Comença la tardor damunt dels camps .	160
...Comença al cel l'eterna provatura .	164
Com una flor, sempre més . . .	205
Com un test a la finestra, . . .	198
Crida en la nit l'infant son primer dol .	165
Degué sê un dia així que el bon Jesús .	125
De joies vull cobrir ta cabellera . .	44
Del cim de les muntanyes on me trob .	179
De les serres sobiranes. . . .	182

Pag.

De l'estiu les primeres alenades . . 224
Dels Pirineus cap al mar . . . 221
Dels rosers amb alegria, . . . 199
Dins la cambra xica, xica . . . 115
Don Jaume té una estimada . . . 78
El cel ben serè 126
El jorn de la Puríssima ha estat purissim 213
Els núvols blancs i flonjos van caient . 51
Els núvols de Nadal no sé què tenen . 122
El sol ponent que ja no es veia . . 209
El sol se n'anava 183
El sol se pon emboirat 167
Els timbals de l'orgia ofenen l'aire. . 69
El vent se desferma 126
El vermell dels arbres, . . . 100
Ella digué son nom. Llavors la vella, . 112
En la gran serenor del cel d'hivern. . 131
En la pica de la font 109
Entre mon hort i el teu. . . . 107
En una casa de pagès hi havia . . 119
Era blanca com los lliris . . . 228
Escolta, Espanya—la veu d'un fill . 102
Flameja al sol ponent l'estol de veles . 159
Floriu, floriu, ginesteres, . . . 180
Furient va esclatant l'odi per la terra . 47
Germans grans: vostra festa m'enamora. 200
Has tornat a ensenyar-me la puresa . 164
He vist unes roses d'un vermell pujat, . 121
Ja les podeu fer ben altes . . . 189
Ja no em plau ni el dansar ni l'alegria . 205
Jo só la flor d'aquella primavera . . 191
La curva del cel freda, envidreïda . . 213
La diada de Sant Jordi . . . 212
La dolça prenda meva 224
La flor de l'abraçada ja ha granat . 47

	Pag.
La ginesta altra vegada! . . .	158
La Mare de Déu un roser plantava, .	87
La mar estava alegre, aquest migdia: .	159
L'amic me deia—En aquesta hora dolça	162
La missa matinal	65
La missatgera més segura . . .	118
La mort té un galàn jardí . . .	240
La presencia de la Dona hermosa . .	94
La sardana és la dança més bella . .	96
La terrenal via infinita . . .	170
Les promeses de l'Abril van acomplint-se	216
Les remors començant-se a fé invisibles .	239
L'hora nostra és arribada . . .	98
M'agrada el balcó gran de la muralla .	92
Mar blau, adéu, ...	179
Mar d'acer de cap al tard . . .	179
Nit d'Abril de lluna plena, . . .	58
Nodreix l'amor de pensaments i absència	207
No et facis posar cendra . . .	89
Oh boira, encantament de les muntanyes,	115
Oh Dimecres de cendra que estens . .	211
Oh! llibre de l'amic omple't d'aromes .	196
Oh! llibre!, sense veure els ulls i l'aire .	198
Oh! Pirineu, en tes profondes gorges, .	129
Oh tu, port de Barcelona . . .	210
Oïu els cants que duem als llavis: .	187
—On te'n vas Barcelona, esperit català, .	167
—Pare, absoleu-me: só cansat de viure .	80
Passa l'any per davant de ma finestra .	214
Per lla a la migdiada resplendenta, .	41
Per què avui ets tan hermosa, . .	43
Perquè heu sabut amb dignitat . .	201
Plau-me, el bastó del caminant al puny.	51
Quan és que més gran delícia . .	226
Quan jo era petit	89
Quan me desvetllo a la nit . . .	206

	Pag.
Quan s'esqueixen els núvols sobre el cel .	93
Quan t'acostes on jo soc . . .	225
Quantes voltes, oh torrent . . .	185
Quan te parlo i l'esguard se t'esgarria .	95
Quants amors abandonats . . .	203
Què hi ha en aquestes flors silencioses .	60
Que obri el jorn els seus ulls de clarô immensa	38
Què senyals d'adéu han fet . . .	101
Quin aplec de flors que has fet . .	197
Quin bell clar de lluna	217
Quin cel més blau aquesta nit! . .	93
Quin dia, avui! El camps ja són tots verds,	110
Qui no tinga en la finestra . . .	108
Quins matins de primavera! . . .	114
Resplendenta, sencera, arrodonida . .	44
Saps on és, la fageda d'En Jordà?. .	161
Se fan ampla abraçada . . .	112
Senyor, deu consol al qui plora, . .	91
Sia el nom de la santa poesia . .	197
Si el món ja és tan formós, Senyor, si es mira	176
Tenir-la al davant meu, parlar amb ella.	226
Te'n vas anà amb aquell ponent dolcíssim...	88
Tinc una oda començada . . .	35
Topant de cap en una i altra soca . .	52
Toquen les trompetes,—vénen els soldats	58
Tornem de batalles—venim de la guerra.	103
Torno de la dolçor de les muntanyes .	181
Tot està immoble dalt del Pirineu . .	50
Tot hi és hermós i gran: la blavô immensa	238
Tot just et tinc a casa	195
Tot plegat mar i cel s'han-ennegrit .	161
Una a una, com verges a la dansa .	126
Una tarda vaig entrar	105
Un dia de sol és cosa bona . . .	181

Pag.

València en festa, oh tu, dolça germana. 187
Veig flors i penso en tu. Faré portar-les 40
Vergé de la Vall de Núria, . . . 53
Veus aquí que primer tot era mar. . 235
Veus, endins la selva obscura, . . 184
Vigila, esperit, vigila; 64
Volàvem sobre els ferros de la febrosa via 185
Vora la mar eternament inquieta . . 125
Vosaltres vos heu breçat . . . 203
Vós que veniu pel desembre . . . 116
Vull dir-vos el moment de gran bellesa . 136

INDEX

Pag.

PRÒLEG. La poesia de Joan Maragall 5

POESIES

PROLEG

L'Oda infinita 35

CLAROR

Les Minves del Gener . . 37
Ella parla 38
Enviant flors 40
Festeig vora la mar Cantàbrica . 41
Adéu 43
Donant les joies 44
Nuvial 44
Conjugal 47
Paternal 47

PIRENENQUES 49
La vaca cega 52
Goigs a la Verge de Núria . . 53

TRIPTIC DE L'ANY

Quaresma 56
Corpus 58
Unes flors que s'esfullen . . 60
Nadal 61

EPILEG

Excelsior 64

VISIONS I CANTS

Pag.

VISIONS

El mal caçador 65
Joan Garí 68
El Comte Arnau . . . 69
L'estimada de Don Jaume . . 78
La fi d'En Serrallonga . . 80

INTERMEZZO

A la Mare de Déu de Montserrat 86
La cançó de Sant Ramon . . 87
En la mort d'un jove . . . 88
Els Reis 88
Sol solet 89
Dimecres de cendra (a una noia). 89
Lo Diví en el Dijous Sant . . 90
L'aufàbrega 91
A muntanya 92
Després de la tempestat . . 93
La nit de la Puríssima . . 93
L'ànima de les flors . . . 94
La Dona hermosa . . . 94
L'esposa parla 95

CANTS

La sardana. 96
El cant de la senyera . . . 98
Cant dels joves 98
Cant de Maig, cant d'alegria . 99
Cant de Novembre . . . 100
Els tres cants de la guerra
Els adéus 101
Oda a Espanya . . . 101
Cant del retorn . . . 103

LES DISPERSES

Dins sa cambra 105

Pag.

L'hort 107
Jugant 108
Diumenge 108
Romanza sens paraules . . 109
A un amic 109
Diades d'amor 110
Davant del temporal . . . 112
Haidé 112
Matinal 114
Pirenenca 115
Per la boira 115
L'ametller 115
Oració a Santa Llúcia . . 116
La balada del bes . . . 117
La missatgera més segura . . 118
Soleiada 119
Les roses franques . . . 121
Hospitalàries 121
Els núvols de Nadal . . . 122

ENLLÀ

Els ametllers 124
Vistes al mar 125
Les muntanyes 127
Retorn 129
Represa 131
Glosa 131
Del Montseny 135
Del Montjuïc (En la tomba nova
d'En Verdaguer) . . . 136
El Comte Arnau
L'ànima 138
La cançó del Comte Arnau . 139
Escolium. 152

SEQÜENCIES

Pag.

Seguit de les vistes al mar . . 158
El pi d'Estrac. 159
La fageda d'En Jordà . . 161
Represa d'Haidé i altres . . 162
Havent sentit Beethoven (per Miecio Horzowzky, infant) . 164
La sirena (fragment) . . . 164
Primer dol. 165
En una casa nova . . . 166
Fi d'any 167
Oda nova a Barcelona . . 167
El Comte Arnau
La fi del Comte Arnau . . 170
Cant espiritual 176

ALTRES VISTES AL MAR . . . 178
A Blanes en sa festa . . . 179

DE LES MUNTANYES 181
Boscos de Vallvidrera . . 182
Al cim 183
La cascada de Lutour . . 184
A un torrent 185

HIMNES I CANTS PATRIOTICS
La nostra bandera . . . 186
A València en festa . . . 187
Himne a la Senyera (de l'Orfeó «Catalunya», de Cassà de la Selva) 187
Himne de l'arbre fruiter . . 188
Expedició de catalans a Orient . 189
Els focs d'aquest Sant Joan . 189
Cant de la bandera . . . 191
Himne Ibèric 191

Pag.

ENDRECES I FULLES D'ALBUM

A Francesc Vinyes . . . 194
A En Manuel Rocamora per les seves «Polideses» . . . 195
En el «Cançoner» de Josep Pijoan 195
A Apel·les Mestres . . . 196

NOTES D'ALBUM

A C. J. 196
En el primer full d'un àlbum . 196
Al llibre en blanc de... . . 197
A la reina 197
En l'àlbum de la senyoreta Maria Pella. 198
Com un test a la finestra . . 198
A la germana Laieta . . . 199

BRINDIS

Als felibres provençals . . 200
A Guanyavents 201
A En Josep Clarà . . . 201

INTERMEZZO

Amors 203
A dues violes marcides . . 203
Per la Lola de «La Figuera» . 204
Haidé 205
Nodreix l'amor de pensaments i absència 207

FANTASIES

L'Empordà. 208
Rêverie 209
Oh! tu, port de Barcelona . . 210

AL PAS DE L'ANY

Dimecres de cendra . . . 211
La diada de Sant Jordi . . 212

Pag.

Nadal comença 213
Gener 213
Estacions 214
Per tu ploro 217

APÈNDIX

Or de llei 221
A l'oreneta. 224
Angel, no volis 224
Quan t'acostes on jo sóc . . 225
Tenir-la al davant meu . . 226
Quan és que més gran delícia . 226
Al veure't l'ànima entera . . 226
El barret de copa 227
La Roser 228
Montserrat 235
A uns músics que van pel carrer . 238
De teulades amunt 238
Entre dos llustres 239
Lo jardí de la mort 240

Variants 243
Els Dietaris del poeta . . . 248
Taula cronològica de Poesies . . 253
Versos inicials 256
Index 262